

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

2/2016

Цена 150 динара

Христос васкрсе!

Недеља Православља у Саборној цркви у Крагујевцу

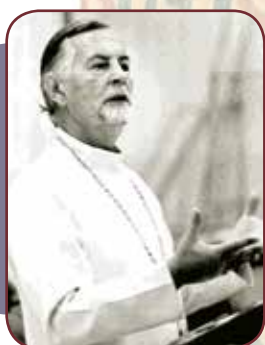
фото
репортажа

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ Каленик

*Васкришња посланица
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована*

стр. 2

*Александар Шмеман
Три беседе: Васкрс, Томина
недеља, Недеља жена
мироносица*

стр. 5

*Сава, епископ шумадијски
Старање о унапређењу
литургијског живота у
Шумадијској епархији*

стр. 9

<i>Јован, епископ нишки, Вода у богослужбеној употреби Православне Цркве и њена симболика.....</i>	<i>15</i>
<i>Владан Костадиновић, Положај народа и Цркве у време Цара Душана...</i>	<i>18</i>
<i>Седница Епархијског савета Шумадијске епархије.....</i>	<i>29</i>
<i>Сведочанства о времену када је Црква делила судбину нације.....</i>	<i>36</i>

*Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна*

Илустрација на насловној страни: *Мироносице на гробу Господњем*, Јоргос Кордис

Главни и одговорни уредник: **Никола Миловић**, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: **Негослав Јованчевић**
Редакција: **Др Зоран Крстић**, протојереј - ставрофор, **Миљин Марковић**, протојереј, **Марко Митић** протојереј, **Рајко Стефановић**, протојереј - ставрофор, **Драган Икић**, јереј, **Небојша Младеновић**, протојереј, **Владан Костадиновић**, јереј, **Гордана Јоцић**

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и припрема: **Дејан Манделц**

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXV,
Број 2, (224), 2016.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Ј О В А Н

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ
СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВОМ ВЕРНОМ НАРОДУ ОВЕ БОГОМ
ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ, БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД
БОГА ОЦА, БОГА СИНА И БОГА ДУХА СВЕТОГА УЗ СВЕРАДОСНИ
ВАСКРШЊИ ПОЗДРАВ:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

*Ако Христос није устао,
онда је празна проповед наша,
на празна и вера наша (1 Кор 15, 14)*

За Хришћане, Васкрсење Христово није само један од празника, већ смисао живота и највећа нада у њиховој вери, што се види и из речи великог апостола Павла: *А ако Христос није устао, узалуд вера ваша* (1 Кор 15, 17). То значи да Хришћани треба да се старају да никада не изгубе радост Васкрсења.

Не постоји догађај, ни у Јеванђељу, ни у целокупној историји рода људског, који је тако силно, неодољиво и непобитно посведочен као Васкрсење Христово (Мт 28, 1-20; Мк 16, 1-8; Лк 24, 1-50; Јн 20, 11-18). Хришћанство је кроз целокупну историјску стварност и кроз своју спасоносну мисију, засновано на чињеници Христовог Васкрсења и на вечито живој васкрслој Личности Богочовека Христа. Вишевековна историја Хришћанства сведочи о томе. Ако постоји чин из којег произилазе сви догађаји из живота Господа Христа, апостола и свеукупног Хришћанства, онда је то Васкрсење Христово. Такође, ако постоји истина на коју се могу свести све јеванђелске истине, опет је то Васкрсење Христово. Исто тако, ако постоји стварност која одређује све новозаветне стварности, и њих наткриљује, то је опет Васкрсење Христово. И најзад, ако има јеванђелског чуда на које се могу свести сва новозаветна чуда, и онда је то Васкрсење Христово. Јер, само у светлости Васкрсења Христовог постаје потпуно јасан лик Христов, Његова Личност и Његово дело. Тек у Васкрсењу Христовом добијају своје потпуно објашњење сва чуда Христова, све Његове речи, сви јеванђелски догађаји. Зато се празник Христовог Васкрсења – Васкрс, Пасха, тако светло и радосно празнују у Православној Цркви.

Васкрсење Христово је темељ Хришћанства, на коме Његови свети ученици зидају сву своју веру и своју проповед. Сва њихова дела, у суштини, ничу из тог једног Христовог дела. По речима Светог Јована Златоустог, *Дела апостолска* садрже у себи, управо, доказ о Васкрсењу и тако је ономе који је поверовао у Васкрсење било већ лако да прими и све остало. Посведочити и доказати Васкрсење Христово за апостоле

значи посведочити и показати да је Исус Христос – Бог и Господ, Искупитељ и Спаситељ (1 Кор 1, 23-30). Својим речима, делима и чудима која творе у име Васкрслог Исуса, они непрестано тврде и доказују да кроз њих говори и дела Васкрсли Господ својом животворном и чудотворном силом. Свеукупан апостолски позив они свде на сведочанство о Васкрсењу Христовом и отуда, бити апостол – Хришћанин, значи сведочити Васкрсење Христово (Дап 4, 33).

Без вере у Васкрсење Христово немогућа је вера у Христа као Спаситеља, једном речју немогуће је Хришћанство, немогуће је бити Хришћанин. У то нас јасно и одлучно уверава Свети апостол Павле: *Ако Христос није устао, онда је празна проповед наша, на празна и вера ваша* (1 Кор 15, 14). Све је изгубљено, све је пропало ако Христос није васкрсао, вели Свети Јован Златоуст, објашњавајући ове апостолске речи. Јер ако Христос не васкрсе, те тиме не победи смрт, то значи да смрт остаје вечно да обитава. А прихватити такво стање, заиста значи *пропасти, погинути*. Или,

тачније, вечно умирати и никада умрети, вечно гинути у страшним мукама и никада коначно не погинути. У томе се, у ствари, састоји пакао и вечни ужас и вечна пропаст. Али, Христос је васкрсао, победио смрт, даровао живот вечни и тиме својим следбеницима донео оно што је обећао – Царство небеско, рај, блаженство.

Зато Христово Васкрсење даје смисао и небу и земљи, и човеку и људској историји. И ми, клањајући се Живом Богу, клањамо се и свом бесмртном, непролазном људском достојанству.

Вера у Васкрсење Христово улива нам наду, крепи нас, храбри нас да не малаксамо, да не губимо веру која нам стално говори да је Васкрсли Христос са нама, да је Спаситељ са нама, а где је Спаситељ ту је и спасење. Он нас неће оставити и препустити пропасти. Христос је рекао апостолима пред своје Вознесење да их неће оставити саме: *и, ево, ја сам са вама у све дане до свршетка века* (Мт 28, 20). Христос је са нама био и јесте, и када је телом био у гробу, и душом у аду, и када се вазнео на небо. Он је увек у Цркви својој и неће нас оставити, само да ми не оставимо Њега.

Васкрсење Христово посебно снажно одјекује у овом времену које је препуно патњи и страдања – времену у којем се, као ретко када раније, поставља питање смисла и циља живота, у времену када се управо насрће на светињу живота и посеже за туђим животом, а да се при томе уопште не запитамо, ко има право да узме од другог оно што му није дао? Јесмо ли ми дали неком живот, па да имамо право да живот узмемо? Нама је живот дат да га достојанствено проживимо и достојанствено носимо. Живот је, браћо и сестре, највећи дар који нам је од Бога дат и ми за тај дар треба да узвратимо ударјем, животом у Богу и животом по Богу, животом који је достојан и Бога и човека. Ово достојанство подразумева поштено, ваљано

и човечно живљење, да се служимо истином и истином живимо, без обмана и лажи, без самохвалисања и самоистицања, већ смирено и кротко (Мт 5, 3-11).

Ми смо данас сведоци невоља, патњи и страдања нашег народа, и не само нашег, него свеколиког хришћанског народа. Из дана у дан све је више усамљених, остављених, осиромашених, толико је домова без топле дечије речи и радосног смеха, толико је деце лишено родитељске пажње и љубави. Пуне су нам болнице страдалника, оних који болују телом и душом. Много је терора, насиља, пљачки, старији се не поштују, једни друге не поштујемо. Живимо у безнађу и страху шта ће бити сутра. Живимо у лажним обећањима. Живимо у невиђеном немиру који је завладао у душама људи широм света, многи су склони криминалу, угрожавању мира и среће других. Све то произилази из духовно опустелих и морално ослабљених душа. Овакво стање је захватило и старије, али, најжалост најчешће је присутно код младих људи који се губе пре него ли и нађу свој пут у животу. Себичност и непоштење, и данас, као и јуче, уништавају сваки прави живот у заједници. Неповерење и грамзивост, насиље и отимање туђег угрожавају личност и њену сигурност и достојанство.

Данас, вероватно више него икад у људској историји, слушамо приче о кризи, ратовима, тероризму, природним катастрофама, необичним болестима, о општој неизвесности. Све ово произилази из једне приче, из приче о смрти. Стиче се утисак да нема излаза, те да

нас је смрт савлада. И чекајући свој ред за умирање, немоћни смо да било шта друго урадимо него да се бојимо, стрепимо и дрхтимо до смртног часа. Нажалост, *страх* и *дрхтање* већ су вековима уобичајено душевно стање човека, јер је човек обманут *културом смрти* у којој и ми живимо. Помирили смо се, са једне стране, са чињеницом да је смрт *нормална* ствар, док са друге покушавамо да се безуспешно ишчупамо из њених чељусти. Морал, стид и доброта људи унижени су и згажени управо зато што је људска свест опхрвана смрћу и бесмислом. У наше дане се љуљају темељи културе и помрачују циљеви човековог делања и стваралаштва. Данас саможивост, себичност и духовна чамотиња прете да униште радост живота.

Оно што човек суштински тражи од када постоји, јесте истински живот, потпуни и вечни живот којим би живео целим својим бићем. Такав живот, знајмо, нуди и даје само наш Спаситељ Исус Христос који је рекао: *Ја дођох да живот имају и да га имају у изобиљу* (Јн 10, 10). Није само рекао, него је својим Васкрсењем показао и доказао да из Њега непрестано извире живот. Он, који је Бог од вечности, постао је човек да би нас избавио од смрти. Због тога је за нас православне Хришћане Васкрс – Дан победе над смрћу, најбитнији и најрадоснији празник. Верујући у Васкрсење Христово – у Њега као Пут, Истину и Живот (Јн 14, 6), ми верујемо у обнављање и васкрсавање људског морала, стида и доброте.

Непрестану радост и вечно торжество Цркве чини Христос који је васкрсао из мртвих, победио смрт, испразнио ад снагом Божанске доброте и љубави. Радосна устрепталост Православља произилази из радости и узвишености Васкрсења распетог Христа, и тако радосно и торжествено живимо у Васкрсењу и после Васкрсења. Тако разумевамо зашто радосно искуство Васкрсења напаја и образује православну побожност, живот, веру и етос и са колико одушевљења се Васкрсење празнује у свакој православној Литургији и у целом распону Литургијског времена. Ова радост није стање које објективно одређујемо и тумачимо, него је реч о путовању у заједницу са Богом и у предокус Царства небеског. Пут у радост Господњу, у празник Васкрсења Његовог, односно начин на који ову радост разумемо – предокушамо, сада и овде, у Светој Литургији. А Литургија, Евхаристија и јесте улазак Цркве у радост њеног Женика, она је дело које је истински призив Цркве, њено суштинско служење, тајна са којом Црква постаје оно што јесте, како каже Александар Шмеман.

Утврдимо свој живот у Цркви на љубави и праштању! У великој и свеобухватној Тајни Љубави,

прожетој Васкрсењем Христовим, открива се и остварује Тајна Цркве Христове у коју су позвани сви људи и сва створења Божија. Имајмо на уму да је Бог Љубав и Правда, али и Судија, и то Судија расуђивања по мерилима добра, богољубља и човекољубља (Мт 25, 31-46).

Да бисмо заиста видели лепоту хришћанског живота, да бисмо видели лепоту љубави Божије, морамо схватити да Бог није неки строги старац са мачем у руци који једва чека да одруби главу човеку, већ да је Бог љубав (1 Јн 4, 7-14). Љубав Божија се најближе осећа у узимању крста и страдању на крсту. Са крста је засијала и на крсту се показала бескрајна љубав Христова. Остављен и одбачен од оних којима је дошао, Господ са крста говори Оцу своме и каже: *Оче, опрости им, јер не знају шта чине* (Лк 23, 34).

Само љубав утемељена у покајању може да уређује наше заједничке односе, динамику нашег црквеног живота, комуникацију човека са човеком. Да би својим животом сведочили да смо хришћани, односно како смо хришћани не по имену, већ по делима која се кроз љубав показују, не судимо ни својим ни туђим греховима и не очајавајмо, већ се искрено покајмо и затражимо опроштај једни од других.

А Васкрсли Христос, Који се уселио у нас да служи, а не да влада, да се дарује и жртвује, а не да жртвује Себи друге – обновиће у нама огањ несебичне љубави, братске узајамности, служења и пожртвовања.

Васкрсли Христос, Који је Својим раширеним рукама на Крсту све и свја заувек загрлио и све обасјао светлошћу Свога Васкрсења, позива Својом Богочовечанском љубављу народ Божији у Шумадији, али и све људе и народе, на саможртвену љубав, на узајамно мирење и братско праштање. Зато, опростивши све једни другима Васкрсењем Христовим, и загрливши све вечним загрљајем, запевајмо једним срцем и једним устима, да би научили све људе и све народе да певају песму вечне љубави и живота: *Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи, и онима у гробовима живот дарова*. Певајмо и ми и сви људи ову вечну песму, и сверадосно се поздрављајмо сада и свагда:

Христос Васкрсе – Ваистину Васкрсе!

Ваш у Васкрсом Христу увек одани,
JOBAN

Епископ шумадијски

Ј. Са. Јован

Александар Шмеман, протојереј

ТРИ БЕСЕДЕ: ВАСКРС, ТОМИНА НЕДЕЉА, НЕДЕЉА ЖЕНА МИРОНОСИЦА

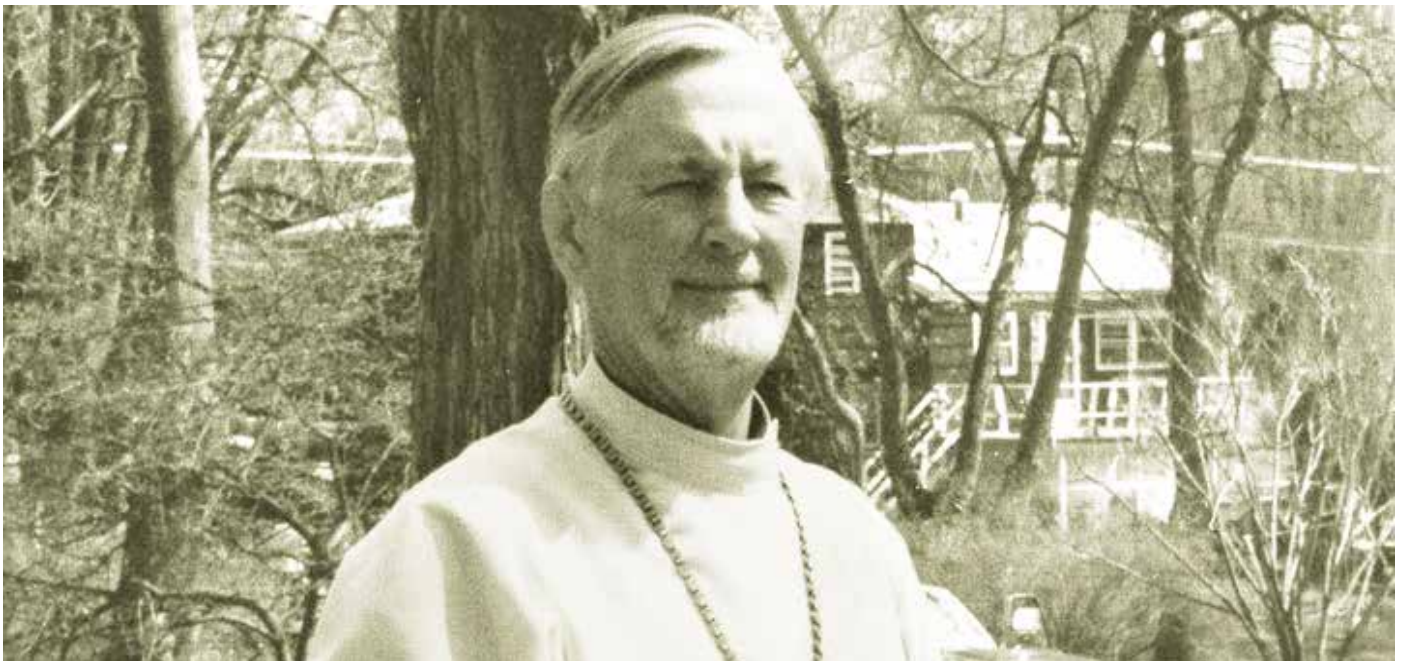
Ново искуство времена

У средишту црквене године, у средишту свег времена код хришћана се увек налази празник Пасхе – Васкрсења Христовог. У прошлој беседи сам већ говорио да се овај празник развијао задуго пре Исуса Христа, најпре као празник свеопштег обновљења природе, а затим у Старом завету као празник ослобођења од ропства и предстојећег тријумфа Царства Божијег у историји. Хришћанство и Црква су обухватили обе ове теме и сјединили их у главном догађају целокупне хришћанске вере – са Христовим васкрсењем из гробних.

дани, да се седмично рачунање замени неким другим, из неког разлога, увек су остајали без успеха. Не значи ли то да древни начин рачунања времена има неки смисао који ми не разумемо само зато што у својој рационалистичкој гордости одбијамо да признамо сву озбиљност и дубину древног поимања света?

А то поимање се у свом најједноставнијем облику своди на две исконске, неискорењиве димензије или два аспекта људског живљења и доживљавања времена.

С једне стране, време услед саме своје цикличности, услед вечитог кружног кретања које у себи садржи, вечитог враћања, представља, да тако кажемо,

Према Јеванђељу, Христос је васкрсао у први дан недеље. Према тадашњем рачунању времена, последњи дан недеље, њен венац, била је субота, дан седми. Био је то у исто време дан одмора и дан свечаног и радосног прослављања Бога у његовој творевини. Седми дан и сам број седам добили су у древној религијској симболици значење пуноће, довршености, савршенства. Цифра седам – а треба имати у виду да су за цео антички свет цифре имале дубоко религијско симболичко значење – постала је симбол овога света као космоса за који је Бог, његов творац, рекао: „Добро веома“ (Пост 1, 31). Зато се и време света броји помоћу цифре седам, помоћу недеље од седам дана.

Из перспективе нашег данашњег доживљаја света и времена, који је једноличан и лишен радости, сви ти симболи изгледају као некакве детињасте и наивне измишљотине. Али, наравно, није ствар у томе да ми поново поверујемо у ове симболе, него да разумемо осећај света који они изражавају. Јер ми њиме још увек живимо у овом седмичном времену, и сви покушаји, чак и они најрационалнији, чак и они наизглед оправ-

слику света у његовом савршенству и пуноћи. Живот је садржан у времену и у њему се изражава потпуно, савршено. Пролеће и лето, јесен и зима, јутро и подне, вече и ноћ – све су то етапе самога живота, неопходне за његово самоиспуњење. То је такорећи позитивни или, религијским језиком речено, космички смисао оног времена чији је смисао за античког човека била бројка седам. Али, с друге стране, време је и најочигледнија, најнеизбежнија слика ропства и смртности човека, као и свега на свету. Из времена се нема куд изаћи, оно једнако одбраја своје рокове, водећи све постојеће ка неизбежној смрти. То је изразио Владимир Соловјов, који у свом чувеном стиху спаја појам времена са појмом смрти: „Смрт и Време царују на земљи...“[□] Где је време, тамо је увек смрт. Али време је свуда, и зато смрт собом прожима читаво његово ткање. Време је начин живота и исто то време слика смрти и пут ка смрти. Све ово садржано је у оном античком доживљају света који је своје схватање времена изразио помоћу цифре седам, у ком је она свет у свом савршенству и истовремено његовој ограниче-

ности и смртности, радост живота и у њој све већа жалост смрти.

Савремене идеологије „скидају венац“ овим старим веровањима, презиру их са висине своје псеудонаучне величине, мисле да су пронашле одговор на недоумице човекове најдубље запитаности: у чему је смисао ове колотечине, зашто се даје ова радост ако после ње неизбежно следи растанак, распад, ишчезнуће, смрт? Истина је, наравно, да ове идеологије не дају никакав одговор, да „срећа“ коју оне обећавају ипак се на крају суочава са том истом смрћу. Али у томе и јесте ствар, што је васкршња радост, којом је на зори наше ере

хришћанство победило смрт, била одговор на човекову иконску тугу, на дуализам живота као радости и истовремено умирања. Тек сада можемо да дешифрирамо наизглед другостепени, али за прве хришћане веома важан детаљ из Јеванђеља: Христос је васкрсао у први дан недеље, то јест у наредни дан после суботе, који је тек знатно касније, у време цара Константина (IV век), постао званични дан одмора уместо суботе то јест седмог дана. Управо тај дан, дан први, почео је да се поштује као дан васкрсења, тако да чак ни безбожници нису успели да избаце његово име („воскресенње“) из руског језика.

Дан први новог времена, новог живота, оног живота који је засијао из гроба, над којим, по речима апостола, *смрт више не влада њиме* (Рим 6, 9). Потребно је схватити и осетити да хришћанство започиње новим доживљајем времена, доживљајем у ком време више није повезано са смрћу. *Где ти је, смрти, жа-*

лац? Где ти је, пакле, победа? (1Кор 15, 55) – овде је сва срж, сав огањ хришћанске вере. Смрт је побеђена, смрт није више безнадежни растанак, у свету је почело васкрсење, наступио је нови дан, први дан новог стварања који надилази ограниченост времена, који уноси у њега радост вечности и вечног живота. Управо је овде хришћанска основа Васкрса као новог осећаја и новог искуства времена.

Вера у Христово васкрсење радикално мења наш однос према смрти. Смрт је сада испуњена светлошћу, смрт више није прекид који све обесмишљава. У Христу она постаје етапа живота, корак ка васкрсењу сваког тела, ка оном коначном васпостављању свега у Богу које хришћани и називају Царство Божије. Потребно је нагласити: то није тек вера у некакав тајанствени „загробни свет“, јер такву веру људи су имали и пре Христа; не, то је вера управо у васкрсење, то јест у враћање живота у свој његовој пуноћи и у свом његовом савршенству. „Ко да је све, што беше и прође, већ спознало радост васкрсења...“¹ – овај Буњинов стих изврсно дочарава васкршњи осећај времена у хришћанству. Ето, зато је Васкрс „празник над празницима“, оно сунце које прожима и осветљава собом читаво време, зато је он кључ хришћанства.

Васкрсу претходи дуга жалост Великог поста, време очишћења, човековог удубљивања у свој унутарњи живот. Та жалост нас уводи затим у Страсну седмицу, у сећање дан за даном, корак за кораком, на онај двобој са смрћу, злом и распадом који представља највишу тачку Христовог овоземаљског живота. И коначно се све то утапа у светлост и радост васкршње ноћи, када заиста спознајемо опет и опет да је смрт опустошена, да „живот животује“.²

Блажени који не видеше, а повероваше

У Јеванђељу по Јовану се говори како се Христос после васкрсења јавио својим ученицима, међутим један од њих, Тома, није присуствовао овом догађају. Када су му испричали да су видели Христа, Тома је рекао: „Ако га ја лично не видим, ако не додирнем његово тело, ако не ставим своје прсте у ране од клинова, нећу поверовати“ (уп. Јн 20, 25).

Када се Христос поново јавио и Тома га овога пута видео, Господ му је рекао: „Приђи, додирни ме, стави своје прсте у моје ране и не буди неверан, него веран“. Тома ускликну: „Господ мој и Бог мој!“ На то му Христос рече: „Поверовао си зато што си видео. Блажени они који не видеше, а повероваше“ (уп. Јн 20, 27–29).

Ова прича се може применити на читав сложени проблем вере и неверја, коју државна антирелигијска пропаганда покушава да реши на један изузетно груб и поједностављен начин. Споменута пропаганда у целисти се заснива на принципу: „Бога не видите, дакле Бога нема“. Другим речима, она веру изједначава са знањем, али не са знањем у општем смислу речи, него искључиво у смислу емпиријског знања – најнижег и најпоједностављенијег типа знања.

Међутим, ако ову логику применимо не чак ни на веру, него на знање, онда ни од знања неће остати много тога. Јер, у суштини, колико мало ми видимо, колико мало знамо, како је ограничен и случајан круг предмета који доспевају у поље нашег непосредног знања! Зато је разлика између човека и животиње управо у томе што човек није ограничен на сирово емпиријско знање, већ способан да се издигне над њим. И ако смо искрени у својим намерама, тај највиши ступањ нашег људског знања, то сагледавање умом назваћемо *вера*.

Ми бисмо се једноставно подсмехнули човеку који би рекао: „Ја не волим, дакле љубав не постоји“. Оваквом суду једног јединог човека супротставили бисмо читаво неизмерно велико искуство љубави целог човечанства, љубави за коју је још пре неколико хиљада година речено да је *јака као смрт* (Пнп 8, 6), која је освећивала и преображавала животе безбројних поколења. Зар није истина да се у томе састоји читаво људско васпитање, што дете, а затим младића, постепено уводимо у то искуство које надилази његово сопствено искуство, у то заједничко знање, заједничко богатство?

Каква бисмо сиромашна и безвредна бића били, у каквој бисмо страшној тами живели када бисмо имали само своје лично знање и ништа више, када цео наш живот не би био улазак у искуство, мудрост и веру целог човечанства! Ни ја, као ни Тома, нисам видео Христа, ни мене није било међу ученицима тог васкршњег јутра када се он јавио. Али љубав и вера донеле су до мене кроз векове његов лик, његове речи, његово учење и ту предивну причу о Сину човечијем у ком је све било светлост, све љубав, све пожртвованост. До мене је кроз векове дошла радосна вера да се у њему, том сиромашном и бескућном Учитељу, људима показала божанска љубав. И светлост његовог лика заувек је испунила душу.

Чита човек сву ту антирелигијску пропаганду, све те досадне „доказе“, а затим отвори Јеванђеље и „докази“ ишчезавају као дим. Тамо тврдоглави човек, потпуни слепац, наклапа нешто о ономе што је изнад њега, рије земљу не желећи да подигне главу и угледа небо и земљу, док овде одјекују посебне речи и срце зна да су оне истините.

Шта се овде, уопште, може доказати? Какви се аргументи могу навести против Христа? Да је варао људе? Да је желео славу и власт? Али он је умро на крсту, напуштен од свију. Па опет, ево, две хиљаде година прилазе ми људи који верују у њега.

„Блажени су који не видеше а повероваше“. Блажени су они који су способни да се уздигну у свет духовног искуства и да постану истински људи!

Сведокиње Живота

Друга недеља после Васкрса од давнина је у Цркви била посвећена сећању на жене које су пратиле Христа, помагале му својом бригом, а после распећа дошле на гроб да према тадашњем обичају припреме

његово тело за погреб. Њима се најпре јавио Христос након што је устао из смрти, оне су прве од њега чуле: *Радујте се!*, и тако постале први сведоци васкрсења.

У то да је Христос васкрсао једни верују, други не. Али и једни и други треба да се замисле над смислом присуства ових жена, да тако кажемо, на задњем плану јеванђелске приче, над смислом њихове ћутљиве бриге

Несретане Томине, Теофан Крушски, икони

и верности до краја. То је нарочито потребно учинити у наше дане када се сви баве нечим, било чим, само не човековим унутарњим светом, не ономе његовом дубином која је у крајњем исходу једина интересантна, једина вредна пажње и проучавања. За савремено човечанство се може рећи Христовим речима: *Каква је корист човеку ако сав свет задобије а души својој науди?* (Мт 16, 26). Јер управо је задобијањем целог света заузет или, боље рећи, потпуно обузет савремени човек. Он је у целости, без остатка усредсређен само на ономе спољашњем, штавише само од тог спољашњег очекује коначну срећу.

Постоји, изгледа, некакав тајни закон према ком заинтересованост искључиво за спољашње, громогласни успех на спољном плану за човека нужно прераста у унутарњу оскудицу и пустош. Зар то није чудно? Човек хода по Месецу, побеђује простор, демонстрира чуда технике, али и поред свега овога, рекло би се, није се на земљи знало за тако велику тугу, тако дубок страх, тако страшну опустошеност. Као да смо заборавили да живимо унутарњи живот, да у сопственој

души тражимо и проналазимо оно што не зависи од спољашњих успеха или неуспеха. А читав је смисао јеванђелске проповеди, целокупан садржај Јеванђеља управо објава првенства унутарњег над спољашњим, позив не толико да завладамо светом колико да у себи самима разоткријемо ту дубину, те могућности које једино свету могу пружити истинску срећу.

Тај позив савремено човечанство све чешће одбацује или, у крајњој линији, игнорише. И то не из слабости или неозбиљности, већ, што је далеко страшније, из убеђења које пушта све дубље корене да заправо и не постоји ништа унутарње, да се човек без остатка раствара у спољашњем. Али управо зато и треба, док

Ученици су га питали за првенство, Јуда је од њега очекивао да спаси отаџбину, други су долазили ради исцељења, чуда, помоћи. Али ове жене заиста излазе из сенке и набрајају се поименце тек онога тренутка када не остаје ништа осим тела Човека ког су волели и који је умро у страшним мукама и самоћи. Оне нису очекивале ништа, а најмање васкрсење, победу, тријумф. Тек једноставна човечанска љубав, једноставна човечанска верност довела их је рано ујутро на гроб. И читав смисао јеванђелске приче о том јутру састоји се у томе да су њихова љубав и верност постале извор нечувене радости, нечувене среће. *Радујте се!* (Мт 28, 9) – рекао им је Христос. И као што су у њему саме љубављу

побеђени распад и смрт, тако је и у њима, у тим женама, љубав постала сведок тријумфа живота.

И ево, после толико векова слушамо у васкршење дане ову причу, и одлази, развејава се заглашујућа бука оног спољашњег у коме живимо. Победе, достигнућа, успеси – шта значе они у поређењу са овом причом, са овим сунцем обасјаним сусретом љубави? Има ли на свету веће радости, веће среће од доживљене у том тренутку када су оне, уздигавши свој горки поглед, угледале светлост и зачуле глас, са којим је у њих ушла та радост првог Васкрса? Где још тражити већу срећу, већу радост, већи смисао?

Упорно нам понављају приче о некаквој магловитој будућности, када ће коначно наступити свеопшта и неизоставна срећа, заснована на материјалној бази. Али, ето, у животу је нешто више спољашњих достигнућа, још мање је остало оног унутарњег, међутим ње нема па нема, те среће, а свет постаје све сивљи, тугаљивији и страшнији. Али све што се догодило тада, тога

јутра, може се догодити и нама. Довољно је само открити у себи свет љубави, бриге, служења, преданости. Довољно је само открити у себе жудњу за сусретом са оним главним, да би нам истог тренутка дошло то *Радујте се!*, и да нам се поново открије свет немогућих могућности, среће истинске и неуништиве.

Са руског превели Иван и Јелена Недић

Извор: Протопресвитер Александр Шмеман, «*Я верю*». *Что это значит? О главном в христианстве. Беседы на радио «Свобода»*, Москва: ПСТГУ, ЭКСМО, 2013, стр. 803–806, 55–56, 834–836.

Мироносице на гробу Господњем, Јоргос Кордис, дигитална икона

још има времена, загледати се у други човеков лик, замислити се над другом замишљу о њему, над другим објашњењем његове неискорењиве тежње ка срећи.

О женама којима смо започели нашу беседу у Јеванђељу се говори веома мало, али у свему што је речено открива се оно што смо ми скоро па сасвим заборавили. Због чега су оне ишле за Христом? Он није учио спољашњој мудрости, већ је позивао на трагање за светом духа у себи самима. Према томе, ако су ишле за њим, то значи да су жуделе за унутарњим, духовним, да се нису задовољавале спољашњом љуштуром живота. Оне су служиле Христу, и њихов унутарњи свет разоткрива нам се пре свега као свет љубави, као мир непрестано јачајуће личне верности, личног учешћа.

Ми све време говоримо о „правима“, све време желимо да себе и друге потчинимо некаквом спољашњем „систему“, већ смо скоро па неспособни за лични сусрет, за чудо оне огњене љубави чији је главни смисао и главна радост давање себе, жртва, служење. Те жене су биле несебичне, ништа нису очекивале, ништа нису хтеле од Христа заузврат за своје служење и љубав.

напомене:

¹ Из песме Владимира Соловјова „Бедный друг, истомил тебя путь...“ (1887).

² Из песме Ивана Буњина „Зачем пленяет старая могила“ (1922).

³ Васкршење слово св. Јована Златоустог (Цветни триод, јутрење на Васкрсе).

Сава, епископ шумадијски

СТАРАЊЕ О УНАПРЕЂЕЊУ ЛИТУРГИЈСКОГ ЖИВОТА У ШУМАДИЈСКОЈ ЕПАРХИЈИ

Међу архивским документима Шумадијске епархије пронађено је предавање куцано писаћом машином које је епископ шумадијски др Сава Вуковић (1977-2001) одржао 1986. године у бечкој фондацији Pro Oriente, основаној 1964. године од стране кардинала Франца Кенига ради унапређења римокатоличко-православног дијалога. Објављујемо у „Каленићу“ овај аутентичан документ „о сведочењу Христа и следовању за Њим верника Шумадијске епархије“, односно о планском настојању овог архијереја како би верници постали „свестан евхаристијски скуп“

У време преузимања дужности епископа шумадијског 1977. године, Света Литургија, а такође и сва остала богослужења, која окружују Литургију, вршена су у целој Епархији на лепом, милозвучном и вековима освештаном црквенословенском језику, али за шире народне слојеве скоро потпуно неразумљивом.

„Истинито учење неподељене хришћанске Цркве“⁴¹ доспело је до верника Српске православне цркве на народном језику којим су говорили Словени у Панонији, заслугом Солунске браће равноапостолних Кирила и Методија. Они су превели на разумљиви, народни језик и све литургијске књиге, а овај језик се користио по српском изговору. Од Светог Саве, 1219. године, па све до половине XVIII века богослужење се вршило на српскословенском језику. Из тих времена су сачуване многе рукописне литургијске књиге – Србуље, без којих нема данас ни једне универзитетске библиотеке.

Међутим, у другој половини XVIII века ситуација се мења. Место разумљивог језика, у Литургију се, путем богослужбених књига штампаних на рускословенском језику, који је код нас одомаћен као црквенословенски језик, уводи један тешко разумљив језик.

До Првог светског рата, црквенословенски језик се обавезно учио по школама, док су оне имале вероисповедни карактер, на територији бивше Хабзбуршке монархије, те су верници колико-толико разумевали литургијске текстове. Па, и поред тога, јавља се још 1872. године покрет за народним језиком у Литургији и у богослужењу уопште. Констатовано је да „свесни део народа упада већ у патриотично очајање видећи да се Црква његова креће само у мртвим формама којих народ не разуме“⁴².

Потребу за народним језиком у богослужењу увидели су многи парохијски свештеници и теолози који су имали визију. Први озбиљни преводи са грчког на српски језик појављују се 1914. године заслугом професора Димитрија Стефановића и др Иринеја Ћирића. Као доктор семитологије Бечког универзитета, епископ Иринеј преводио је старозаветне текстове који се употребљавају у богослужењу са јеврејског језика, а Литургију и остале чинове који је окружују, са научним коментарима са грчког језика.

Године 1968. трудом Преосвећеног епископа браничевског Хризостома угледао је света *Еванђелистар* на српском језику, снабдевен дозволом Светог архијерејског сабора да се може употребљавати на богослужењу.

И поред тога, одељци из *Еванђеља* и *Апостола* и даље су се читали у нашој новој Епархији на неразумљивом црквенословенском језику. Постојао

је страх како ће народ примити матерњи језик у богослужењу, а и отпор извесног дела свештенства, нарочито оног који је читавог века служио на црквенословенском језику. При оваквом стању ствари, верници су, рекли бисмо, присуствовали Светој Литургији, али не бисмо рекли да су могли и потпуно учествовати у њој. О неком саслуживању народа тешко да је могло бити говора. Зато нас је често обузимао страх због служења на неразумљивом језику. Прво што смо

учинили, било је наређење да се *Еванђеље* и *Апостол* имају обавезно читати на народном језику. Ову одлуку верници су поздравили са одушевљењем и на тај начин дали подршку да се настави са увођењем народног језика и у Литургију, тим пре што је већ постојао научни превод Златоустове литургије са грчког на српски од стране професора Богословског факултета у Београду, протођакона др Емилијана Чарнића. Његовом заслугом верници Шумадијске епархије ће наредних година имати прилике да чују многе богослужбене текстове на језику у коме смо се родили (Дап 2, 8).

Најважније је било сада омогућити народу да слушајући Литургију на матерњем језику, активно учествује у њој, јер је она до сада била неприступачна ширим народним слојевима. Морамо признати да нисмо водили рачуна о томе шта ће рећи присталице неразумљивог језика. Важније од свега било је омогућити Божијем народу да учествује у животу Светих тајни.

Присталице црквенословенског језика позивали су се на Римокатоличку цркву у којој се Литургија вршила на латинском језику и у исто време истицали су значај црквенословенског за очување заједнице православних словенских Цркава, то јест да би та заједница била ослабљена ако бисмо почели служити на народном језику.

Увођењу народног језика у богослужење помогло је и то што је у Крагујевцу била централа Хришћанске народне заједнице за читаву Српску православну цркву. Овај покрет, покрет масовног враћања Богу и Цркви, настао је у Банату још за време Аустроугарске, а после Првог светског рата проширио се у скоро све епархије. Он је заталасао верски живот у целој Цркви, а нарочито у Србији. „Омасовио је“, по први пут, верску штампу у нашој Цркви, како рече епископ Хризостом, и попунио женске и мушке манастире монаштвом. Оно што је за нас овог пута најважније, то је учествовање у богослужбеном животу. Наиме, они су први осетили да је црквенословенски језик велика сметња за њихов духовни живот, за њихово узрастање у Христу. После Литургије, они се нису одмах разлизали својом кућама, већ се се ту, у црквеним или школским просторијама, задржавали и задовољавали, због неразумљивог језика, своје верске потребе. „После присуствовања св. литургији на рускословенском језику“, каже митрополит загребачки Дамаскин, „окупе се поред цркве и почну певати на српском језику духовне песме, осећајући потребу за тим, осећајући да их богослужење на рускословенском језику није потпуно духовно задовољавало, те га они сами допуњују на овај начин.“⁴³ Појавило се, дакле, у наше дане исто што се догодило у седим хришћанским временима у животу светих апостола. Наиме, они нису одмах

прекинули везу са старозаветним храмом и његовим богослужењем. Они су и даље посећивали храм и учествовали у његовом богослужењу, што је било сасвим природно, али већ у самом храму у току обичног богослужења, хришћани су у души вршили друго, своје богослужење, што се види из *Дела апостолских* (5, 12-13).⁴

Ускоро се појавио превод са грчког на српски језик трију Литургија, Златоустове, Василијеве и Пређеосвећене, која се приписује Светом Григорију Двојеслову, епископу римском, а која се у Православној цркви служи средом и петком првих пет седмица Ускршњег поста и прва три дана Страсне седмице (Die Karwoche). Овај превод је угледао света 1978. године трудом архимандрита др Јустина Поповића,

професора универзитета. Мада је његов превод Златоустове Литургије на српски језик настао још 1922. године, преводилац је сматрао за потребно да објасни верницима зашто се одлучио на овај подухват, као да се плашио замерки, иако је сам служио сва богослужења целог живота само на народном језику, што се усудио да све тајне вере хришћанске сведе на једну Свету тајну – Тајну Свете Евхаристије и јасно изложи на народном језику и преда је народу Божијем.

„Следујући апостолском предању свете равноапостолне браће Ки-

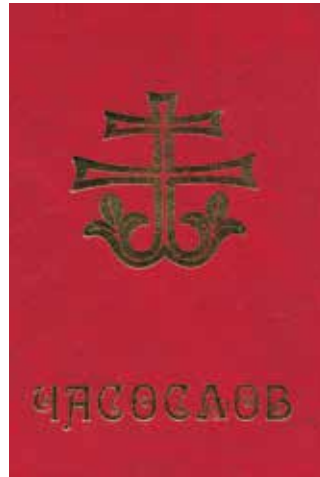
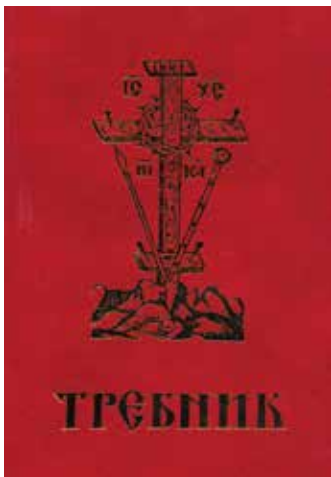
рила и Методија и равноапостолног Св. Саве, дајемо овај превод Божанских Литургија на говорном народном језику, али не осиромашеном и не удаљеном од црквеног молитвеног језика и ритма. Јер као што се живот Цркве у целости увек прелива преко граница сваке поједине епохе, органски их спајајући и сједињујући, тако и њен молитвени језик: само је онда истински народни ако је израз континуитета и богатства оправослављене народне душе и народног језика. Као што је симисао Цркве да сваки народ, примајући га у себе, обогати својом Пуноћом, тако се она односи и према језику тога народа: примајући га за свој језик којим се обраћа Богу, она га надахњује и обогаћује сопственим саборним ризницама и развија његове богодане могућности. Црква је мерило и народа и језика народног, никад обратно. Она никад не раздваја и не сиромаша, напротив – увек сабира и спаја народ и народе и њихове језике, ново богати ризницама старог, а старо обнавља живим соковима новог. У језику је увек главно тајна речи; а тајна речи људске неодвојива је од тајне Речи Божије, словесне тајне, логосне тајне Логоса Божијег – Христа Богочовека. Отуда је литургијски језик увек еванђелски, псаламски, молитвени језик у надахнућу Духа Светог, језик богослужења и богословљења, којим се освећује и посвећује народни језик. Тако се и живи народни језик освећује богослужбеном, литургијском употребом, јер се, по

Апостолу, све освећује речју Божијом и молитвом (1 Тим 4, 5).⁵

Употребом народног језика, богослужбена трпеза, која је вековима била високо постављена, одједном је постала доступна верницима, који су сада постали један свестан евхаристијски скуп. Литурзи су сада могли да се моле пуна срца за вернике Златоустовим речима: „Боже, подари напредак у животу и вери и духовној разборитости (Кол 1, 9) и онима који се с нама моле“. У оваквој духовној атмосфери добијамо утисак да евхаристијски скуп има заиста саборни карактер. Само на овај начин, уз потпуно учешће клира и народа, који је чувар побожности, могуће је „једним устима и једним срцем славити и величати пречасно и величанствено име“ Свете Тројице у овој „великој тајни побожности“. Веза између оних који служе и саслужују постаје чвршћа и подсећа на живот прве Цркве. „Тај двојни аспект вршења Евхаристије не може бити раздвојен на његове издвојене делове: не може бити служења предстојатеља без саслужења целог народа и не може бити служења народа без његовог саслужења

срцима верних. Јер, ако труба да нејсан глас, каже апостол Павле, ко ће припремити за бој? Тако и ви, ако речете језиком неразумљиву реч, како ће се знати шта говорите? Јер ћете говорити у ветар... Али у Цркви волим рећи пет речи умом својим, да и друге поучим, неголи хиљаде речи језиком (1 Кор 14, 8-9; 19).

Поред читања Еванђеља и Апостола, у Православној цркви се читају и старозаветни текстови. Зато смо приредили нови превод Апостола, са грчког језика, а за празнике Господње додали и антифоне из Псалма, тако да су деца у целој Епархији укључена у богослужење читањем антифона и Апостола на народном језику. Да би се престало, пак, са читањем старозаветних одељака на неразумљивом језику, а чија је садржина понекад дужа, нарочито на Литургији Велике суботе, када траје читање читав сат, приредили смо на народном језику књигу Паримеја за целу литургијску годину. Онај ко сада чита одељке из ове књиге не мора бити свештено лице. С друге стране, сви верници сада разумеју и ове текстове који се односе на празнике или догађаје који се празнују.

предстојатељу“, каже професор Афанасијев.⁶

У циљу литургијског образовања верних, предузели смо наредних година неколико акција, које су уродиле стоструким родом. Наиме, трудом професора Емилијана Чарнића, преведена је са руског књига *Разматрање Божанствене Литургије* Николаја Гогоља (1809-1852) и штампана у двадесет хиљада примерака. Из разговара са верницима, сазнали смо да им је ова студија помогла да Литургија за њих не буде више „затворена књига“, већ „централни нерв“ њиховог хришћанског живота који треба да буде заслађен и испуњен сладошћу богослужења.

Исте, 1981. године, приредили смо за вернике књижицу од 47 страна у петнаест хиљада примерака, у којој смо на популаран начин обрадили Литургију и све остале Свете тајне. Текст смо уступили за годишњак Српске православне цркве који је изашао у двадесет хиљада примерака. Некада су све Свете тајне биле у саставу Литургије која је била основа и завршетак целог богослужбеног живота. Па и данас су освећење мира, рукоположење ђакона, презвитера и епископа, освећење храм, антимиња и велико освећење воде у саставу Литургије. Одзив је био фантастичан и књига је растурена у току неколико месеци.

Имајући у виду да је приступ народа овој литургијској реформи био изванредан, рад на овом пољу је плански настављен, јер је много тога још остало недоступно

На територији наше Епархије, редак је био случај пре Другог светског рата да се неко у старијим годинама крштава, јер су се, по правилу, крштавала деца убрзо после рођења. Међутим, сада као да смо се вратили у прва хришћанска времена у сваком погледу. Није редак случај у свакој парохији да се за крштење пријаве одрасле особе и то без икаквог знања о вери. С друге стране, нађу се и по неки родитељи који своју децу желе да крсте јер је „обичај“, а потом ни они ни деца немају никакве везе са Црквом. Шта ће бити од крштења деце, ако бисмо дозволили да се родитељи не старају за свој дом „као за малу Цркву Божију“ у којем се породица заједно окупља на молитву, ако са децом заједно не учествују у богослужењу и децу не приведе Христу од њихових малих ногу, речју – примером и стварањем духовних навика – ако деца никада неће бити доведена Христу да их Он загрли и благослови? Благодат крштења остаће узалудна – без плода! То сведочи и Свети апостол Павле (1 Кор 15, 10). Припадати реду верујућих људи значи веровати и спроводити у дело веру. Зато смо приступили штампању књиге о крштењу у сто хиљада примерака. Књига је намењена родитељима, кумовима и катихуменима и у њој су обрађена ова поглавља: крштење, чин крштења, чин миропомазања, причешће новокршених, крштење деце и одговорност родитеља, кумови и њихова дужност, време крштења и имена оних који се крштавају.

У овој књижици, испред текста, остављен је простор за податке о родитељима, детету, куму, датуму крштења и храму у којем је крштење обављено. После крштења, свештеник у име Цркве поклања по један примерак родитељима, за дете и кумовима како би имали прилику да ову књигу прочитају и подсећају се на време када је њихово дете ушло у Христову Цркву, у заједницу људи који верују у Исуса Христа као Сина Божијег и Спаситеља света – заједницу коју је основао Он и којој је глава Он.

Ову новину народ је ванредно лепо прихватио и поздравио, јер је у овој књизи изложено све што верници треба да знају о Светој тајни крштења и верског васпитања свог детета, које треба да буде сачувано од духа овог света, које мора бити сачувано од утицаја сатане, као што је пшеница одвојена од кукоља (Мт 13, 28-30).

Брига за унапређење литургијског живота подстицала нас је да помогнемо верницима, да кроз разумевање и прихватање богослужења на народном језику, осете предукус визије *новог живота*. Зато смо приступили издавању свих Светих тајни, обреда и молитвословља на народном језику, у преводу професора Чарнића, који нам је много помогао да кроз Литургију и остала богослужења откријемо повереном народу нешто од оног „што ухо није чуло и око није видело и што још није ушло у срце човечије, али што је Бог припремио онима који га љубе“.

Превођењем поменуте књиге – *Требника* – омогућено је народу да сва молитвословља и Свете тајне разуме и да активно учествује у њима, да зна о чему се ради, а не да наслућује, да се увери да се ту не ради о неком археолошком остатку минулих векова, већ о ономе што је битно и важно за наше спасење.

Свим парохијским свештеницима је стављено у дужност да све молитвене потребе својој пастви имају вршити на народном језику.

Следећим пројектом приступило се приређивањем првог *Часослова* у историји Српске православне цркве на модерном, народном језику, који је угледао света трудом поменутог преводиоца, а у издању Шумадијске

епархије. Тек сада је дошло до изражаја потпуно учествовање верних у свакидашњем богослужењу путем читања богослужбених и библијских текстова, јер је *Часослов (Бревијар)* до сада био доступан само теолошки образованим људима и црквеним појцима (канторима). Тако је ова књига, која на себи носи печат дубоке старине, помогла, како лаицима тако и монаштву да цео дневних служби читају, односно врше на свом матерњем језику.

Издавању *Бревијара* претходило је издавања *Псалтира* на модерном језику, подељеном на двадесет катизми (одељака), ради богослужбене и приватне употребе. До тада су верници користили, углавном, превод Вука Караџића, чији дијалект није био у употреби у свим крајевима Српске православне цркве. Будући да се *Псалтир* у Православној цркви у току једне седмице прочита у целини, а за време Ускршњег поста два-

пут, одлучили смо се на издавање ове књиге како би верницима омилили ову књигу, која је, као рече Свети Василије Велики, „изнад свију књига и ни једна не слави Бога тако као *Псалтир*“. Морамо признати да је у свештеничким редовима било чуђења што смо приступили издавању *Псалтира* на модерном језику и заступало се гледиште да ће цео тираж остати нерастурен. Догодило се обратно. За неколико недеља остали смо скоро без једног јединог примерка. Чим смо били у материјалним могућностима, одмах смо приредили друго издање и то на изричито тражење народа, јер је ова књига укључила многе вернике у активно учествовање у светим богослужењима.

Посебан доживљај имамо сваке године у току Ускршњег поста када народ поверене нам Епархије крене у годишње поклоничко путовање у „радосну тугу“ Великог поста.

И поред свих искушења која окружују човека данашњег времена, пост је у великом поштовању код поверен нам пастве.

Имамо низ породица у којима се нико, од рођења па до телсне смрти, не огрешо о прописе свих једнодневних и вишедневних постова, укључујући и децу. Но, у нарочитом поштовању је Велики, Васкршњи пост. Нису ретке породице у којима се, изузев суботе и недеље, овај пост спроводи без употребе зејтина.

Морамо признати да нису потребни неки нарочити напори са наше стране да би се народ држао црквених прописа о посту. Напротив, у многим парохијама имамо случајеве да је народ у погледу режима поста строжији од званичне Цркве.

Поред овог, телесног поста, верницима се путем проповеди и литературе истиче важност аскетског поста, истиче се да је „клима“ у коју се улази, пре свега, стање ума, душе и духа и која седам недеља прожима наш целокупни живот.

Како међу верницима има и таквих чије познавање великопосног богослужења није на некој нарочитој висини, организују се предавања пре Великог поста на којима се објашњава значај посних служби, а нарочито Пређеосвећене Литургије. Оним нашим верницима који се током седам недеља подвизавају строгим постом и молитвом, Пређеосвећена Литургија омогућава чешће причешћивање, јер се у нашој Цркви не служи

потпуна Литургија у радне дане Великог поста. На овај начин се васкрсли Господ „у ломљењу хлеба“ показује својим верницима и у посне дане, у које они могу да приме у своју душу, срце и цео свој састав „храну бесмртности“ и да осете да су „код своје куће“ – на небу.

Број оних који полазе на четрдесетодневно путовање кроз пустињу Великог поста је велик. Сваке године их подсећамо да су се катихумени некада овим постом припремали за крштење; а ми крштење сваки дан изневеравамо. Пост је, пак, најбољи пут да повратимо оно што „стално губимо и изневеравамо“, јер захваљујући Великом посту и Васкрсу ми поново добијамо натраг оно што смо „примили кршним умирањем и васкрсењем“.

За све оне који желе да упознају литургијску традицију Цркве, њено учење о посту и богатство великопосног богослужења, као и садржај химнографије тих дана, објавили смо књигу познатог литургичара др Александра Шмемана *Велики пост*, у два маха у тиражу од шест хиљада примерака.

У исто време дали смо превести са грчког језика *Велики канон* Светог Андреја Критског (650-726) који има 250 строфа и чита се прва четири дана Великог поста, подељен на четири дела, а пете седмице поста, у среду увече, цео. „У *Великом канону* се духовним очима гледају догађаји оба завета и излазе сва лица свете историје: патријарси, судије, цареви, пророци и везују се са јеванђелским причама и догађајима. Главна тема *Великог канона* је покајање и оплакивање греха, те духовно исправљање, што долази до израза у покајним усклицима за опроштај грехова.“

Ово песничко благо било је вековима сакривено и неразумљиво. Зато су многи били лишени задовољства да чују речи *Великог канона* који је „сиже покајања и његовог испуњења“.

Иако је ова слатка књига била намењена свештенству и монаштву, ради читања народу у поменуте дане, њу су просто разграбили световњаци, тако да су речи *Великог канона* постале њихове речи и процена њихових „посних напора“.

Поставља се питање какво је учешће народа у богослужењу у овом периоду, најсветијем периоду литургијске године, и како народ примењује и користи у свом животу све оно што му се нуди, разноврсна богослужења, песме и прописе. Очеvidно је да у данашњем времену, које врло много нуди а врло мало даје, времену у ком свет живи у технолошком друштву, није лако спроводити у животу прописе писане пре толико векова, када је свет живео у мањим заједницама.

Разумевајући знаке времена, ми и не очекујемо да у овим данима, а то су, углавном, радни дани, народ испуњава своје парохијске цркве. Међутим, ми смо сведоци да се у овим светим данима догађа нешто необично у живот наших верника, Добијамо утисак да су верници у свим нашим парохијама у стању духовне приправности. То се нарочито опажа прве седмице поста. Већина верника се ове седмице припрема строгим постом за причешће у својим парохијским храмовима, који нису у могућности да приме све оне који су се припремили „молитвом и постом“ да учествују у вечној радости Царства Божијег, које је „радост и мир у Духу Светоме“.

У петак, суботу и недељу прве седмице Великог поста све парохијске цркве, без разлике, препуне су народа који ће се причестити. Дobar део ових причасника и даље испуњава прописе о посту све до Ускрса, с тим што се у том међувремену причешћују неколико пута. Само у Крагујевцу у току поменута три дана причести се преко тридесет хиљада верника. Та „запаљеност срца“ траје и даље, током целог „посног пролећа“, јер се број оних који приступају Светој чаши не исцрпи прве седмице поста. Бројни причасници се могу видети на Литургијама пређеосвећених дарова, средом и петком, Златоустовим и Василијевим Литургијама суботама и недељама. На тај начин, за нас и за наше вернике, дани Ускршењег поста, дани жалости, покајања и удвостручених молитава, постају дани радости, као што је у раној Цркви дан слављења Евхаристије био дан радости. Тако да ови дани нису обични, већ дани који су „изнад времена, јер се у Евхаристији већ сагледава Царство Божије“.

Ако неко жели да упозна лепоту православног богослужења, нека учествује једном у изношењу Часног крста 27. септембра, великом освећењу воде на Богојављење и макар у једној Литургији пређеосвећених дарова.

„У посне дане (понедељак-петак) се не служи Евхаристија зато што је њено служење непрестани успон радости, међутим у Цркви постоји непрекидна присутност плодова Евхаристије. Исто као што се

'видљиви' Христос узнео на небо па је ипак невидљиво присутан у свету, или Пасха која се прославља једанпут у години, а њени зраци осветљавају целокупни живот Цркве, или Царство Божије које ће тек доћи, али је већ међу нама, исто је и са Евхаристијом. Као Света тајна и славе Царства Божијег, као празник Цркве она је неподударна са пошћењем и не служи се за време Великог поста. Као благодат и сила Царства које већ делује у свету, она је у самом центру поста, она је заиста небеска мана која нас одржава у животу за време нашег путовања кроз пустињу Великог поста.⁴⁷

Иако је, будући да Црква средом и петком предвиђа уздржавање од хране до заласка сунца, Литургија пређеосвећених дарова вечерње богослужење, она се у целој нашој Цркви врши у јутарњим часовима. У ранијим временима ова Литургија, веома вољена од народа, како због лепоте, а морамо признати – и због кратког трајања (њено служење траје један сат) – била је увек одлично посећена. Међутим, у овом послератном времену се испречило време као фактор и са бројем оних који узимају учешћа у овој Литургији, изузев прве седмице поста, нисмо задовољни. Зато смо покушали да се вратимо на праксу старе Цркве и основном литургијском принципу духовности, по коме је Евхаристија увек „крај припреме и испуњење очекивања, а дани потпуне уздржаности и пост, будући да су најинтензивнији израз Цркве као припрема, бивају 'крунисани' вечерњим причешћем“. Наиме, после припремања верника и њиховог упознавања са прописима Цркве, по којима се Литургија, потпуна или Пређеосвећена, може, у одређене дане, служити у вечерњим часовима, отпочели смо са служењем Пређеосвећених Литургија касно увече, када су верници слободни од својих свакодневних послова. Одзив је био изванредан, иако је ово једна новина у нашем литургијском животу. Број причасника, будући да се гладује од поноћи, је био изненађујући.

Са оваквим припремама, наши верници дочекују ону спасоносну ноћ, која је „светлија од дана“, радост Пасхе и пасхалне Литургије, која је крунисана опет великим бројем оних који причешћем празнују „умртвљење“ смрти и почетак новог живота, а уз молитве да се васкрслим Христом причешћују „још присније“ у незалазни дан Његовог Царства.

Учествовање поверен нам пастве у богослужбеном животу Цркве – нарочито у Литургији, том пред-

укусу вечне радости, коју овај свет нити даје, нити је може одузети, била је њена одлука и пре нашег доласка у њену средину, захваљујући дубоком старању Хришћанске народне заједнице. Одржавању, пак, и подгревању тога духа и неговању литургијског богословља у многоме је допринела издавачка делатност Епархије шумадјске. Њен највећи део издања посвећен је богослужењу, односно Светој Литургији – Евхаристији. У њој је представљена целокупна економија нашег спасења, а Господ нам је заповедио да Евхаристију вршимо све дотле док не дође – *Њему за спомен* (Лк 22, 19).

Труд и време уложени у литургијско образовање народа објашњавањем Литургије у историјском, богословском и мистичном смислу, а уз често приказивање слајдова, помоћу којих је растумачен сваки детаљ „велике тајне побожности“ – уродили су плодом. Господ, за минутих девет година, колико ми пратимо узрастање своје пастве, „сваки дан додаваше Цркви оне који се спасаваху“ (Дап 2, 47). То се нарочито опажа када су у питању млади, који се враћају Христу и Цркви, Његовом телу на земљи, јер Он једини никада није изневерио њихове наде.

Допринос младих, нарочито у седишту Епархије је драгоцен, јер без њих не одржимо ни једну већу црквену свечаност.

Поред свих бура и ветрова, успео је да се одржи хор младих, који сваке недеље и празника, већ осам година пева на Литургијама, како у седишту Епархије, тако и у осталим парохијским црквама.

Завршавајући ово информативно предавање о сведочењу Христа и следовању за Њим верника Шумадјске епархије, бладаримо управи *Pro Oriente* на позиву, а свим слушаоцима на стпљењу да ових неколико часова проведу са онима који су остали одани Христу и Његовој Цркви која је делила и дели све оно што је прати од њеног почетка, када се евхаристијска крв мешала заједно са крвљу њених мученика. Историја Цркве нам казује да је Црква најјача била у временима када је бивала на Крсту. Њени верници по целом свету, па и у Шумадији, осећају непрекидну помоћ Оснивача Цркве у свакодневном литургијском животу, који им не даје само Крст, већ и снагу у ношењу тих крстова, малих и великих.

напомене:

¹ Никодим Милаш, *Словенски апостоли Кирил и Методије и истина православља*, Задар 1881.

² Б. Кузмановић, *О томе да се књиге „српске народне“ цркве преведу на српски народни језик*. Предлог епархијској скупштини темишградске дијецезе и васцијеломе осталом, српском народу (Панчево: б. и., 1872).

³ Митр. Д. Грданички, „О употреби српског језика у нашем богослужењу“, *Гласник СПЦ*, 1963, 7, стр. 259-264.

⁴ Види: Шмеман А., прот. *Введение в литургическое богословие*. Париж, 1961.

⁵ Архимандрит Јустин, *О овом преводу Светих Литургија, у: Божанствене Литургије*, превео Архим. Др Јустин Поповић, Београд 1978.

⁶ Афанасјевић Н., прот. *Трапеза Господња*, Париж 1952.

⁷ Александар Шмеман, *Велики пост*, Крагујевац 1983.

Јован, епископ нишки

ВОДА У БОГОСЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ И ЊЕНА СИМВОЛИКА

Вода као извор, сила и символ живота, *materia prima* и *prima essentia*, још од најдревнијих времена је била предмет изузетног поштовања и служења. Историја човечанства нас учи да је вода од стране људи сматрана основним начелом живота у плану творевине. Кирило Јерусалимски сматра да је вода „најбољи“ елемент природе.¹

Вода претставља вештаство света и свет као човеков живот.² Још „вода симболише почетак творевине јер делањем Светог Духа над водама, све су твари у Сину Божјем доведене из небића у биће, из непостојања у постојање (ср. Пост. 1, 2-6; Кол. 1, 16; 2 Птр. 3, 6). Вода је, између осталог, била саставни део творевине; она је символ живота, рађања и оживљавања (ср. Соф. Сир. 29, 21).³ Са космолошке и антрополошке тачке гледишта, вода је сматрана символом и носиоцем живота јер без ње нема живота и све зависи од ње“.⁴

Вода је употребљавана од самог почетка живота свих бића на земљи и у богослужењима свих древних религија. Она је сматрана извором живота и силе, која пере, купа, чисти (ср. Језек. 164-9; Лк. 7,44; 1Тим. 510), лечи, обнавља и обезбеђује бесмртност. Вода пере човека и ствари од прљавштине. Вода није символ само телесне чистоће, него је она символ и моралне чистоте. У библијским изворима је забележен обичај по којем неко јавно пере своје руке да би показао да је невин и да није учинио зло (ср. Пс. 25, 6; Мт. 2724).

Из Светога Писма је познат израз „жива вода“, која симболише животодавну науку коју је у свет донео Месија Исус Христос (ср. Јн. 4, 10-14; 25). Осим тога, „жива вода“ је символ незалазне есхатолошке радости за све оне који уђу у Царство Небеско (ср. Откр. 7, 17; 21, 6).

Постоје разни митови везани за „воду“, изворе, реке, језера, потоке и мора. Једном речју, код свих народа вода је сматрана као благослов Божији за човека и васцели тварни свет (=животиње, биљке).

Поставља се питање: зашто је води придаван такав значај?

По библијском тајнозрењу, „вода симболише почетак творевине јер делањем Светог Духа над водама, све су твари у Сину Божјем доведене из небића у биће, из непостојања у постојање (Види: Пост. 1, 2-6; Кол. 1, 16; 2 Птр. 3, 6)“.⁵ Међутим, „првобитна вода из Писма, није идентична са водом оформљеном после тога. Али она није ни материја која сама по себи опстаје пред творачким Духом, са могућношћу да се од ње чини ма шта. Јер је и њу Бог створио и има у њој стварно логосности и могућности дефинисаних егзистенција – облика логосности Логоса који ће се појавити дувањем Духа. Та вода није била сасвим пасивна. Била је недефинисана енергија, неосетљива никаквом одређеношћу, мада у универзалном кретању, без граница, имајући у себи, стварањем, логосности свих облика егзистенције, створених и одржаваних по облику логосности стваралачког и одржавајућег Логоса“.⁶

У Старом Завету вода је сматрала символом духовног живота (ср. Јер. 2, 13), и извором живота, док се у Новом Завету вода сматра символом Духа као даваоца живота (ср. Откр. 21, 6).⁷ Осим тога, вода се у библијским изворима појима као израз благослова Божијег за оне који у Њега верују и верно му служе (ср. Пост. 27, 28), док је суша последица казне Божије због човековог неверовања и непобожности (ср. Ис. 5, 13; Јез. 4, 16). У Старом Завету изненадне поплаве и буре на мору са својим таласима симболишу несрећу која ће се изненада сручити на човека (ср. Пс. 12, 3), као и нападе лоших људи на добре и праведне (ср. Пс. 17, 5).

У Новом Завету вода је символ гласа Божијег (ср. Откр. 1, 15). Апостол Петар символ воде поима христоцентрично (ср. 1Птр. 3, 21).

Међутим, вода је одувек сматрана загађеном и зараженом неким нечистим силама. Да би човек успео да пронађе воду живота, то јест, бесмртну воду, требало је да учини надчовечанске напоре. То је био разлог што су код древних народа постојала веровања да постоје натприродна бића као чувари вода, демони, змајеви, виле, аждаје, змије, зли дуси итд. Нарочито су такви митови и празноверја развијена код старих Јелина, у Кини, Индији и код многих других народа. Не смемо изгубити из вида чињеницу да се вода може загадити на разне начине. У Православној Цркви постоје мо-

литве за очишћење вода – извора, бунара, река, језера, мора итд.

Свети Јован Златоусти је забележио обичај по којем су његови савременици приликом идења на изворе и кладенце, пре него што би се окупали, палили буктиње (свећњаке). Слични обичаји су се сачували кроз читав период Византијског Царства. Магијска употреба воде је вршена код многих народа, а то можемо да видимо и код нас Срба; на пример: на свадбама невеста прелази преко корита напуњеног водом, а остали присутни гости плаћају њен прелазак. Постојао је такође обичај да невеста после прве брачне ноћи – сутрадан, дакле, иде на извор (бунар, источник, кладенац), да захвати воду и донесе је у нови дом. Исто тако, када мајке Српкиње испраћају своју децу на пут, да би имала успеха на том путу, а можда и на полагању испита у школи, оне за њима проливају воду. У Малој Азији је постојао обичај да се за Нову Годину иде на извор и донесе вода којом се шкропила кућа да би уродила берићетом; приликом идења на извор ништа се међусобно није смело говорити нити шапутати, него се само ћутало, одакле и потиче израз – „ћутљива вода“. Постоји мноштво таквих и сличних обичаја.

Вода као дар Божији није одсутна ни у богослужењу Православне Цркве. Сусрећемо је приликом вршења појединих Светих Тајни, у службама и мољењима. На првом месту се вода користи за обављање Свете Тајне Крштења и Евхаристије. Православни је став да је вино и вода оно што је изашло из ребра Христовог: крв и вода,⁸ када Га је копљем пробо римски војник, док је распети Исус Христос висео на Крсту (ср. Јн. 19,34).

Освећена вода

У Православној Цркви постоји „мало“ и „велико“ освећење воде. „Мало“ освећење воде се врши веома често, док се „велико“ освећење врши првенствено на дан Богојављења, али и другим приликама. Освећење воде се врши призивом Духа Светога. Треба знати да се освећење воде не врши на магијски начин, него ту постоји и човеково слободно саучествовање. Вер-

ници у разним приликама узимају освећену воду путем пијења или путем шкропљења. На тај начин они примају благослов распетог и васкрелог Сина Божијег Исуса Христа. Другим речима, освећена вода има далеко већи значај него што је то био случај са употребом воде приликом прања и очишћења људи у другим религијама.

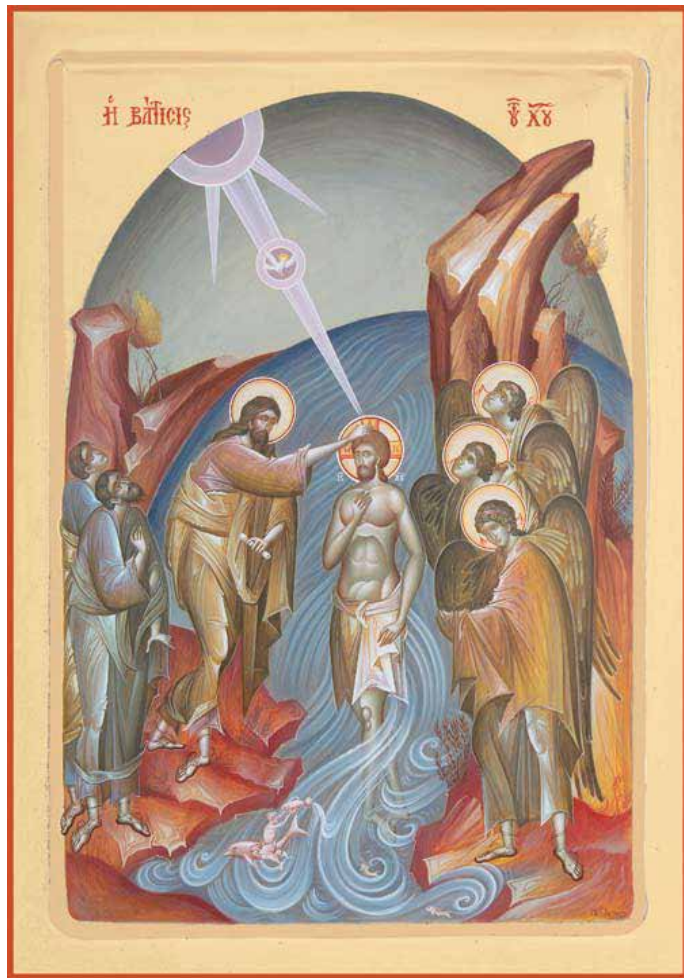
„Вода после призива Светога Духа и Његовог присуства у истој,⁹ није више обична вода, него је она постала освећена. Другим речима, она је задобила искупитељски значај и особину, постала је „жива вода“,¹⁰ спасоносна, освећујућа и животоносна – „вода живота“¹¹ јер има у себи благодат и силу Духа Светога – „силу освећења“,¹² то јест, у њој је присутан сам Дух Свети¹³ који чини да вода постане света и спремна да освети, пресазда и усини оне који се у њој крштавају.¹⁴ Тачно је, дакле, да постоји вода, али све је од благодати Духа Светога,¹⁵ који је „залог живота“.¹⁶ Другачије речено, освећена вода силом Божијом задобива „благодат духовну и силу дејствујућу“,¹⁷ а ван Тројичног Бога вода остаје најобичнији елемент (обична материја), и као таква немоћна да пружи човеку било какав духовни препород“.¹⁸

Али треба знати да „сву своју „силу“ освећена и „жива“ вода дугује свемоћној и човекољубивој Светој Тројици. То је био разлог да Кавасила поистовећује „живу воду“ (ср. Јн. 4, 10-14) са славом Божијом,¹⁹ а слава Божија је нетварна „светлост“ у којој живи Бог (ср. Пс. 103, 2), односно, слава Божија се поистовећује са благодаћу Божијом. О томе сведоче Дела Апостолска. Првомученик Стефан „пун Духа Светога, погледа на небо и видје славу Божију“ (Дап. 7, 56). Благодат или божанска енергија припада свима Трима Лицима Свете Тројице и људима се даје тријадолошки: од Оца кроз Сина у Духу Светом“.²⁰

О значају воде, о њеној симболици и божанској благодати коју освећена вода има, карактеристичне су речи светог Кирила Јерусалимског: „Ако неко жели да сазна зашто баш преко воде даје благодат, а не преко неког другог елемента, нека узме Свето Писмо па ће му бити јасно. Вода је нешто изузетно ве-

лико, и најбоље између четири елемента света. Небо је обиталиште Анђела, а небеса су од воде; земља је боравиште људи, а она је од воде; и пре свега шестодневног стварања онога што је постало, Дух Божији ношаше се над водом (Пост. 1, 2). Вода је почетак света, а почетак Јеванђеља је Јордан. Израил се кроз

море ослободио од фараона, а слобода свету од греха, даје се преко Крштења у води Речју Божијом (Еф. 5, 26). Тамо где Бог склапа савез са неким, ту је и вода. После Потопа, би закључен савез са Нојем; Завет Израилу дође са горе Синајске, али посредством воде, вуне црвене и исопа (Јевр. 9, 19). Илија се вазноси, али не без воде: прво је прешао Јордан, па се тек онда узнео на небеса (4Цар. 2, 11). Првосвештеник се прво умива, па онда кади; Арон се прво окупао, па је онда постао првосвештеник (Лев. 8, 6). Јер како је било могуће да се за друге моли који се још није очистио водом? Отуда је умиваоница која се налазила у Скинји била символ Крштења (Изл. 30, 28²¹

Православни је став да „не постоји никакав дуализам (или супротност) између материје (творевине) и Божије благодати, јер се творевина (вода) испунила божанском силом и између освећене воде и Духа Светога је дошло до тајанственог сједињења, слично томе као што су се сјединиле и две природе (божанска и човечанска) у Ипостаси оваплоћеног Бога Логоса – Исуса Христа. У древној Цркви, као што исправно примећује један православни теолог, 'благодат' је изнад свега значила победу над свима поделама – 'облика' и 'суштине', 'духа' и 'материје', 'ознаке' и 'стварности'“.²² Васцели свет не само да је дело Бога Творца, него је он и објекат Божије љубави и промисла. „Зато ни схола-

стичка подела Тајни на спољашњу и унутрашњу страну није ништа друго до производ једне апстракције и не треба да се схвати у том смислу да се спољашња страна може замислити одвојеном од благодати или Христовог делања. Оно што се види није само то што се види, јер невидљива благодат дела преко материје и видљиве радње“.²³

Узакључку о води, рећи ћемо следеће: Вода се доводи у везу са почетком хришћанског живота – са Крштењем; користи се у светој Тајни Евхаристије; сачињава основни елеменат (вештаство, материју) приликом вршења служби за освећење и благосиљање васцелог човека; помиње се у многим молитвама Православне Цркве.

Заиста религиозни живот човеков се ослања на симболе, који имају педагошки и мистагошки карактер.

напомене:

- ¹ Кирило Јерусалимски, Катихезе, РГ 33, 433А.
- ² Види: Александар Шмеман, За живот света, стр. 76.
- ³ Види: Кирило Јерусалимски, Катихезе, 16, РГ 33, 933А.
- ⁴ Види: Иполит Римски, Беседа на Богојављење, РГ 10, 852В; Кирило Јерусалимски, Катихезе, 16, РГ 33, 933А. Мирко Ђ. Томасовић, Тајна источника новог живота, Београд 2008, 156-157.
- ⁵ Мирко Ђ. Томасовић, Тајна источника новог живота, стр. 156. Види: Кирило Јерусалимски, Катихезе, 16, РГ 33, 933А.
- ⁶ Димитрије Станилоје, Православна догматика, том 3, стр. 20.
- ⁷ Мирко Ђ. Томасовић, Тајна источника новог живота, стр. 159.
- ⁸ Герман Цариградски, Мистичко созерцање, 22.
- ⁹ Види: Василије Велики, О Светом Духу, РГ 35, 132А.
- ¹⁰ Види: Григорије Палама, Αλοδεκτικός 2. 64.
- ¹¹ Јустин Мученик, Дијалог са Трифоном, РГ 6, 504С.
- ¹² Упореди: Кирило Јерусалимски, Катихезе, В, 4, ВЕПЕС 39, 251.
- ¹³ Види: Василије Велики, О Духу Светом, РГ 35, 132А.
- ¹⁴ Види: Симеон Солунски, О свештеним радњама, РГ 155, 225А. Никола Кавасила, О животу у Христу, РГ 150, 561А.
- ¹⁵ Јован Златоуст, Тумачење Јеванђеља по Јовану, ЕПЕ 13, 116.
- ¹⁶ Јован Дамаскин, Тачно изложење Православне вере, ЕПЕ 1, 440-442.
- ¹⁷ Климент Римски, Установе Светих Апостола, 7, 42, РГ 1, 1044В.
- ¹⁸ Мирко Ђ. Томасовић, Тајна источника новог живота, стр. 164.
- ¹⁹ Никола Кавасила, О животу у Христу, Беседа 2, РГ 150, 561А.
- ²⁰ Григорије Палама, Κεφάλαια θεολογικά, 112, РГ 150, 1197ВС. Упореди: Атанасије Велики, Серапиону 1, РГ 26, 600С. Мирко Ђ. Томасовић, Тајна источника новог живота, стр. 165.
- ²¹ Кирило Јерусалимски, Катихезе, 3, 5.
- ²² Alexander Schmemmann, Εξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, стр. 81.
- ²³ Димитрије Станилоје, Православна догматика, том 3, стр. 12. Мирко Ђ. Томасовић, Тајна источника новог живота, стр. 165.

Владан Костадиновић

ПОЛОЖАЈ НАРОДА И ЦРКВЕ У ДОБА ЦАРА ДУШАНА

На овогодишњем братском састанку свештенства Лепеничког архијерејског намесништва Шумадијске епархије у цркви Светог Василија Великог у Маршићу – поводом исповести свештеника – богословски реферат о положају народа и Цркве у доба цара Душана, са освртом на зенит српске средњовековне државности, прочитао је јереј Владан Костадиновић, професор Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу. Рад, који је у дискусији свих учесника скупа оцењен високом оценом, преносимо у скраћеној верзији

(...)

Прве три деценије XIV века биле су велико искушење пред којим су се нашли народ и Црква у Србији. Сукоб Драгутина и Милутина наставио се неспоразумима краља Милутина и његовог сина Стефана Уроша III (Светог Стефана Дечанског)¹, да би историја средњовековног успона Србије била обележена сукобом између још једног оца и сина.

(...)

До данас није потпуно јасно како је и зашто сукоб између Стефана Дечанског и Душана почео. Несумњив је утицај властеле на продубљивање сукоба између оца и сина. Једни извори наглашавају жељу Стефана Дечанског да наследство повери Синиши, сину из другог брака са Маријом Палеолог. По другим, Душанове амбиције биле су сагласне са потребама властеле, која је после тријумфа над Бугарима код Велбужда 1330. године, желела да увећа сопствену територију на рачун Византије. Брак Дечанског са Маријом Палеолог, сином Андроника II, био је препрека овим амбицијама и зато је логично да је узданица освајачких намера био Душан, јунак са Велбужда.

Десете године пошто је наследио оца, 21. августа 1331. године, Стефан Дечански је опкољен у свом двору у Неродимљу, да би затим био пребачен у зечанску тврђаву где је под нејасним околностима изгубио живот 11. новембра исте године. Тако је почела епоха краља и цара Душана која представља врхунац остварења српске државотворне идеје која је, почев од 1341. године, прерасла у остваривање Душановог сна – освајање круне ромејског василевса. Душан ће у ратовима са Јованом V и Јованом VI континуирано освајати територије Тесалије, Тракије и доћи до Атике, концентришући сву своју снагу у правцу југ, југоисток. Да би замаглио свој примарни однос према упокојеном оцу, Душан већ у уводу Повеље манастиру Светог Петра и Павла на Лиму из 1343. године² о њему не говори као некоме ко му је радио о глави, већ као о светом краљу, иако ће ови епитети постати учестали тек у хагиографским и химнографским списима Григорија Цамблака седамдесет година доцније. Душан, који је у међувремену и сам постао отац, прославља свог несрећно настрадаога оца као свеца и пре званичне потврде Цркве. Можда је разлог појава „нове благодати“³, како је сам Душан назвао мироточење моштију Светог Стефана Дечанског.

Ослонац Душановог освајања солунског залеђа и напредовања према југу и југозападу, представљао је пребег Сиргијан који се одметнуо од цара Андрони-

ка III. Византијски агент Сфранцес Палеолог је убио Сиргијана и тако онемогућио освајање Солуна. Уместо напредовања, Душан је склопио мир са Андроником III 1334. године и своју пажњу усмерио ка северу, јер је угарски краљ Карло Роберт у освајачким походима дошао до Жиче. Успео је да истера Мађаре и да им отме Мачву. Осигуравши север, поново се посветио

ратовању на југу и освајању плодне Тесалије која није била у византијским рукама. Мир са Андроником III, који је потврђен у Радовишту на Струмици 1336. године, окончан је изненадном смрћу византијског цара 15. јуна 1341. године. У Византији избија грађански рат између оних који су подржавали малолетног Јована V и његову мајку Ану Савојску и оних који су стајали уз некадашег великог доместика Јована Кантакузина, потоњег Јована VI. Као најмоћнија политичка фигура на Балкану, Душан је могао активно да утиче на исход византијских неприлика, а све то ради сопствене користи. Пружајући Кантакузину помоћ, Душан је 1342.

године потписао договор са њим да заједно ратују против легитимне византијске власти, али под условом да свако задржи за себе оно што буде освојио. Интересантно је да Јован Кантакузин и Никифор Григора⁴, описујући преговоре са Душаном, јасно истичу улоге које су имали краљица Јелена и веће од двадесет четири најугледнија великаша при доношењу коначне одлуке.⁵ Ово илуструје како функционише Душанов систем власти и одлучивања.

После потписивања савеза са Кантакузином, Душан пажњу посвећује освајању Албаније са градовима Бератом, Канином и Кројом. Сем приморског Драча, који су држали Анжујци, цела Албанија је била у саставу Душанове државе. После Албаније, пажњу поново усмерава ка Солуну. Савезништво са Јованом Кантакузином је потрајало скоро годину дана, да би онда дошло до раскида. Посредством Млечана, Ана Савојска, царица мајка, успоставила је контакте са Душаном коме је обећала кћер за снаху. Нови савезници Јована Кантакузина су постали и Турци, који су у одсудном тренутку одлучили да се повуку у Малу Азију и тако онемогуће напад на Константинопољ. Са друге стране, Душан је имао велике војне успехе у југоисточној Македонији. Освајањем богатог Сера, својој држави прикључио је сва три крака полуострва Халкидики.

Светогорци су са олакшањем гледали на Душаново освајање њиховог краја, јер је то значило престанак непрекидних напада, како од гусара, тако и од стране Католичана. Повратак сигурности поткрепљен је богатим даровима којима је српски краљ наградио монашку републику. И то је био довољан разлог да духовни ауторитети Атоса подржи Душанову власт у новосвојеним

областима. После овог проширења државе, Душан територије које је освојио назива ромејским и крајем 1345. године у Серу први пут назива себе царем.⁶ Крунисање царском круном је уследило на Васкрс 16. арила 1346. године у Скопљу.

Схватање владарске идеологије свих Немањића, не представља ништа друго до српску редакцију римско-romeјске поставке универзалне власти. У предхришћанско време Рим је себе доживљавао као једино постојеће царство на свету, иманацију божанске промисли са намером да се небески мир прошири римским органом по свим деловима насељеног света – икумени. Од тренутка када је Константин Велики постао први хришћански владар универзалног царства, преко цара Лава I, првог цара крунисаног хришћанским чином, идеја о цару заштитнику и представнику пред Богом сазрела је до идеје о владару као носиоцу земаљског одсјаја небеске Христове моћи (Јустинијан). Чак и онда када је, после изгубљене битке код Манцикерта 1071. године, Царство кренуло низлазном путањом, принцип универзалности византијског василевса никада није напуштан. Постојао је један цар, јер је један Бог, и док је патријарх, као део земаљске јерархије, надгледао боготражитељски пут и био гарант православности, а *ipso facto* и извесности спасења, цар се бринуо о историјским потребама Цркве. Он је био помазаник (у Јустинијановом случају Мелхиседек). Први се усудио да помути овај „Богом дани поредак“ Карло Велики када је издејствовао да се 25. децембра 800. године крунише у Риму за цара. Византија никада није признала легитимитет овој узурпацији. Интересантно, Карло Велики је савезнике имао у римским папама који су универзалност тумачили на свој начин, имајући у виду чувени историјски плагијат – Константинову даровницу.

Византија, која је обновљена 1261. године, наставила је да ужива првенство у хијерархијском поретку држава, иако је њена стварна војна и економска моћ била далеко од оне коју би један хегемон требало да има. Душан је, по доласку на власт, преузео владарску идеологију својих претходника. Додуше, није скривао да жели царску круну, па и сам удара на постојећи поредак. Све до пролећа 1343. године користи титулу коју је наследио од оца – „краљ свих српских и поморских земаља“. После савеза са Кантакузином, Душан је овладао извесним територијама Византије и од тада уз своју титулу додаје и „грчке стране“, што указује на праву природу његових идеја. Освајање Сера је коначно значило и Душаново полагање права на ромејску круну. Практично, Душан је наставио да поштује постојећи поредак са једном изменом – на престолу у Константинопољу је видео једног Србина – себе.

Највећу подршку за легализацију својих политичких аспирација Душан је тражио од Светогорског протата који у том тренутку представља најзначајнији центар православља. Углед Свете Горе је добио и политичку конотацију после победе исихазма над Варлаамом. Према споразуму са Протатом из новембра 1345. године, законитом василевсу је и даље припадало право првенства. Душанова позиција је ојачана помињањем његовог имена у свим обитељима Атоса, додуше после имена византијског цара.

Како царска круна није могла да буде примљена ни из Константинопоља, нити из Рима, једино

решење је било уздизање Пећке архиепископије на патријаршијски степен. Одлуку о прерастању Архиепископије у Патријаршију подржале су Српска и Охридска архиепископија, као и Бугарска патријаршија. Приликом проглашења Патријаршије 9. априла 1346. године (на Цвети) и крунисања Душана за цара на Васкрс исте године, из Константинопоља није било реакција. Кантакузин, потоњи Јован VI (1347-1354), некадашњи пријатељ и савезник, постаће највећи противник и Душана никада неће назвати царем, за разлику од Јована V Палеолога (1341-1391) који ће му царско достојанство признати, али само на српским територијама. Законити цар из династије Палеолога, Јован, наставиће Душанову државу да титу-

крајевима. Оне су причислене Пећкој патријаршији, а затим попуњене Србима.

Са аспекта канонског права, Душан је имао право на припајање пећкој јурисдикцији свих делова Цркве и то ће се поновити и приликом васпостављања патријаршије 1920. године.⁸ То је могао да учини још 1345. године, али је тек провокација са Кантакузинове стране произвела овакве последице. Но, начин на који је то учињено, представља пуку демонстрацију силе, попут поступка Василија II Македонца и његовог „преформулисања“ Охридске архиепископије после победе над Самуилом 1014. године. Од 1350. године патријарх Јоаникије II (1346-1354) је у титули имао одредницу „патријарх Срба и Грка и

Крунисање цара Душана, Паја Јовановић, око 1900. године

лише царством чак и после 1355. године. Тако, Јелену, Душанову удовицу, назива „преузвишеном царицом (деспином) Србије“⁴⁷. Овим признањем, ромејски василевс је и анатему патријарха Калиста из 1350. године свео на унутрашње питање које се тиче односа Цариградске и Пећке патријаршије.

Проглашење царства, осим Бугарске и Свете Горе, признали су и Дубровник, главни трговински партнер Србије, као и Венеција. Босански бан је следио византијски модел и за њега је Душан „рашки цар“. Управо ће сукоб Душана са босанским баном Стефаном II Котроманићем (1322-1353) око Конавла, Травуније и Требиња представљати посебну епизоду у историји, како средњовековне државе, тако и Цркве.

Пошто је после дуго времена Душанова пажња била усмерена на сверозапад, Јован Кантакузин је покушао да поврати територије које је Душан освојио, пре свега Серску област. Када је откривена завера у Македонији, у којој је истакнуто место припадало нижем свештенству, а знајући да свештенство не би могло ништа да чини без благослова највиших црквених власти, Душан је одлучио да непоуздане грчке митрополите и епископе протера са катедри у новоосвојеним

Поморја“. Управо на Кантакузинов наговор, патријарх константинопољски Калист (1350-1354), (1355-1363) је на Душана и Српску Цркву бацио анатему, као и ретроактивно, на све учеснике скопског сабора из априла 1346. године који је Јоаникија прогласио за патријарха.

Анатема је имала половичан учинак. Са аспекта међународних односа ништа се није променило јер је политичка моћ која је стајала иза некадашњег светогорског духовника и великог исихасте Калиста била сведена на слабог Јована Кантакузина. Ни у оквиру саме Васељенске патријаршије није било консензуса, јер је у Константинопољу Јован V Палеолог са Душаном одржавао контакте као да се ништа није догодило.

Али, анатема је била повод неким унутрашњим чиниоцима у Србији да изразе незадовољство због Душанове политике. Током деценије ширења у правцу Византије, део ниже властеле, као и обичан народ, осетили су се запостављеним. Анатема, која је са Пећке патријаршије скинута тек 1374. године, врло неповољно се одразила на светогорске монахе. Наиме, грчка браћа су одбила да саслужују и да се причешћују са монасима који су били под јурисдикцијом Пећког патријарха. Из монашких кругова је долазило и

незадовољство због поновних контаката са папом. Цар Душан је 1354. године упутио изасланство папи Инокентију VI у Авињон исказујући спремност да га призна за врховног поглавара Цркве уколико га папа произведе за капетана у борби против Турака.⁹

Увидевши размере могуће опасности коју је анатема наносила укупним напорима да утврди свој положај, нарочито после сукоба са Турцима код Димотике 1352. године, Душан је покушао да измири своју Цркву са Васељенском. Није било успеха, а непремостиве препреке су биле две смрти – патријарха Јоаникија II 1354. и његова 1355. године.

Сам патријарх Калист је 1363. године покренуо питање скидање анатеме. Током преговора са Душановом удовицом Јеленом, сада већ монахињом Јелисаветом, патријарх Калист је преминуо у Серу и питање скидања анатеме је стављено *ad astra* све до 1371. године када су настављени преговори.

Пеџка Патријаршија

(...)

У предаху између освајања, Душан је своје Царство уредио издавањем *Законика* који је проглашен на државном сабору у Скопљу 21. маја 1349. године. Проглашењу *Законика* присуствовали су патријарх Јоаникије, представници црквене јерархије и властела, „мала и велика“. Ова збирка закона представља најважнији правни акт средњовековне Србије и један од најзначајнијих правних споменика Европе. Регулисао је положај зависних сељака, себара и учвршћивао српску власт у новоосвојеним територијама. Настао је на темељу византијског права које је прилагођено потребама Душанове државе. Посебно место у *Законику*, првих 38 чланова, посвећено је Цркви и православљу. И поред контаката са папом и Западом, *Законик* цара Душана строго забрањује прелазак у римокатоличанство које се третира као јерес латинска. Мешовити брак је дозвољен једино уколико римокатолик пређе у православље.

Нарочито искушење за верни народ Душанове Србије представљала је епидемија црне куге. Почет-

ком 1348. године дошла је из Азије. За две године, колико је епидемија трајала, умрла је скоро трећина европског становништва. У данима „црне смрти“ Душан је са Јеленом и Урошем боравио на Светој Гори.

Обичан народ је после епидемије живео још теже, са још јачим упливом страха у сопствени живот. У овоме, Србија се није разликовала од земаља у окружењу. Варљивост и краткотрајност овозвештовоног имања је имала увек сличну последицу – поглед ка оностраном, сталном и вазда јаким. За разлику од Запада, који је током XIV века обиловао разним парацрквеним и јеретичким покретима који су били усмерени пре свега на критику клира, у Србији је застрањивање у верском домену било углавном везано за рецидиве предхришћанске епохе. То су, наравно, веровање у виле и суђаје и њихову моћ деловања на свакодневну егзистенцију и то почев од плодности жена и заштите на порођају, па до заштите њива и стоке и свега што би омогућило про-

сто преживљавање. Тако су настајали и разни квази магијски обреди за умилостивљење ових сила.

Одговор Цркве био у јачању организационе структуре и у продубљивању веза са оним центрима духовности које је још Свети Сава назначио најзначајним за боготражитељску мисију. То су били Света Гора и Јерусалим, то јест Синај.

Када је основана Архиепископија 1219. године, у саставу је било осам епархија. Како је било мало градова, све столице епископа су биле у манастирима, укључујући и седиште самог архиепископа.¹⁰ Са растом државе, растао је и број епархија, и то нарочито почев од Милутинових освајања 1282. године. Тако су у састав ушли Охридска архиепископија и делови Васељенске патријаршије. Седиште архиепископа се померало од Жиче према Пећи, да би у време Царства Скопска митрополија била по старешинству испред свих. *Жичка повеља*, осим епископа, помињала је и „протопопе дворске“ који су заузимали место старешине саборне цркве, заступали епископа у његовом одсуству и вршили надзор над приходима епархије.

Законик цара Душана помиње протопопе у свим варошима и трговима. Одмах до протопопа, долази егзарх или црквени надзорник који према *Властаревој синтагми* води бригу о црквеним грађевинама, сасудима и одежама и о животу свештенства. Ову функцију је по Душановом *Законику* могао да обавља једино монах. Ожењени свештенослужитељ је углавном називан попом, а ретко свештеником, док су ђакон и чтец били без свештеничког посвећења.

Положај свештенства није био свуда подједнак. Свештеници су живели од сопственог поседа, а уколико би били сиромашни, тада би им, сходно *Законику*, локални властелин давао три њиве. Ослобођена од пореза је била једино она имовина која је обезбеђивала егзистенцију свештенику. У случају да властелин не уступи њиву свештенику, епископ би га на то подсећао. Уколико би и то остало без резултата, свештеник би могао да иде куда жели. Свештенички синови би остајали слободни једино уколико би и они постали свештеници. У противном, постајали би сељаци зависни од локалног племства.

И број кућа у парохијама је варирао, од двадесет у равници, па до тога да у долини Лима седам села долази на једног свештеника. У Призрену, који је почетком XIV века имао 504 куће, служила су само два свештеника. Кандидат за клир је био у обавези да приликом рукоположења епископу преда својеручно писано обећање да ће под казном од сто перпера три пута годишње, о Ускрсу, Божићу и о Покладама, све до смрти долазити код епископа са „духовним дохотком“. Вредност епархијског разреза је одређивана према брачним постелима у селу, то јес парохији. Ни у овоме се наша помесна Црква није много разликовала од других у осталим земљама региона, па чак и када је у питању Римска јурисдикција. Свештенство је сталез којем је било тешко прикључити се из неког другог сталеза, осим уколико би неко желео да се замонаши.

Током Душанове владе, Српском Црквом су управљала тројица ванредно способних и учених јерараха, Данило II, Јоаникије II и Сава IV. Већина их је духовно стасала у Хиландару. Данило и Сава, пре него што су постали предстојатељи Цркве, били су игумани овог манастира. Сва тројица су имали видне резултате у организацији црквеног живота, а што ће бити од изузетне важности у времену које је следило. Током цепања јединствене територије Душанове државе, а нарочито у временима после доласка Османлија на ове просторе, Црква је остала једина установа која је, поред духовне мисије, имала могућност решавања и општенодрожних потреба хришћанског становништва.

Посебно место у духовном мозаику средњовековне Србије заузимају монаси Синаити. Долазак Григорија Синаита на Свету Гору око 1326. године плодотворно ће утицати на ширење исихазма и ван оквира Свете Горе. У годинама после цара Душана, а нарочито током владавине кнеза Лазара и деспота Стефана број насеобина Синаита расте, а самим тим и утицај њихове духовне праксе постаје значајнији. Колики је утицај исихаста, а самим тим и Синаита био на нашу Цркву, показује и чињеница да је патријарх Јефрем, један од највећих духовних ауторитета XIV века, био исихаста.

Цар Душан је изненада умро 20. децембра 1355. године, највероватније у области Девољ у Албанији која се граничи са Епиром. Било му је свега 47 година, а та-

чан узрок смрти ни до данас није откривен. Најчешће помињане хипотезе говоре да је реч о срчаном или можданом удару.

Убрзо после сахране у Светим Архангелима код Призрена, Душанова држава је почела да се распада, да би 1371. и 1389. године упад Османлија подсећао на старозаветну најезду Филистејаца услед посрнулости вођа богоизабраног народа. Тако је Душанова експанзионистичка политика, у контексту губитка државе у XV веку, виђена као акт против воље Божије, као прекорачење аманета Светог Саве.

Међутим, Душан је био натпросечно способан стратег, војсковођа и законодавац који је покушао да искористи тренутак опадања Византије како би формирао сопствено царство. Политички гледано, успех је прекинут и пре његове смрти. Са друге стране, заоставштина у духовном и културном смислу превазишла је оквири XIV и XV века. Сећање на царске дане се уклапало у ширу слику земаљског царства које је жртвовано зарад небеског, али које је и поред тога наставило да инспирише и буди на отпор завојевачу.

Пад Константинопоља 1453. године оставља дубоки ожиљак у православном свету. Млади освајач Мехмед II себе доживљавао као василевса муслиманске вере. Чак је и дворски церемонијал на султановом двору лично на ромејски. Ипак, форма сама по себи не значи ништа уколико јој је садржина замагљена или умртвљена. Суштина византијске цивилизације, њена душа, почивала је на Хришћанству, на светотајинском јединству василевса, клира и лаоса. Душан је готово пророчански сагледавао какве последице могу доћи по читаву хришћанску цивилизацију овог дела Европе уколико Турци победе. То је био још један подстицај за остваривање сопствене мисије – стварања српско-romeјског царства. Какве би биле последице на духовном и политичком пољу да је у свом науму успео, тиче се претпоставки које нису наша тема.

напомене:

¹ Овај сукоб је кулминирао седмогодишњим прогонством Стефана Дечанског на двор Андроника II. Полуослепљени наследник вратио се у Србију годину дана пре Милутинове смрти. Сукоб је разрешен залагањем Данила Светогорца (потоњег Данила II) и архиепископа Никодима.

² Трифуновић Ђорђе, *Са светогорских извора*, Београд 204, 159.

³ Исто, 166.

⁴ На Трећем исихастичком сабору, одржаном 28. маја 1351. године у Влахерни, који је окончан победом исихаста, Никифор Григора се нашао на страни Паламиних противника. Непосредно пре спровођења одлуке Четвртог исихастичког сабора о изопштењу из Цркве свих који су нападали Паламу, овај угледни теолог и историчар прима монашки чин.

⁵ *Историја српског народа I*, Београд, 2000, 517.

⁶ Исто, 523. Душан први пут користи царску титулу у хрисовуљи издатој манастиру Ивируну у јануару 1346. године.

⁷ Исто, 530.

⁸ Црквене области у једној држави не могу потпадати под врховну управу која је ван те државе.

⁹ Батаковић Душан, *Нова историја српског народа*, Београд 2000, 45.

¹⁰ Јиречек Константин, *Историја Срба, књига II*, Београд 1988, 65.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ПРОСЛАВЉЕНА ЗАНАТЛИЈСКА СЛАВА У ЛАПОВУ

У недељу, 31. јануара, када наша Света Црква прославља успомену на Светог Атанасија Великог и Светог Максима, Архиепископа српског, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Свете Петке у Лапову, уз саслуживање свештенике Епархије шумадијске.

Поучивши верни и вредни народ Лапова, наш Архипастир је протумачио причу о младићу који је питао Христа шта треба да учини да добије живот вечни. На заповест Христову да прода све и раздели сиромасима, младић се растужи и оде од Христа. Видео је Христос у младићу жељу за усавршавањем у духовном животу, али у исто време и приврженост овоземаљском животу. Теже је камили проћи кроз иглене уши, него богаташу ући у Царство Небеско! Господ није рекао да неће ући него да је то тешко, нагласио је Владика. Бог је човеку дао разум, памет, ум да се усавршава, али је поред држања заповести Божијих и покајања потребан и подвижнички живот. Погледајмо историју, нагласио је Епископ, колико је било краљева, царева, принчева које је Бог прославио, а било је и доста сиромашних људи па се нису спасили. Да се боримо против свега онога што нас одвраћа од задобијања Царства Небеског. Нико није понео богатство, а ни сиромаштво пред Бога, него добра дела, почео је Владика.

Повод за литургијско сабрање је слава занатлија Лапова. Колачари за ову годину су били Горан Спасојевић Рода и Перица Рачић, уледне занатлије из Лапова. Треба напоменути да се занатлијска слава у Лапову прославља од 1892. године. Традиција дуга преко сто година, предање говори, ни за време балканских ратова, Првог и Другог светског рата, и до данашњих дана се никада није прекидала.

На крају духовног сабрања уследила је трпеза љубави, коју су колачари и братство са пуно радости припремили, како би што достојније дочекали свога Архипастира и остале госте.

Дејан Шишковић, протонамесник

ЦРКВЕНА СЛАВА У ГРОШНИЦИ

У недељу 7. фебруара, Црква Божија у Грошници је прославила своју храмовну славу, Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Преосвештени Епископ шумадијски Г. Јован. Њему су саслуживали протојереји Драгомир Кеџић, Саво Арсенијевић, Видо Милић, Синиша Марковић и јереј Владимир Димић који је са својом породицом преузео на себе част и обавезу да буде домаћин црквене

славе, прослављајући јубилеј у служби Богу, Цркви и народу, јер је пре десет година рукоположен у ђаконски чин у Грошничкој цркви посвећеној Светом Григорију Богослову кога Црква данас слави.

На почетку Литургије, Владика Јован је Зорана Станковића дипломираног теолога из Аранђеловца рукопроизвео за ипођакона, а потом је на прочитано 93. зачало Јеванђеља по Луки одржао беседу верном народу о позвању и признању Божијем човеку.

Шта би са нама било да нам Господ није оставио Литургију и Цркву своју? Чиме би смо се хранили? Ако се ослонимо само на земаљску храну, свакако ћемо пре или касније умрети. Тиме би смо остали онај стари човек, стари Адам, а ми смо крштени да будемо нови човек. Бог нам је дао слободу да бирамо с ким ћемо и како ћемо живети. С Богом или без Њега. Нажалост људи злоупотребљавају слободу па забораве на дар који им даје Бог дао, а то је живот који треба да живе. Будући да ми треба вечно да постојимо, шта би било са нама без причешћа? Свако има свој позив и позив од Господа и ми треба да га препознамо. Каква је корист човеку и да је призван да буде свештеник ако свој позив злоупотреби. Уста наша су говорила премудрост, срце Његово знаће. Чију мудрост? Човек говори Божију мудрост ако је своју потиснуо. Зато је Григорије назван Богослов. Богослов је онај верујући човек који живи по Богу. Богослов није онај који изучи богословске науке, већ онај који се моли, јер он молећи се Богу у том тренутку живи са Богом. Ако тако

чинимо, онда можемо да познамо свој позив и позив. Ако нам је срце чисто, онда ће нам Бог дати целог себе. Зато благодаримо Господу учествујући на Литургији и ако иштемо Царства Божијег, све остало ће нам се већ додати, била је поука Владике Јована.

Након Узношења, Владика је ипођакона Зорана Станковића рукоположио у чин ђакона, поставивши га да служи у Бељаничком Архијерејском намесништву. Овом приликом је новорукоположеног ђакона Зорана поучио речима да Дух Свети куца на свако човечије срце и освећује свакога ко отвори врата свога срца. „Ти данас улазиш у Цркву да служиш. Ако знаш да служиш, знаћеш и да заповедаш. Твоје срце треба да гори пламеном и благодаћу Духа Светога. Он снажи, окрепљује и освећује, али треба да припремиш себе за Духа Божијег. Зато те молим да живиш по Цркви и да ти Господ да спасење са онима које ћеш и ти да спасаваш Црквом.“

Након Литургије и ломљења Славског Колача у цркви Светог Григорија Богослова, верни народ је наставио славље у парохијском дому старањем свештеника Владимира Димића и његове породице.

Мирослав Василијевић, протођакон

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА У ТОПОЛИ

У петак 12. фебруара, када наша Света Црква прославља празник Света Три Јерарха, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију у Тополи, у задужбинској цркви која је посвећена истоименом празнику. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Ову цркву малих димензија испунила су срца многобројних окупљених верника, а посебан допринос милозвучности литургијских химни дали су појци опленачког хора на челу са Маријом Ракоњац.

Обраћајући се верном народу, Преосвећени Владика је у својој беседи истакао значај човековог срца које није само најважнији орган тела, већ је и најбитнији духовни орган, будући да се у њега сместа несместиви Бог. Величина храма мери се управо величином срца оних који се у њему сабирају. Владика Јован истиче значај Света Три Јерарха који се огледа у њиховом сведочењу науке Божије коју су објавили свету кроз своје јеванђељске животе и јеванђељска дела. Свети Василије Велики нас опомиње да оно што разликује доброг од лошег човека јесте то што добар човек употребљава дарове Божије на добро, а рђав човек на зло. Бог је свакоме дао одређене дарове и Он очекује од нас да те дарове умножавамо. Проблем је што човек те дарове злоупотребљава и што му тада главна оружја постају гордост и сујета. Осврнувши се на речи Светог Јеванђеља, Владика је подсетио на достојанство које се хришћанима даје, на светлост којом хришћани обасјавају овај помрачени свет који у злу лежи.

У наставку Свете Литургије Преосвећени Владика је пререзао славски колач и честитао свечарима крсну славу, а након тога уприличена је трпеза љубави.

Урош Костић, ђакон

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У недељу, 14. фебруара, када наша Света Црква прославља Светог мученика Трифуна, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог деспота Стефана Високог у Смедеревској Паланци, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Овом приликом је Владика Јован крстио Николину, кћер ђакона Александра Јаћимовића и његове супруге Александре. У свом обраћању Преосвећени се посебно осврнуо на јеванђелско зачало о спасењу дома цариника Закхеја, позвавши сабрани верни народ и свештенство да се угледају на његов пример. На самом крају беседе подсетио је да су сви крштени добили беле кошуље и миомирис које треба да чувају чистим, јер ћемо за њих одговарати на суду Христовом. Додао је и да су поред кума и родитеља, за њено

узрастање у Христу одговорни и сви чланови Цркве, као што ће и она једног дана бити одговорна за друге.

По завршетку Свете Литургије Преосвећени је присуствовао трпези љубави коју је организовало братство храма Свете Петке у Смедеревској Паланци.

Александар Јаћимовић, ђакон

СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ И ДАН ДРЖАВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ОРАШЦУ

Празник Сретења Господњег и дан државности Републике Србије је и ове године прослављен у Орашцу. У овом месту је 1804. године одржан збор Српских устаника умаклих пред „сечом кнезова“ и отпочело буђење српског народа и стварање српске државности.

Прослава је започета Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Преосвећени Епископ шумадијски Господин Јован уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

После прочитаног Јеванђеља Епископ Јован је одржао беседу у којој нас је подсетио на један од основних проблема савременог човечанства, на отуђеност. Сходно празнику, Епископ нас је подучио да као што се Праведни Симеон обрадовао сретану Младенца Христа тако и ми треба се обрадујемо сретану наших ближних. Треба да поштујемо човека као икону Божију, а не као некога нижег од себе, треба да се сетимо старог поздрава „Христос међу нама“ и да нам тај поздрав буде водиља. Заједница је оно што треба да нам буде приоритет и да нам на уму буде да је један Хришћанин као ниједан Хришћанин и да смо ништа без заједнице.

Након Свете Литургије Епископ Јован је пререзао славске колаче, а потом је у Марићевиха јарузи одржан помен за покој душа свих устаника који су свој живот положили у ослобођењу Србије од окупације Турске. Свечаности су присуствовали Епископ шумадијски Господин Јован, представници Његовог краљевског височанства престолонаследника Александра Другог Карађорђевића, свештенство Орашачког намесништва, представници Општине Аранђеловац и други уважени гости. Потом се приступило полагању венаца, у име Његовог краљевског височанства престолонаследника Александра Другог Карађорђевића, венац је положио Предраг Марковић, члан Крунског савета, у име Општине Аранђеловац, венац је положио Бојан Радовић, председник Општине Аранђеловац, а у име Народног Музеја у Аранђеловцу, венац је положио Дарко Павловић, директор.

Задужбинско друштво Први српски устанак из Орашца традиционално сваке године уручује песничку награду „Одзиви Филипу Вишњићу“ за родољубиво песништво. Жири у саставу: академик Магија Бећковић, академик Милосав Тешић, песници и књижевни посленици Драган Лакићевић, Владимир Јагличић и др Иван Златковић, једногласно је до-

нео одлуку да се ове године награда додели песнику Ђорђу Нешићу из Бјелог Брда у Хрватској. У име Задужбинског друштва „Први српски устанак“, награду и рељеф у бронзи са ликом Филипа Вишњића који је израдио вајар Раја Николић из Аранђеловца, уручио је др Бранко Златковић. Потом су присутни имали прилику да погледају музичко сценски наступ под називом „Уста раја ко из земље трава“. У улогама славног Војда Карађорђа, Станоја Главаша и Проте, појавили су се Војин Ђетковић, првак Југословенског драмског позоришта, Ненад Окановић, драмски уметник из Београда, и Небојша Вранић, првак Крушевачког позоришта. Наратор је био Бојан Вељовић, првак Крушевачког позоришта, а појац Војислав Спасић, шеф катедре за соло певање Филолошког уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу, првак опере Народног позоришта у Нишу и члан вокалне групе „Архангели“. Сценарио и режију сачинио је Момир Брадић. Помоћник режије је Бојан Ђетковић, а музички уредник Милан Марић.

Немања Искић, ђакон

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЈАГОДИНИ

У Јагодина, у Цркви Светог архангела Михаила и Гаврила, на дан Светих бесребреника Кира и Јована, 13/31. фебруара, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију уз саслуживање свештенства и ђакона града Јагодине.

Целокупно свештенство Беличког Намесништва је са верним народом, вероучитељима, ђацима, уз појање женског хора при храму Светих Архангела, у радости дочекало свога Архиепископа.

После прочитаног Јеванђеља, Епископ Јован је одржао надахнуту беседу о Истини и опасностима индивидуализма у Цркви. Апеловао је на припадност канонском поретку Цркве, као и да наши прохтеви не буду нереални, него да будемо задовољни оним што нам Господ даје.

На Светој Литургији се причестио велики број верника, међу којима је било мноштво деце.

После Свете Литургије са Епископом Јованом је договорен начин прослављања јубилеја 200 година Старе Јагодинске и Милошеве Цркве, који се слави 2018. године. Обележавање тог дана, значајног и за целу Епархију, почело би још ове године научним симпозијумом, бројним грађевинско-конзерваторским радовима, као и изградом бисте Кнеза Милоша Обреновића, великог ктитора ове Цркве, од стране академског вајара Јасмине Ђорђевић.

Даље заједничарење, на радост свих присутних, настављено је трпезом љубави.

Дејан Ђорђевић, протонамесник

ОСВЕЋЕЊЕ КАМЕНА ТЕМЕЉЦА У ГЛАВИНЦИМА

На празник Светог Симеона Богопримца, а у попразништву Сретења Господњег, 16. фебруара, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован освештао је камен темељац цркве, која је посвећена Ваведењу Пресвете Богородице у селу Главинци, парохија драгоцвечка, беличко архиепископско намесништво. Његовом Преосвештенству саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Након освећења камена темељаца, полагања истог и повеље, владика Јован се обратио присутном народу, пожељевши да се црква што пре изгради, да се у њој служи Тајна над Тајнама, Света Литургија, као и да се парохијани у њој у будуће крштавају и венчавају. Владика је нагласио да мештани села Главинци сада имају своју заједничку кућу, цркву у свом селу, која, иако је физички невелика, не заостаје за храмом Светог Саве, јер је црква. Нису важне димензије њене. Такође, Епископ је опет похвалио верни народ села, који се још једном сабрао око свога Епископа, истичући

ретку једнодушност мештана, њихову љубав и велику жељу да имају цркву у свом селу. Владика се захвалио мештанима и Зорану Плигоријевићу, директору Спортског Савеза Јагодине, мештанину Главинаца, који несебично помаже изградњу цркве.

По освећењу камена темељаца, Епископ је указао на даље смернице рада аутору пројекта, Бранимиру Стојановићу из Јагодине, као и парохијском свештенику и одбору.

После молитвеног сабрања, трпеза љубави је организована у згради основне школе у Главинцима.

Владика Јован је посетио и село Коларе, такође драгоцвечка парохија, те упутио парохијског свештеника у организовање завршних радова на цркви у овом селу, чије се освећење ускоро очекује. На изградњи цркве остали су мањи радови. Споменута црква је посвећена Светом Сави.

Срђан Кандић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЛАЗАРЕВЦУ

У суботу, 20. фебруара, када наша Црква прославља светог Партенија Лампсакијског, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету Архиепископску Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Овом приликом Владика Јован је, следећи древној црквеној пракси и отачким учењима, у оквиру литургијског Сабрања крстио кћерку ђакона Николе Урошевића и његове супруге Бојане, малу Марту.

Надахнутом беседом Преосвећени се обратио присутнима подсећајући да је крштење духовно рођење, којим постајемо чланови Цркве, прави хришћани. Њиме добијамо благодатне дарове који се дају само онима који су крштени у име Свете Тројице. Ти дарови од старог стварају новог

човека. Бити човек, и то прави човек, је нешто узвишено и величанствено. Ово је важно питање: Шта је то човек, какав треба да буде и шта је циљ његовог живота? Од великог је значаја да схватимо своје истинско назначење и смисао свог постојања, јер тек када то учинимо можемо на прави начин да се суочимо са бригама свакодневног живота и свега што живот доноси. Наша вера нас учи да је човек Личност, икона Божија, створена по слици и подобију Божијем. Такав човек живи по божанским начелима, огледајући се у самом Богу. Ово је пут обожења, које је циљ хришћанског живота, до кога нас води смирење. Од нашег односа према Господу Исусу Христу, Богочовеку, једином савршеном човеку, зависи наш однос према ближњима и према читавој творевини. Из овог односа произилази постојање два типа човека: стари и нови. Стари човек је огреховљени незнабожац, а нови човек је христолики богоносац. Човек је велики и славан само онда када је Божији човек и када пребива у љубави.

Након Светог Причешћа, којем је приступио велики број верника, и након пострига косе и уцрковљења новокрштене Марте, за присутне је уприличена Трпеза Љубави, трудом ђакона Николе Урошевића и његове породице.

ПОСЕТА ДНЕВНОМ БОРАВКУ „СВЕТИ ТРИФУН“

Дана 23. фебруара дневни боравак за децу која болују од аутизма „Свети Трифун“ у Јагодини посетили су надлежни парох јереј Милан Ђорђевић, помоћник намесника беличког јереј Миломир Тодоровић и Зоран Милосављевић шеф пословнице Кабловски дистрибутивни систем „Јотел“.

Том приликом је дневном бораваку уручена мала помоћ у виду бесплатног интернета кабловске телевизије све док поменути оператер ради на територији града Јагодине, као и телевизора који одговара потребама деце која ту бораве. Свештеници су разговарали са запосленима о њиховим потребама и изразили наду да ће бити још прилика да помогну колико је у њиховој могућности.

Овом приликом захваљујемо КДС „Јотел“ што су имали слуха за предлог братства цркве Светих апостола Петра и Павла и помогли они којима је то заиста неопходно.

Милан Ђорђевић, презвитер

ПОКЛОН ЈАГОДИНСКЕ ЦРКВЕ ОПШТОЈ БОЛНИЦИ

У петак, 4. марта, Помоћник архијерејског намесника беличког, јереј Миломир Тодоровић и старешна цркве Светих архангела Михаила и Гаврила, протојереј Александар Гајић у име јагодинског свештенства уручили су на дар пет инвалидских колика Општој Болници у Јагодини.

Поклон је примио директор Опште Болнице Милош Лукић, који се у име свих запослених захвалио и пожелео да сарадња између Цркве и Болнице буде још боља. У име јагодинског свештенства јереј Миломир Тодоровић је нагласио да је овај дар израз друштвене одговорности Цркве која, у оквиру својих могућности, брине о потребитима, у овом случају болеснима и немоћнима. Ово можда није материјално велики дар, али је израз љубави свих нас према грађанима и верницима Јагодине.

Миломир Тодоровић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ ПРЕРАДОВАЦ

Његово Преосвештенство Епископ шумедијски Г. Јован служио је 8. марта Свету архијерејску Литургију у манастиру Прерадовац.

На литургији је архијерејском граматом за несебичан труд и залагање одликовао Зорана Стојисављевића, Љубишу Живковића и Предрага Ђорђевића.

На Ваведење 2015. године у манастир је дошла делегација са председником општине Рековац Предрагом Ђорђевићем, директором предузећа Путеви Крагујевац Љубишом Живковићем и директором дирекције ЈП Србија Путева Зораном Стојисављевићем.

Игуманију Теклу су обавестили да ће почети припремни радови на пробијању нове трасе од главног пута Рековац – Превешт до манастира Преподобног Симона Монаха Прерадовац. Радови су почели 5. децембра 2015. године.

Део пута је раскрчен, једним делом је пробијена нова траса, урађени су сви земљано припремни радови за асфалтирање са пратећом инфраструктуром (ивичњацима, пропустима, шахтама, два велика паркинга за аутобусе капацитета – 50 аутобуса). Укупна дужина пута је 1200 метара, а вредност инвестиције је 17.000.000,00 динара.

Највише је заслужан Зоран Стојисављевић, директор дирекције ЈП Србија Путева, која је и финансирала ове радове. Извођач радова је предузеће Путеви Крагујевац са директором Љубишом Живковићем. Пут је завршен 7. марта 2016. године.

НЕДЕЉА ПРАВОСЛАВЉА У КРАГУЈЕВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумедијски Господин Јован и братство Саборног храма, у Недељу Православља 20. марта организовали су Велику Литију у част победе коју је Православна црква извојевала после дуге борбе над онима који су свете иконе избацивали и протеривали из православних храмова.

Пре Литије Владика Јован је у јутарњим часовима у Саборном храму служио Свету Архијерејску Литургију, на којој се верном народу обратио богонадахнутом беседом. У 16 часова почело је свечано вечерње богослужење у част победе Православља над неправославнима, Крста над некрстом, Истине над лажју, Правде над неправдом, Добра над злом, Бесмртности над смрћу. У наставку богослужења, Преосвештени Владика, свештенство града Крагујевца и верни народ кренули су у свечану Литију кроз Крагујевац, носећи у рукама иконе светих, на тај начин симболизујући победу Православља.

По повратку Литије у храм, Преосвештени Владика одслужио је Молебн и прочитан је Синодикон, који садржи анатему или проклетство свих јеретика, посебно иконобораца, као и похвалу за све ревнитеље Православне вере. Тај Синодикон донет је 843. године у Цариграду. Црква је кроз све векове била у борбама, мукама, трудима и победама. И у време слободе и благостања, поједини чланови Цркве морали су водити борбу против греха, против таме и лажи у свом сопственом животу. Морали су улагати труд за одбрану и обогаћење душа својих, тежећи у свему томе да постану учесници оне светле победе, коју је Христос задобио над грехом, смрћу и ђаволом. А то је победа вере Православне, коју данас славимо.

Уз похвалну песму „Тебе Бога хвалим“, узнели смо молитву Свевечном Творцу због сачуване чистоте Православне вере, јер је како рече Преоcвећени Владика, истина је тријумфовала над лажу, светлост над тамом, и Православље над свим погрешним учењима.

По завршетку свечаног Молебна, братство Саборног храма организовало је трпезу љубави за свештенство и монаштво Епархије шумадијске.

СЕМИНАР ЗА ВЕРОУЧИТЕЉЕ

У суботу, 19. марта, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, одржан је семинар за вероучитеље „Примена Интернета у реализацији верске наставе“. Семинар је одржан у кабинету за информатику ОШ „Кнез Лазар“, у Лазаревцу, а предавачи су били Милош Јелић, вероучитељ у ОШ „Херој Радмила Шишкових“ у Смедеревској Паланци и Милан Милошевић, наставник информатике и рачунарства у ОШ „Херој Радмила Шишкових“ у Смедеревској Паланци.

У обуци су учествовали вероучитељи из три намесништва Епархије шумадијске. Вероучитељима из колубарско-посавског намесништва придружиле су се колеге из орашачког и бељаничког намесништва. Добра атмосфера, лепо расположење, али и плодне дискусије и размене искустава у коришћењу савремених технологија у настави веронауке су оно што је карактерисало ово сабрање. Програм стручног усавршавања добио је високе оцене, али и конструктивне критике које ће аутору Милошу Јелићу бити смерница за унапређење рада. Циљ семинара је подстицање вероучитеља на коришћење WEB 2.0 алата на часовима верске наставе у смислу унапређења исте, као и личног усавршавања. Задатак сваког полазника био је израда блога путем кога би се успоставила модерна комуникација на релацији наставник – ученик, који би послужио у изради сада обавезних портфолија за предаваче, припрема за час или нечег другог, у зависности од креативности корисника.

ДОБРА ДЕЛА ЂАКА СА ВЕРОНАУКЕ ОШ „ЈОВАН ПОПОВИЋ“ У КРАГУЈЕВЦУ

Вера без дела је мртва, каже Свети Апостол Јаков (Јак 2, 17). Поучени овим речима ђаци четвртог разреда основне школе „Јован Поповић“ у Крагујевцу обрадовали су децу без родитеља, децу дневног боравка и сигурне куће „Младост“ у Крагујевцу, спремивши посне колаче на часу веронауке и обрадовавши оне које мало ко има да обрадује у данима ишчекивања радости победе Живота над смрћу, радости Васкрса.

То су у данима Часног поста учинили са жељом да испуњавају речи Христове „Ако учинисте једноме од Моје најмање браће, Мени учинисте!“ (Мт 25, 40).

Марко Арсенић, вероучитељ

ИСПОВЕСТ КОЛУБАРСКО-ПОСАВСКОГ НАМЕСНИШТВА У РУДОВЦИМА

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у среду 23. марта, друге недеље Часног поста, служио Литургију Пређеосвећених дарова у цркви Вазнесења Господњег у Рудовцима. Непосредно пред Свету Литургију свештенство колубарско-посавског намесништва исповедио је духовник манастира Драча, отац Онуфрије, који је након тога саслуживао у литургијском сабрању епископу Јовану, заједно са свештенством овог намесништва.

Литургијском сабрању присуствовао је, и на њему се причестио, велики број верних, а нарочито деце. Преосвећени Владика Јован окупљене је подсетио на смисао и суштину поста као и на значај нашег активног учествовања у Светој Литургији, пре свега кроз свету тајну Причешћа. Пост нас утврђује у вери и побожности. Но, прави пост није само уздржање од одређене хране, већ провера нашег унутрашњег, духовног и молитвеног стања. Он је уздржање од зла и недела, али и чињење добра, дела милосрђа, преиспитивање самога себе. Пост је припрема за радосни сусрет са Господом. Сусрет у коме се несместиви Господ смешта у недостојна људска уста. У овом тајанственом сретанју две љубави, оне божанске која силази, и људске која узлази, одиграва се обожење човека. На крају Литургије Владика је Архијерејском граматом признања наградио Жикицу Стојановића, Рада Милинковића и Горана Перишића, за труд и љубав које су указали рудовачкој светињи.

По већ устаљеном обичају, после Свете Литургије прочитан је овогодишњи темат. Ове године темат је припремао парох дрењански, јереј Бојан Чоловић, на тему „О Љубави према Боги и према људима“. Након читања реферата уследила је квалитетна дискусија о ономе што је у реферату речено. Све похвале као и примедбе и сугестије аутору овогодишњег темата изречене су у братској љубави, са циљем да рад буде још бољи и садржајнији. У дискусији су учествовали сви присутни свештеници, а труд оца Бојана Чоловића похваљен је од Архијереја.

Ово вишеструко корисно, едукативно и духовно сабрање завршено је очинском поуком нашег Владике и трпезом љубави коју је припремило свештенство колубарско-посавског намесништва, предвођено домаћином, парохом рудовачким, јерејем Родољубом Војиновићем.

ЛИТУРГИЈА ПРЕЂЕОСВЕЋЕНИХ ДАРОВА У МАНАСТИРУ НИКОЉЕ

У уторак, 22. марта, када наша Црква прославља Светих 40 мученика Севастијских, Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету Литургију Пређеосвећених дарова у манастиру Никоље, уз саслуживање свештеника Шумадијске епархије.

Светој Литургији присуствовао је велики број верника међу којима и доста деце из локалних школа која су се одавала на позив свог вероучитеља јереја Николе Илића и кроз Свету Причешће се сјединила са Бесмртним Богом. Милозвучности литургијских химни допринели су чланови опленачког хора на челу са диригентом Маријом Ракоњац.

Преосвећени Владика Јован је верни народ поучио беседом о вери која би нарочито у овом лепом, посном периоду требало да донесе своје плодове. Покајање, као један од тих плодова, представља ништа мање до само васкрсење пре телесне смрти. Уздржање је трновит, али сигуран пут којим се чисте душа и тело, а страсти умртвљују. Милосрђе и добра дела су пут до среће наших ближњих, али и наше личне среће. Молитва је разговор са Богом којим се душа уздиже до небеских висина. Владика је, с друге стране, упозорио на опасност којом грех човека и какве ране остављају греси када се посаде у душу. Страх, зебња, неповерење, немир су последице сагрешења, оговарања, лажи, клеветања,

једном речју одвојености од Бога, стога смо у обавези да се сваког тренутка сећамо Бога како би се и Он нас сетио у Царству Своем.

Након Литургије Владика Јован је пререзао славски колач и честитао празник свечарима пожелевши свима много напретка у животу и вери. Његовим благословом уследила је трпеза љубави коју су приредиле монахиње никољског манастира са благоверним народом.

Урош Костић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА ЈАСЕНИЧКОГ НАМЕСНИШТВА

У петак, 25. марта када наша Света Црква прославља Светог Симеона Новог Богослова и Сетог Григорија Двојеслова, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Јован служио је Свету Архијерејску Литургију Пређеосвећених дарова у храму Вазнесења Господњег у Голобоку. Његовом Преосвештенству су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. Пре почетка Свете Литургије архимандрит Серафим је извршио Свету тајну исповести свештенослужитеља јасеничког намесништва.

Преосвећени се у беседи обратио вернима подсећајући их да је време поста и да је један од најбитнијих аспеката поста слушање које се рађа из вере, али не било које слушање, већ слушање Божијих заповести. Још један битан аспект проповеди се односио на покајање, које је мост који нас уздиже изнад својих слабости и страсти. Покајање води ка Васкрсењу, а такође покајањем се рађа нови човек. На крају је Владика позвао да отворимо своје духовне очи, како бисмо сагледали своје грехе, и да не будемо горди, јер горд човек не може да види своје грехе.

По Светој Литургији у сали парохијског дома јереј Саша Миленовић је прочитао свој реферат на тему: „О томе како се Христов живот остварује у светим тајнама (крштења, миропомазања и причешћа)“, после чега се приступило дискусији на прочитани текст. На крају овог духовног сусрета одржана је трпеза љубави, коју је спремио јереј Далибор Новаковић са својим парохијанима.

Александар Јахимовић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА КОСМАЈСКОГ

У среду, треће недеље Великог поста, 30. марта, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету Литургију Пређеосвећених дарова у цркви Светог великомченика Георгија у Поповићу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Литургијском сабрању претходила је Света тајна исповести свештенства космајског намесништва, а исповедник је, благословом Епископа, био високопреподобни схиархимандрит Јован, настојатељ манастира Тресије.

Надахнутим и поучним речима архипастирске беседе, Епископ је поучио свој верни народ и свештенство говорећи о Часном посту – времену благодати, пријатном и погодном за наше спасење, за ишчекивање сусрета са Христом у заједници љубави. „Да бисмо схватили прави смисао поста, морамо да појачамо молитву, а молитва је чудесно средство које нас подстиче на подвиг поста... Пост нас уводи у нас саме, да се загледамо у сопствене дубине своје душе, да се загледамо у своје грехе. Тако нас пост уводи у покајање, које је преумљење – преображај, покајање је васкрсење, јер када победиш грех и преобразиш себе постајеш нови човек. Покајање није тренутак, већ читав процес, Погрешно је мислити да је довољно само рећи: „Ја се кајем“, јер и Каин, који је убио брата свога рече да је погрешно. Јуда, који је издао Христа, рекао је да издаде крв невину, али не покајаше се искрено, зато покајање јесте процес и зато је сваки хришћанин позван на непрестано покајање.“

После Свете Литургије приступило се читању реферата на тему „О греху, лажи и лицемерју“. Реферат је написао и прочитао јереј Марко Стевановић, парох поповићки.

После прочитаног реферата уследила је дискусија на поменутој тему, а наш Епископ је овом приликом, руковођен искреним, очинским старањем и љубављу, у контексту прочитане теме и уопште, посаветовао свештенике како да живе и како да што боље врше своје пастирско служење на спасење народа Божијег и на своје спасење.

Након читања поменутог реферата, уследила је трпеза љубави, коју је припремио отац Марко.

Његово Преосвештенство Епископ Јован присуствовао је и ове године традиционалном програму Васкршњи час који, девету годину за редом, припремају и изводе ученици веронауке. Ове године Васкршњи час припремили су и извели ученици Основне школе „Милорад Мића Марковић“ из Мале Иванче, трудом и љубављу вероучитеља Бојана Миленовића, као и читавог школског колектива.

Горан Лукић, протонамесник

ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА ЗА ЦРКВУ У ЗАВОДУ У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА

Велика радост за Завод у Малим Пчелицама, за све штићенике и запослене у њему, и за Цркву Божију у граду Крагујевцу и епархији шумадијској.

Његово Преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован је у четвртак 30. марта благоизволео извршити освећење Крстова за цркву посвећену Светом Луки кримском и симферопољском у Заводу за збрињавање одраслих лица Мале Пчелице. Том приликом се владика шумадијски обратио окупљеним корисницима ове установе и запосленима на челу са директором др Владицом Станојевић и одржао кратку беседу у којој је нагласио значај Крста Христовог за нас хришћане као и то колико ће крстови на овој новој цркви бити утеха и помоћ штићеницима завода у Малим Пчелицама. Ти крстови ће бити не само утеха корисницима ове установе већ и свима запосленим у овој установи и подсећати нас на Крсни пут Христов којим ходећи и ми ћемо ући у радост Господа нашега Исуса Христа и кроз Крст и Смрт Његову и Васкрсење у Живот Вечни.

После овог чина владика Јован је обишао градилиште и посаветовао градитеље како да што боље доврше ову свету цркву. Ако Бог да да се радови што скорје заврше освећење цркве Светог Луке кримског ће бити у Светлој седмици.

СЕДНИЦА ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Крагујевац, 22. фебруар 2016. године – Саопштење за јавност

Редовно годишње сабрање чланова Епархијског савета Српске православне епархије шумадијске одржано је 22. фебруара 2016. године у Владичанском двору у Крагујевцу на дан када Црква прославља Светог мученика Никифора, односно када се богослужбено обележава оданије Срећења Господњег.

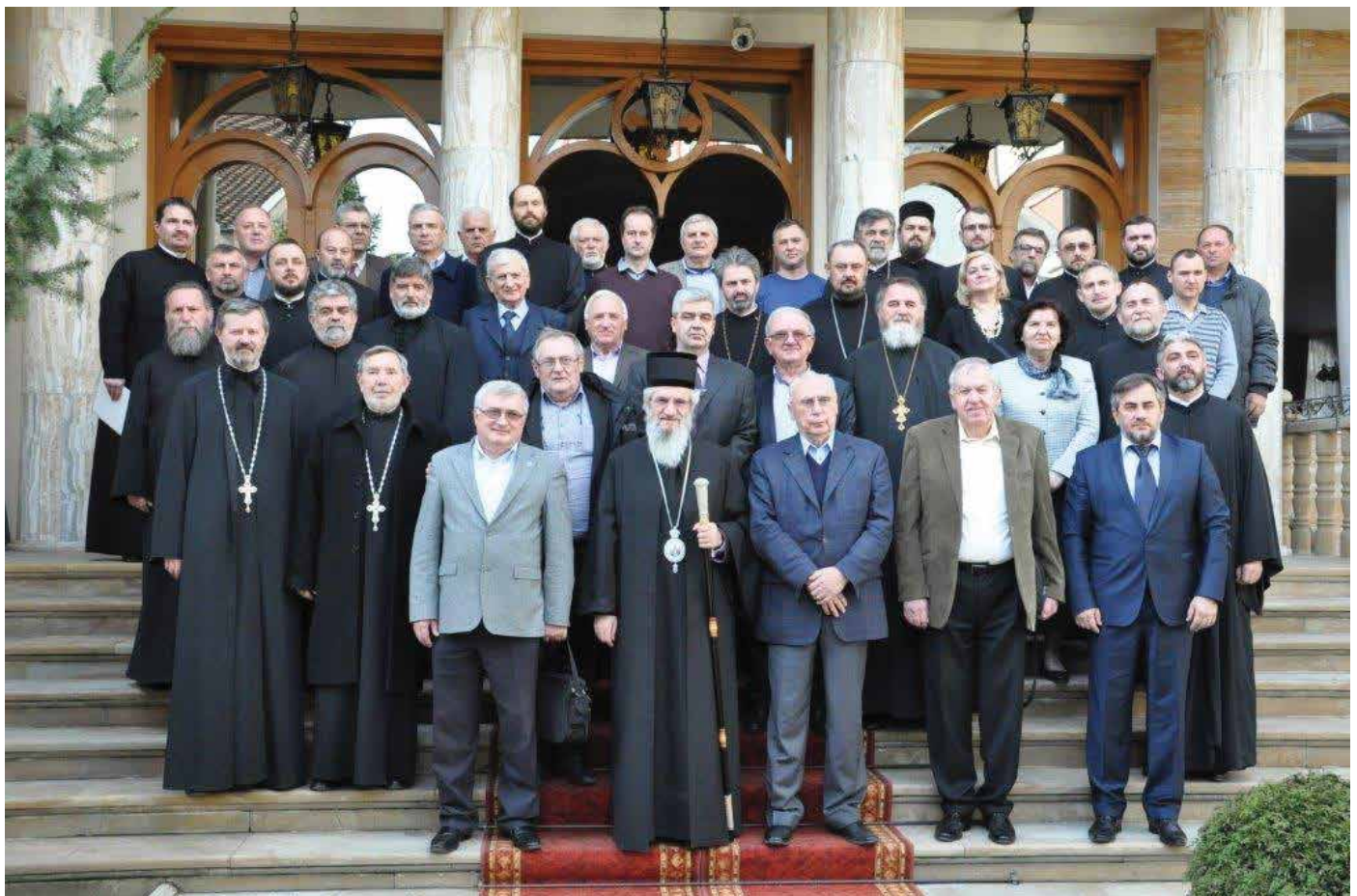
Пре радног дела, чланови Савета учествовали су у Светој Архијерејској Литургији коју је у Саборној крагујевачкој цркви Успења Пресвете Богородице служио Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован. Током Литургије произнесене су молитве Призива Светог Духа за благословен рад Епархијског савета. Литургијско сабрање, из којег произилази укупан идентитет Цркве, а и сам рад Епархијског савета, у савременој Цркви симболизује ранохришћанско устројство мисије о Новом савезу, када су се око епископа, као иконе Господа Исуса Христа, окупљали презвитери и народ.

Сумирајући свој архипастирски рад у 2015. години, односно Богом поверену свештеничку, учитељску и пастирску власт, Преосвећени владика Господин Јован је истакао да су многе актуелне друштвене и економске тешкоће спречиле боље резултате, али да се и постигнутим може бити задовољно. Литургијска сабрања, која су срж спасењске мисије Цркве и која су све посећенија од верног народа, а нарочито младих, и у претходном периоду била су приоритет архи-

пастирског рада, јер је, како рече сам Владика, свака делатност узалудна, ако није заснована на Литургији, односно на народу који је Литургијом просвећен. И што је најважније, све су гушћи редови оних који се причешћују Телом и Крвљу Господа Исуса Христа, јер „Господ сваки дан додаваше Цркви оне који се спасаваху“ (Дап 2, 47).

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован током прошле године одслужио је прко 340 Литургија, како у крагујевачким црквама, тако и широм епархије, у парохијским или манастирским. Сва ова служења била су прилика да се проповедају јеванђељске истине, али и да се разговара са верујућима који су опхрвани многим актуелним недоумицама и неизвесностима. Ово је и епископа и свештенство обавезивало да народу нуде наду да ће бити боље – пре свега са Христом и у Цркви.

Када се има у виду материјално пословање црквених општина и парохија Шумадијске епархије, може се рећи да су оне делиле судбину народа који тешко живи, тако да за неке планиране послове није било довољно новца. Зато је у многим парохијама приоритет била брига о потребитима. И поред тога, Епископ је у 2015. години освештао двадесет пет нових црквених објеката, међу којима су и два новоподигнута храма. У свештенички, односно ђаконски чин рукоположено је дест кандидата. Тренутно, Епархија има 203 актив-

на парохијска свештеника. Констатовано је и да је монашки живот у двадесет четири манастира примерно уређен. Епископ Господин Јован обавестио је чланове Епархијског савета да су многи значајни пројекти у Епархији остварени уз помоћ Управе за односе са Црквама и верским заједницама Министарства правде.

Уз штедњу као приоритет, епархијски расходи током 2015. године покривени су планираним приходима. Томе је пре свега допринело изузетно успешно пословање централног епархијског продајно-складишног центра, који је у широј црквеној јавности познат као изузетно коректан и поуздан добављач свих артикала и књига за црквени живот. Зато су чланови Епархијског савета одлучили да управник продајно-складишног центра Ненад Пантић и благајница Драгица Божовић буду похваљени, награђени и одликовани епархијским орденом Светог Симеона Мироточивог, који им је током седнице и уручен, док је раднику продајно-складишног центра Мирку Рајковићу додељена архијерејска грамата признања. И најближи сарадници епископа Господина Јована, протојереј стврофор Милован Антонијевић, секретар Епархијског управног одбора, протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић, секретар Црквеног суда Епархије и протођакон Иван Гашић, због самопрегорног рада, јавно су похваљени и награђени.

Чланови Епархијског савета прихватили су и извештај о раду у 2015. години Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, у којој се тренутно школује 93 полазника, уз констатацију да успешном раду знатно доприносе и материјални прилози из свих парохија у Епархији.

Верска настава изводи се у свим школама и у свим разредима. На нивоу целе Шумадијске епархије похађа је 61 одсто ђачке популације. У школама је ангажовано 137 вероучिताља, на које је апеловано да што пре своју стручну спрему усагласе са важећим законским прописима.

И све остале делатности које се обављају у Шумадијској епархији, као што су издавање књига у Издавачкој установи Каленић, излажење епархијског часописа Каленић, функционисање епархијске радио станице Златоуст, епархијске поклоничке агенције и делатност хуманитарног фонда Добročинство, добиле су позитивну оцену чланова Епархијског савета из истицања да све ове установе битно доприносе побољшању свих видова црквеног живота.

Као изузетно добру вест, чланови Епархијског савета примили су информацију да је епархијско предузеће Црквене шуме, које газдује шумским површинама враћеним од државе правим власницима – манастирима и црквама, почело финансијски позитивно да послује. Још важније је да се шумским благом изузетно плански и стручно газдује, што наговештава још бољи статус како шума, тако и овог предузећа.

Током трпезе љубави, коју је за чланове Савета приредио Његово преосвештенство Господин Јован, епископ шумадијски, настављени су разговори о сабор-

ном деловању свих чланова Цркве на још ефикаснијем остваривању свих њених мисијских циљева.

Из Канцеларије Управног одбора Шумадијске епархије

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ ПАВЛЕ БУЋАН

После дуже болести, у раним јутарњим сатима 11. јануара 2016. године, у 78. години живота, упокојио се у болници у Крагујевцу протојереј Павле Бућан, познатији међу хришћанима у Крагујевцу као прота Паја.

Прота Павле је рођен 20. августа 1938. године на Кордуну, у Катиновцу, срез Вргин Мост, као прво и једино дете Адама и Драгице Бућан. Као трогодишњак, Павле Бућан је већ закорачио крсним путем, путем избеглих и прогнаних Срба, који су морали напуштати своја огњишта бежећи од безумних припадника усташких формација, које су те 1941. године убили четрнаест чланова фамилије Бућан. Породица Бућан се преко Земуна пребацује у Србију, да би се настанила у селу Забојници код Груже, у којем су дочекали крај Другог светског рата. После рата прелазе у Крагујевац, где оснивају ново огњиште.

Године 1954. Павле Бућан одлази у Призрен, у којем 1959. године завршава петоразредну богословију. Након тога млади богослов остаје у манастиру Дечани, у којем ради као кустос до 1960. године. По његовим речима, то су му биле најбоље године живота, године рада и молитве у манастиру под окриљем и заштитом Светог Краља Стефана Дечанског. Следеће године Павле служи војни рок у Книну у трајању од две године. Вративши се у Крагујевац, запошљава се у фабрици намештаја, па затим у погонима фабрике *Застава*, где је радио до 1967. године.

Са Крагујевчанком Драганом Торлаковић ступа у брак августа 1964. године и већ наредне године рађа им се син Милош. Од сина Милоша и снахе Катарине добио је унуче Јована и Луку, којима је био јако поносан.

У чин свештеника рукоположен је 1967. године. Као парохиски свештеник служи у храму Светог Петра и Павла у Грошници. Своју пастирску службу обављао је посвећено и с љубављу према Богу и народу Божијем у Грошници, Рогојевцу, Грбницама, Малим Пчелицама, па напослету у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову, одакле је отишао у заслужену пензију 2002. године.

Отац Паја, односно прота Паја како су га из милоште звали парохияни, свој животни век посветио је раду на њиви Господњој, па ни по одласку у пензију није престао да се брине о својим парохиянима. До пада у постељу услед болести, увек је учествовао на литургијским сабрањима у својој цркви. И после тога живо се интересовао за своје парохияне са којима је провео скоро пола века, знао је свако дете које се родило у његовој парохии. На његову љубав и та деца су одговарала љубављу, памтећи га као доброг и честитог свештеника.

У браку са супругом Драганом отац Павле је проживео преко пола века, до њеног упокојења 2. маја 2015. године. И он се упокојио убрзо по њеној смрти, да би се састали у Царству Господа и Бога нашега Исуса Христа, коме је предано служио.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

**За свештенство,
монаштво и
црквене општине** **-15%**

www.eparhija.rs

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР ЖИВОРАД ЈАКОВЉЕВИЋ

Протојереј ставрофор Живорад Јаковљевић рођен је 9. марта 1934. године у селу Врагочаница тадашња општина Ставе, а данас насељено место града Ваљева у Колубарском округу. Живорад је био настарије од осморо деце Рајка и Богосаве, који су поред њега имали још два сина и пет ћерки. Као и већина сеоског становништва у предратној и послератној Србији живели су скромно и уз велика одрицања. Такав начин живота био је додатан мотив Живораду да буде добар ђак и брзо заврши школу како не би био на терету својим родитељима. Основну школу завршио је у Врагочаници, гимназију у Ваљевској Каменици до које је пешачио 14 км. Припадао је првој генерацији обновљене Богословије Светог Саве у манастиру Раковици од 1949. до 1953. године. После одслужења војног рока оженио се Даницом рођеном Вукојевић 12. новембра 1957. године. У чин ђакон рукоположио га је Епископ шумадијски Г. Валеријан 28. новембра 1957. у Крагујевцу, а сутрадан, такође у Крагујевцу, у чин презвитера.

Тадашњи јереј Живорад, постављен је на лазаревачку парохију 9. децембра 1957. године као трећи по реду свештеник у историји Лазаревца, на којој ће бити активни парох до 31. децембра 1998. године, а коју ће опслуживати до 7. фебруара 2005. године. То је било време када се мисија Цркве често сводила само на физичку присутност свештеника у месту, држави и систему који се упорно трудио да његово постојање порекне и представи као рецидив времена које је требало оставити „мрачној прошлости“. Најбоља илустрација прилика у којима је преживљавала Црква у Новој Југославији јесте сведочанство првог пароха лазаревачког Боривоја Ђорђевића који је говорио да када би неки странац доживео оно са чим он има прилику да се суочи од момента када изађе из храма па док не стигне до куће, помислио би да у Лазаревцу живе припадници неког племена, а не цивилизовани људи двадесетог века. Сам прота Живорад сведочи да су на лазаревачкој цркви, када је први пут ушао у њу, сви прозори били полупани. Наиме, „напредна“ омладина тог времена имала је обичај да се са улице, у пролазу, такмичи у разбијању прозора на цркви Светог великомученика Димитрија.

Поред оштећења из времена окупације у Спомен костурници колубарске битке, која је смештена у крипти храма, дугогодишњи проблем представљала је и вода која је у току кишних дана достигала и до два метра и коју су, по речима проте Жике, са степеница захватале жене да би са њом рибале под цркве. По свом доласку у Лазаревац прота Жика је прикупио прилог за увођење електричног светла у цркву, која је том приликом први пут осветљена. Како су за темељну санацију цркве била потребна озбиљна средства трудио се да успостави контакт са најутицајнијим људима тадашње СР Србије и у томе најзад успео 1961. године. Радови на санацији цркве завршени су 1964. године, када је Спомен костурница и добила садашњи изглед, у којој је 13. новембра свечано обележена педесетогодишњица

колубарске битке. Исте године, 25. августа, јереј Живорад Јаковљевић одликован је правом ношења црвеног појаса.

По завршетку радова на санацији цркве појавио се нови проблем у односима са тадашњом државом, која се упорно трудила да цркву Светог великомученика Димитрија претвори у Спомен костурницу и да лазаревачка црква престане да функционише као парохијска и постане маузолеј попут храма Светог Георгија Победоносца на Опленцу. Проблем је био персонификован у лику полицајца у пензији кога су тадашње власти поставиле за „кустоса“ Спомен костурнице, који седео у припрати храма и наплаћивао улазнице за посету крипти, и евидентирао све оне који би долазили на богослужења. Не треба посебно наглашавати да православни свештеник у то време није смео ни да помисли да се некоме пожали због новонастале ситуације. Тада млади свештеник Живорад Јаковљевић борио се како је једино могао, није дозвољавао да га истерају из цркве и преотму храм. Како лазаревачка црква има врата на ђаконику олтарске апсиде, користио је управо њих да би могао да уђе у цркву, док је „друг кустос“ користио главна, западна врата, на којима је причврстио лимену таблу или плочицу на којој је било написано радно време Спомен костурнице. „Док он седи у припрати и пуши, ја служим Литургију“, говорио је прота Жика, који је смирењем успео да храм Светог ве-

ликомученика Димитрија сачува да остане парохијска црква насељеног места Лазаревац. Једног јутра се полицајац није појавио, потом ни следећег, а свештенику Живораду остало је само да скине са врата цркве и као трофеј сачува плочицу са радним временом Спомен костурнице. То наравно није био крај неспоразумима са онима који су мислили и нажалост још увек мисле да православни храмови припадају њима, а не Српској цркви. Међутим, уместо да присвоје спомен костурницу, када већ нису успели саму цркву, нехотице су противу Жика промовисали у најбољег кустоса и једног од најбољих интерпретатора догађаја везаних за колубарску битку. Десетине хиљада посетилаца Спомен костурнице и данас се сећају протиних прича, које су и најнеосетљивијима нагониле сузе на очи.

Цркву Светог великомученика Димитрија освештао је 9. мај 1965. године Његова Светост Патријарх српски Г. Герман, уз саслуживање Епископа жичког Г. Василија и шумадијског Г. Валеријана.

Како у Лазаревцу није постојао парохијски дом прота Жика се ангажовао око изградње истог, за који је 1968. године једва добио дозволу и који је са парохијанима лично градио и завршио помену-те године. Четвртог маја 1974. године одликован је достојанством протонамесника.

Нови Епископ др Сава (Вуковић), који је на трон Епархије шумадијске устоличен 18. септембра 1977. године, поставио је протонамесника Живорада Јаковљевића за Архијерејског намесника колубарско-посавског 13. јануара 1980. године, а следеће године га је произвео у чин протопрезвитера. Пријатељство из богословских дана између Владике Саве и прота Живорада прерасло је у безрезервно поверење Епископа према свом свештенику, које је прота Жика схватио као велику одговорност и умео да цени.

Као Архијерејски намесник прота Живорад био је више него активан. Са благословом Епископа Саве за-

почето је 1983. године живописање лазаревачке цркве, а 13. августа 1989. године у Рудовцима освештани су темељи прве цркве која је у Шумадијској епархији подигнута после Другог светског рата. За своју љубав према Цркви и примеран живот прота Жика је одликован правом ношења напрсног крста 8. јула 1990. године.

Када је деведесетих година народ почео да се враћа свом идентитету, самим тим и Цркви као темељу тог идентитета, Колубарско-посавско намесништво је готово сваке године добијало по једну нову цркву. Подигнуте су нове цркве у Рудовцима, Вознесења Господњег (1994), у Раниловићу, Светих апостола Вартоломеја и Варнаве (1994), у Великим Црљенима, Светог апостола и еванђелисте Марка (1996), у Миросалцима, Светог Николаја Мирликијског Чудотворца (1996), у Степојевцу, Сабору српских светитеља (1996), на Липару, Светог Саве (1997), потпуно адаптиране цркве у Јунковцу, Чибутковици, Вреоцима. Последњи храм на чијем се завршетку ангажовао про-

та Жика је црква брвнара у Барошевцу посвећена Преносу моштију Светог Николаја Мирликијског. Подигнута је на месту где се налазила брвнара у којој је служио свештеник Ранко, један од инспиратора Другог српског устанка, који је ту и сахрањен. Храм је завршен 2004. године и освештао га је његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, који је уведен у трон шумадијских Архијереја као трећи Епископ шумадијски 1. септембра 2002. године.

Прота Живорад Јаковљевић био је Архијерејски намесник колубарско-посавски више од двадесет шест година. Разрешен је дужности 11. октобра 2006. године. Био је један од свештеника који се одликовао дисциплинованим и непорочним животом. Волео је рано да устаје, био је изузетно способан, бавио се пчеларством и увек проналазио шта да ради. Припада људима који су обележили једно време у једном месту. Нажалост није имао прилике да у старости ужива у ономе што је иза себе оставио. Убрзо се разболео и после дуге болести упокојио у Господу у свом дому 10. фебруара 2016. године.

Као што рече Владика Јован у беседи на опелу прота Жики, однео је са собом много тајни, а иза себе оставио супругу Даницу, ћерку Драгицу, унуку Миону и све који су га волели и којима ће недостајати. Нека му Господ коме је верно служио готово пола века подари рајско насеље. Вечан му помен и Бог да му душу прости.

ПУТЕВИ ШИРЕЊА РЕЧИ БОЖИЈЕ ИЗ ПИСМА

„Кад Израил беше дете“. Зборник радова у част професора Драгана Милина поводом 70. рођендана, Библијски институт Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Београд 2015. Приредио Родољуб Кубат

Мада приређивач овог зборника радова у кратком предговору објашњава о каквој, односно о колико сврсисходној књизи је реч, наглашавамо да нам данас овакве публикације, које су у периоду од пре пет-шест деценија биле уобичајене и драгоцене, недостају. То ћутање или заборав се овим издањем прекида, јер јубилеј, као повод за сећање и поштовање, нарочито за хришћане, никако не може бити формалан, што показује и овај зборник, „посвећен професору Драгану Милину поводом његовог седамдесетог рођендана“, који „представља одабир текстова из домена библијске теологије и егзегезе“. Како је овај *Зборник* једно од првих издања новооснованог Библијског института при Богословском православном факултету Универзитета у Београду, његово посвећивање професору Драгану Милину представља суштинску релацију, „јер се управо научна и педагошка активност професора Милина далекосежно одразила на стварање новог научног и богословског амбијента у којем се Реч Божија, посредована преко Писма, даље проучава и шири“. Дакле, вишедеценијски, пре свега професорски, али и аутентично пастирски рад оца Драгана Милина, обавезивали су његове последнике да се према учитељу односе по речима Светог апостола Павла, „да урадиш што је недовршено“ (Тит 1, 5).

По том принципу, један део радова у *Зборнику* „посвећен је научном и педагошком профилу просфесора Милина. Потом долазе текстови савремених српских библиста“, као и „два превода – *Псалама Соломонових* и *Мемре Светог Јефрема Сирина*... Трећи део чине радови истакнутих светских библиста, који су знатно утицали на раније и савремене токове. Ти радови у доброј мери осветљавају богословску сцену у времену у којем је професор Милин активно деловао као научник и просфесор на Православном богословском факултету.“ Када се у књизи *Кад Израил беше дете* говори о библијској теологији и егзегези, подразумева се да је пре свега реч о старозаветним студијама, што је термин који је у нашој теолошкој науци недвојив од професора Драгана Милина.

Ненад Божовић, млади истраживач старозаветне историје на Православном богословском факултету у Београду, у тексту који отвара *Зборник*, даје биографију и библиографију професора Драгана Милина,

истичући значај његових монографија (*Увод у Свето писмо Старог Завета (општи део)* и *Старозаветну историју*), које се две деценије користе као обавезна литература на београдском Богословском факултету, и докторске дисертације *Мојсијево и старооријентално законодавство*.

Колико су плодотворни темељи наше библистике, које су поставили, најпре Душан Глумац и Милош Ерделјан, па Емилијан Чарнић, и напослетку њихов следбеник Драган Милин, сведоче и теме *Зборника* посвећеног, формално професору Милину, али и сви-

ма њима: *Јона – бунтовни пророк* (Родољуб Кубат); *Есени и апокалиптички списи* (Илија Томић); „*У опасности на мору*“ /2 Кор 11, 26/ (Предраг Драгутиновић); *Синтеза традиционалног и наратолошког читања Јовановог Јеванђеља* (Владан Таталовић); *Адам и Ева, човеки жена* (Небојша Тумара), *Елементи старозаветне вере у једног Бога у аскетској литератури Цркве у позној антици* (Данило Михајловић).

Захваљујући труду младог теолога и филолога Милоша Хајдуковића, након појављивања зборника *Кад Израил беше дете*, на српском језику могу да се читају *Псалми Соломонови*, један од важнијих старозаветних апокрифа. Поред превода осамнаест апокалиптичких песама, које се

сматрају одговором побожних Јевреја на Помпејево заузеће Јерусалима 65. године, односно на опсаду овог града коју је извршио Ирод Велики 37. године пре Христа, Хајдуковић даје и језгровито објашњење о каквом тексту је реч. Побожни Јевреји, „у немогућности да се физички одупру надмоћнијем непријатељу, налазе утеху у ишчекивању Месије... У свом теолошком усмерењу је писац псалама између старе библијске теологије и теолошких токова свог времена, јер не напушта идеју да ће Бог уделити правду у овом веку, да праведници добијају добро, а грешници испаштају, али у светлу ових догађаја којих је сведок, једино као одговор може да понуди то да су постојали тајни греси народа и да пружи утеху у месијанском царству које ће доћи. Месијанска нада псаламисте није у некој далекој будућности, већ у блиској, и долази до уверења да Бог неће дуго допуштати да се невоље настављају.“

И још један теолог-филолог, докторанд Православног богословског факултета, Бошко Ерић, омогућио нам је, путем свог рада објављеног у овом *Зборнику*, да се упознамо са текстом, чији је аутор по предању Цркве Јефрем Сирин и који допуњава наша досадашња знања о важном утицају сиријске хришћанске традиције на православну *Summa theologica*. Реч је о спису *О Ниниви и Јони*, жанровски врло специфичном, који преводилац оставља у изворном облику – мемра – „ритмичка беседа“. Свети Јефрем, „теолог свете четрдесетнице“ је мемру написао да би показао како пост и покајање требају да изгледају, односно које су њихове последице.

Преводилац је овај занимљив аскетски текст у стиховима превео према оригиналном издању у *Des Heiligen Ephraem des Syrers Sermones II*, (Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium 311, Scriptorum Syri 134), Е. Beck (прр), Louvain, 1970, 1–40, користећи и друге редакције на великим светским језицима.

Аутори ова два превода, Милош Хајдуковић и Бошко Ерић, завршили су крагујевачку Богословију Светог Јована Златоустог.

У зборнику *Кад Израил беше дете*, заступљени су и радови утицајних светских библиста, претежно посвећени старозаветној тематици. Многи од њих, пошто се први пут објављују на нашем језику, свакако ће допринети и унапређењу библијских студија код нас. Из књиге Рудолфа Бултмана *Das Urchristentum im Rahmen der antiken Religionen*, München, 1992, Родољуб Кубат превео је поглавље *Старозаветно наслеђе*. А Предраг Драгутиновић је превео поглавље *Разликовање Бога и света: монотеизам* из књиге Фрица Штолца *Weltbilder der Religionen. Kultur und Natur. Diesseits und Jenseits. Kontrollierbares und Unkontrollierbares*, Pano Verlag,

Zürich 2001. У овом делу књиге су и чланци *Опит спасења и схватање времена у Старом Завету* Валтера Ајхрота, *Јеврејско поимање саборне личности* Вилера Робинсона, *Средиште теологије Старога Завета* Георга Форера. Још су преведене и расправе Емануил Това, Јохана Луста, Јована Каравидопулоса, Бас тер Хар Раоманија и информативни приказ Анатолија Алексејева *Библијска истраживања у Русији у 19. и 20. веку*.

На крају препоручујемо кратак чланак *Стари Завет као Свето Писмо Цркве* Јована Каравидопулоса, професора са солунског Богословског факултета, кога наша богословска публика већ познаје преко више преведених монографија о књигама Новог Завета. Чини нам се да следећу тврдњу професора Каравидопулоса треба нагласити: „Колико год парадоксално звучало, Црква у првим годинама свога постојања и деловања није живеле Новим Заветом, који још није био написан, него Старим. Чињеница је да је то било њено Писмо.“ Пре писања Новог Завета „Црква је имала поред свог Писма које је било, као што смо рекли Стари Завет, и Личност Исуса Христа који је, с једне стране, аутентично зумачио Писмо, а с друге испуњавао га (*нисам дошао да укинем него да га испуним*, Мт 5, 17) у својој Личности, нарочито својим животом, смрћу и Васкрсењем“.

Зборних радова, који Библијски институт Православног богословског факултета у Београду посвећује професору Драгану Милину, препун је овако драгоцених теолошких истина, важних научној јавности, али и свима онима који

су заинтересовани да на исправан начин прихватају Писмо наше Цркве. Књига *Кад Израил беше дете* доноси систематске студије и расправе, од великог значаја за утемељења библијска истраживања.

Н. Јованчевић

Манастири и цркве данашње Шумадијске епархије у Великом рату

СВЕДОЧАНСТВА О ВРЕМЕНУ КАДА ЈЕ ЦРКВА ДЕЛИЛА СУДБИНУ НАЦИЈЕ

Архив Српске православне Цркве, који се последњих година по високим критеријумима архивистичке струке сређује, током 2014. године објавио је одабрана документа у књизи „Српска православна Црква у Првом светском рату (1914-1918)“, а поводом стогодишњице почетка Великог рата. Чиатаоцима „Каленића“ представљамо архивску грађу која се односи на манастире и парохије данашње Шумадијске епархије

Средином децембра 1914. године игуман манастира Јошанице Гаврило извештава Духовни суд Епархије београдске о избеглицама у његовом манастиру: „По наредби суда од 3. децембра о. г. бр 7079 извештавам суд да се у повереном ми манастиру налази на исхрани као бескућник Милош Поповић свештеник из села Петровчића из Срема са супругом и петоро деце.“

Молба коју је 14. децембра 1914. године упутио митрополиту Димитрију парох врбички (Аранђеловац) Божидар Јокановић фактографски сведочи о погубним последицама прве ратне године, односно о самопрегорном анагжовању свештенства на ублажавању недаћа које су снашле вернике: „Од 11. новембра текуће године до 6. овог месеца опевао сам више

ност докле год будем имао моћи и снаге, нити бих Ваше Високопреосвештенство узнемиравао овом молбом у садањем мучном добу да нисам принуђен тешком и судбоносном улогом родитеља и мужа према својој породици.

Ваше Високопреосвештенство, моја попадија се налази пред непосредним порођајем, који мора бити у току идуће седмице. Њезиног организма је склоп такав да порођај срећан може бити само са лекарском помоћи и великом пажњом, према констатацији специјалног лекара. (...)

Зато сам слободан и у овим мучним данима целог народа ипак апеловати на Ваше Архипастирско срце, на Вашу просвећену нежност и хуманост и понизно

од 400 лица у три овдашње војне болнице и двома парохијама које опслужујем и у којима је било тада настањено око 30-40000 избеглих породица из округа где су вођене ратне операције. Дакле, за 24 дана из дана у дан опевао сам свакога дана више од 10 лица по становима и гробљима, осим крштења и других свештено-радњи и богослужења у празничним данима у цркви. Многе нужне свештено-радње вршио сам 17 дана и у буковичкој парохији, колико сам могао доспети, јер је надлежни парох био напустио парохију, када је непријатељска војска била на неколико километара пред Аранђеловцем.

Услед тако огромног посла неколико недеља и без икаквих домаћих удобности, јер ми је породица раније склоњена у Бујановац, а при том будући слабог здравља осећам се изнурен и скрхан. Али схватајући тешкоће и невоље у којима се цела земља находи вршићу дуж-

ност докле год будем имао моћи и снаге, нити бих Ваше Високопреосвештенство узнемиравао овом молбом у садањем мучном добу да нисам принуђен тешком и судбоносном улогом родитеља и мужа према својој породици. Ваше Високопреосвештенство, моја попадија се налази пред непосредним порођајем, који мора бити у току идуће седмице. Њезиног организма је склоп такав да порођај срећан може бити само са лекарском помоћи и великом пажњом, према констатацији специјалног лекара. (...) Зато сам слободан и у овим мучним данима целог народа ипак апеловати на Ваше Архипастирско срце, на Вашу просвећену нежност и хуманост и понизно Вас умољавам да ми помогнете и омогућите ми да могу одмах благовремено извршити дужност према породици, када су у питању одиста три живота; да ми одбрите бар петнаест дана одсуства да будем у Бујановцу, потражим лекара и учиним све што је могуће у садашњим тешким данима не бих ли уз Божију помоћ могао спасити животе мојих милих и драгих за које ја живим и службујем, и којима сам осим Бога ја једина нада и помоћ...“

У јануару 1915. године свештеник у Јунковцу колубарском и намесник среза колубарског Миливоје Стевановић упутио је Ду-

ховном суду београдском извештај о крађи црквених ствари и уништавању црквене архиве 1914. године у јунковачкој парохији: „Упадом непријатељске Аустриске војске заузела је била злом срећом и моју парохију и при заузећу бавила се 7 дана па је уништила сву Архиву свештеничку од 26. августа 1882. па до 1910. год.

Сва акта сакривена су била од 1882. г. у сандук у шталско ђубре и закопано са дневницима, али их је непријатељ нашао и однео, по вођу цепао и упропастио.

Свештен. акта за 1910, 1911, 1912, 1913, 1914. г. остала су неповређена јер је их потписани сакрио у буре и буре закопао у земљу далеко од своје куће.

Књиге рођене, венчане, умрле и испитне од постанка цркве остале су у целости и неповређене као и копије регистроване за рођене, венчане и умрле такође су сачуване.

Књига животопис свештеника ове парохије, као и књига диптих догађаја, књига наредба и књига инвентар упропашћене су.

Сва акта намесника од постанка па до данас са деловницима сем Деловодника за 1912. сачувао сам у целости, а Деловодник за 1912. у хитон метуо са деловодницима свештеничким у сандук од 1882. г. па је упропашћен.

Све црквене рачуне цркве Јунковачке, Шопићке, Врелачке и Петчанске за 1913. г. сачувао сам у целости, сва четири рачуна послали су рачунопологачи преко потписаног на преглед Дух. Суду, али их нисам смео Суду ниспослати јер је наступио рат, бојећи се да се не упропасте, стога молим Суд да ме извести хоћу ли исте сада Суду послати на преглед или ће и даље код потписаног остати.

Таксени регистар, како Свештенички тако и Намеснички упропашћен је.

Цркву јунковачку непријатељ је отворио и из ње однео 3 крста у вредности 180 динара, восак у вредности 120 дин. сено у црквеној порти употребио за сточну исхрану у вредности 115 дин. тарабу са баскијама и дирецима потргао је у вредности 1000 динара, свега 1415 дин.

Свештеничке као и ствари црквене нису ништа упропашћене, и црква није обесвећена, јер су је само отворили у присуству татора, узели што су хтели и опет затворили, па татору кључ предали и потписали да више нико не сме од војника у цркву улазити.

Сматрао сам за дужност Духов. Суду послати овај мој извештај ради знања и даљег наређења.

Одговор пароха у Лесковцу колубарском и намесника посавског Светозара Радовановића на наређење Духовног суда бр. 348/1915, сачињен 23. фебруара 1915. године, осликава, поред историјских прилика и карактер вере нашег народа: „Да је овдашњи срески лекар актом својим од 15. т. м. бр. 9 наредио: да се ради сузбијања заразне болести тифуса, која је овде велики обим узела, уобичајено свећење водице уз часни пост изостави, а тако исто и причешћивање по црквама не врши.

Свештенство је ово наређење примило знању и у погледу свећења водице по истом се управља, а одно-

сно Св. Причешћа није га могло изоставити јер народ исто безусловно тражи.

Ако Духовни суд налази да је свештенство на погрешном путу, моли се учтиво за наређење.“

Намеснику среза колубарског свештенику Миливоју Стевановићу парох шопићки Харитон А. Поповић шаље 17. јуна 1915. године следећи допис: „По други пут извршио сам преглед при цркви Чибутковачкој 16

текућег месеца и нашао сам стање овако:

Из цркве непријатељски војници однели су 1 Плаштаницу, 1 путир и 1 ручни сребрни крст са св. Престола. Црква како споља тако и изнутра није повређена.

Парохиске књиге, архиву свештеничку и црквену непријатељски војници спаљивали и цепали па онда бацали у барама и по путевима, те остатак ових књига, при одступању непријатељске војске, сељаци су купили и предали општини Чибутковачкој; а нешто има и књига код цркве. За сређивање архиве и протокола треба да се уложи много труда и време пробави; јер ниједне књиге нема у целости, а такво је стање са рачунима и архивом.“ Намесник колубарски овај допис је проследио Београдском духовном суду.

Још 1920. године секретар патријарха Димитрија Ђакон Братислав Маринковић пронашао је „Списак свештених лица који су избегли из земље за време окупације“. На срећу, није се изгубио до наших дана, тако да је могао бити објављен у књизи докумената о Српској Цркви у Првом светском рату. На том списку налазе се свештеници и монаси из парохија и манастира данашње Шумадијске епархије. Свештеник Алекса Исаковић из Саранова налази се у граду Ајачио на Корзици, а игуман мастира Јошанице Гаврило је у Солуну. Стављена је напомена да је Јошаница погођена бомбом. Парох из Милошева беличког Јанко Михаиловић борави у Марсељу. Милун Јовановић, свештеник из Бадњевца, смештен је у Бордоу, док је парох азањски Михаило Мајсторовић војни свештеник у Антибу. Други азањски парох Панта Мајсторовић војни свештеник је у Паризу. Забележено је да се свештеник Милорад Поповић из Барошевца налази у граду Баролу, а Петар Поповић из Јовца беличког у Женеви.

Објављен је и списак интернираних свештеника у Аустроугарску. У злогласном Нежидеру из данашње

Шумадијске епархије били су Живота Обрадовић, парох у Вранићу, Милан Радоњић из Бељине, Светозар Радовановић, свештеник из Лесковца колубарског, Драгољуб Вујковић, парох у Голобоку, јеромонах Дамаскин из Благовештења, монах Мирон Стефановић из Драче, каленички јеромонах Сава Р. Тодоровић, парох крагујевачки Илија Павловић. На списку нежидерских заточеника је и угледни каленички игуман Никон Лазаревић. Парох јагњилски Милета И. Поповић враћен је из логора. У Нежидеру су заточени и свеш-

теник Војислав Марковић из Раче Крагујевачке, Чедомир Ђорђевић из Тополе, ђакон крагујевачки Војислав Михаиловић, парох белушички Драгољуб Глишић, Милан Петровић из Наталинаца, свештеник Милоје Илић из Грбица. Свештеник Никола Д. Илић из Страгара умро је у логору. У изгнанству у Ашаху налазили су се Владимир Ђурковић из Лапова, Милан Трипковић из Крчмара, прота Младен Вукићевић из Јагодине, свештеник из Лоћике Богољуб Јовичић, као и јагодински ђакон Живојин Ристић. У Хајнрихгрин био је интерниран крагујевачки ђакон Тихомир Радовановић, док су у Араду били пароси шопићки Харитон Поповић и Никола Прокопић који је касније премештен у Цеглед, где су још били интернирани Михаило Јаковљевић, свештеник из Крагујевца и свештеник Манојло Крстић из Великих Пчелица. Поред неких имена, као напомена, стоји да су одлобођени пре краја рата.

Публикован је и списак војних свештеника у српској војсци на Солунском фронту, међу којима су и шумадијски свештеници Бранислав Цветковић из Селевца (Дунавска дивизија), Драгомир Милосављевић из Превешта (Тимочка дивизија), Милан Милановић из Баточине (Трећи пешадијски пук), Милутин Настасовић из Сипића (Десети пешадијски пук), Милутин Симић из Кусатка (Штаб Коњичке дивизије), Нићифор Јанковић из Драгоцвета (Трећи коњички пук), Новица М. Павловић из Јарушица (Други пешадијски пук), Стеван

В. Милановић из Брзана (Шумадијска дивизија), Светозар Л. Ивошевић из Белосаваца (Друга енглеска болница), јеромонах из Драче Вићентије Јовић (Моравска дивизија).

И у „Списку српских православних свештеника које су убили окупаторски војници у Првом светском рату“ налазимо имена из парохија и манастира данашње Шумадијске епархије:

„Јовица Ивановић, парох жировнички, срез и округ крагујевачки. – Одступио до Призрена, ту се предао и са ћерком вратио кући. До Враћа се зна за њега. Ту га одвојили од

ћери и са протом призренским Костом Јовановићем повели за Софију, али им се изгубио траг. Свакојако су они пострадали у Сурдулици.“

„Александар Јанићијевић, парох сибнички, срез космајски, округ београдски. – Обешен од Аустријанаца 1917. год., пошто је оптужен да светује народ да не предају оружје.“

„Архимандрит Гаврило, старешина манастира Вољавче, срез јасенички, округ крагујевачки. – У почетку новембра 1915. год. ранио га немачки војник у ногу, мучили га и умро од ране и мука.“

мр Небојша Ђокић

ПЕТАР АНДРЕЈЕВИЋ РОЂЕНИ БРАТ СИМЕ АНДРЕЈЕВИЋА ИГУМАНОВА

Сима Андрејевић Игуманов је, неоспорно, један од највећих добротвора српског народа и српске цркве свих времена. Његов значај је посебно велики јер је он радио на просвети српског народа у Старој Србији у време најжешћег притиска на Србе у османској империји. О Сими смо у последњих неколико година у више наврата писали а овог пута ћемо се укратко осврнути на његовог нешто старијег брата Петра, који је добрим делом свог живота био везан за Тополи.

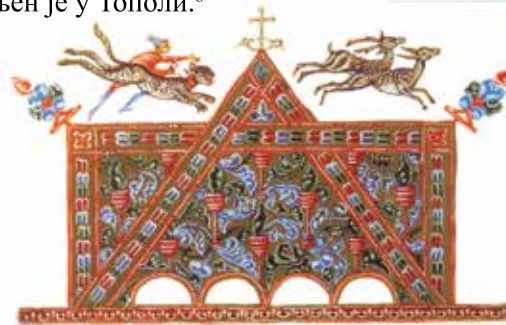

Породица Симе Андрејевића је старином из Призрена. Његов отац Андреја Ђорђевић је био врло богат човек и негде око 1800. године у Београду је набављао оружје за Србе који су припремали устанак. То оружје је било смештено у једном каналу на Зереку и одатле је разношено по Србији.¹ Турске власти су ухапсиле Андрију и зверски га мучиле у призренској тамници и пустиле тек пошто је призренском паши исплатио 10000 талира. Због тога је материјално пропао и, како наводи Панта Срећковић, после пет година, вероватно 1809. године, је и умро.² Симиња мајка Јана је била чувена по својој доброти. Са Андрејом је добила четири сина: Аксентија, Крагуја, Петра и Симеона – Симу. Напоменимо да је Андреји кум био чувени Чолак Анта Симеуновић.

Петар је рођен 1790. године.³ Такође је учествовао у устанку, изгледа као нека врста дворјанина, али у војној служби код Карађорђа.⁴ Ако је ова претпоставка тачна онда је Петар био нека врста Карађорђевог

ађутанта. По пропасти устанка 1813. године Петар је, као и његов брат Крагуј, најпре отишао у Аустрију а затим у Русију. Добио је пасош пола година после Крагуја.⁵ Из једног другог руског пасоша, из 1831. године, види се да је био ожењен Катарином и да је од деце имао сина Николу (који је рано умро) и ћерку. И ћерка му је је брзо по удаји умрла оставивши за собом такође ћерку. Петар се у Србију није вратио пре 1840. године, јер га те године срећемо у Влашкој.⁶ Када се вратио у Србију постао је управитељ двора у Тополи за време књаза Александра Карађорђевића.⁷ Умро је и сахрањен је у Тополи.⁸

напомене:

¹ П. Срећковић, „Сима Игуманов“, *Братство књ.* I, Београд, 1881, 39.

² П. Срећковић, н. ч, 39-40; П. Костић, *Сима Андрејевић Игуманов*, Јужна Србија књига II број 15/1922, 257; П. Костић, *Листићи из даље и ближе прошлости*, Јужна Србија књига I број 5/1922, 168;

³ П. Костић, *Сима Андрејевић Игуманов*, Јужна Србија књига II број 15/1922, 257-273.

⁴ Ово произилази из једног Карађорђевог уверења издатог Петру 11/23. априла 1817. године у Кишињеву и пасоша издатог јула 1817. године, такође у Кишињеву.

⁵ Све оно што смо навели за Крагујев повратак у Србију важи и за Петра.

⁶ П. Костић, „Сима Андрејевић Игуманов“, *Јужна Србија књига II број 15/1922*, 259.

⁷ П. Костић, „Листићи из даље и ближе прошлости“, *Јужна Србија књ.* I бр. 5/1922, 169.

⁸ *Сима Андрејевић Игуманов*, Србадија св. 11, Беч, 26. октобра 1875, 263.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. фебруара 2016. године до 31. марта 2016. године:

Осветити:

Темеље цркве Ваведења Пресвете Богородице у Главинцима, Архиепископско намесништво белничко, 16. фебруара 2016. године;
Звона за цркву Светог Луке Семферовског у Заводу за збрињавање одраслих лица у Крагујевцу, Архиепископско намесништво крагујевачко, 31. марта 2016. године.

Рукоположити:

Александра Радосављевића, теолога, у чин ђакона 28. јануара 2016. године у цркви Силаска Светог Духа у Крагујевцу, а у чин свештеника 30. јануара 2016. године у цркви Светих апостола Петра и Павла манастира Ралетинца;
Зорана Станковића, теолога, у чин ђакона 7. фебруара 2016. године у цркви Светог Григорија Богослова у Трошници;
Бојана Вишовца, теолога, у чин ђакона 25. фебруара 2016. године у цркви Силаска Светог Духа у Крагујевцу, а у чин свештеника 28. фебруара 2016. године у цркви Светог великомученика Теодора Тирона у Великим Пчелицама.

Прогласити:

Славољуба и Снежану Николић ктиторица цркве Светог пророка Илије у Брајиновцу, Архиепископско намесништво левачко;

Одликвати:

Ореденом Светог Симеона Мироточивог:

Ненада Пантића из Крагујевца;
Драгицу Божовић из Крагујевца;

Ореденом Војска Карађорђа:

Дејана Димитријевића;

Достојанством протонамесника:

Јереја Владимира Димића;

Јереја Ратка Аврамовића;

Архиепископском грамотом признања:

Мирка Рајковића;

Жикицу Стојановића;

Рада Милинковића;

Горана Перишића.

Поставити:

Новорукоположеног јереја Александра Радосављевића на дужност помоћника привременог пароха милошевског при цркви Светог пророка Јеремије у Милошеву, Архиепископско намесништво белничко;

Новорукоположеног ђакона Зорана Станковића на дужност парохијског ђакона барајевског при цркви Светог Саве у Барајеву, Архиепископско намесништво белничко;

Новорукоположеног јереја Бојана Вишовца на дужност привременог пароха јагњилског при цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагњилу, Архиепископско намесништво младеновачко.

Преместити:

Јереја Младена Ђурановића, досадашњег опслуживача парохије бадњевачке у Бадњевцу и парохије жировничке у Жировници, на дужност опслуживача парохије јарушичке у Јарушицама, Архиепископско намесништво рачанско;

Протојереја Милана Ђосића, досадашњег привременог пароха јарушичког у Јарушицама, на дужност привременог пароха бадњевачког у Бадњевцу, Архиепископско намесништво лепеничко.

Поверити у опслуживање:

Јереју Младену Ђурановићу упражњену парохију јарушичку у Јарушицама, Архиепископско намесништво рачанско;

Протојереју Милану Ђосићу, привременом пароху бадњевачком у Бадњевцу, упражњену парохију жировничку у Жировници, Архиепископско намесништво лепеничко;

Протојереју Спасоју Марковићу, привременом пароху стојничком у Марковцу, упражњену парохију јагњилску у Јагњилу, Архиепископско намесништво младеновачко.

Разрешити:

Протојереја Милана Ђосића, досадашњег привременог пароха јарушичког у Јарушицама, даље дужности привременог пароха јарушичког у Јарушицама, Архиепископско намесништво рачанско;

Протојереја Спасоја Марковића, привременог пароха стојничког у Марковцу, даље дужности опслуживања упражњене парохије јагњилске у Јагњилу, Архиепископско намесништво младеновачко.

Примити у свезу клира:

Јереја Милутина Михаиловића из свезе клира Митрополије Кифисије, Амарусије и Оропоса.

Окончати црквеносудски поступак у првом степену:

Против јереја Милоша Антонијевића, коме је пресудом Црквеног суда Епархије шумадијске (ЦЕбр. 29/16) изречена казна доживотне забране свештенослужења (КЕбр. 196/16).

Пензионисати:

Протојереја Радивоја Пауновића, привременог пароха јагњилског у Јагњилу, Архиепископско намесништво младеновачко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНІСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. фебруара 2016. године до 31. марта 2016. године

ФЕБРУАР 2016:

1. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији.

2. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.

3. март 2016:

Служио Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији.

4. март 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији.

5. март 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

6. март 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Николаја Мирликијског у Барајеву и одликовао барајевског свештеника Владимира Димића достојанством протонамесника.

7. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Григорија Богослова у Грошници и рукоположио у чин ђакона Зорана Станковића, дипломираног теолога из Аранђеловца; пререзао славски колач поводом храмовне славе.

8. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији.

9. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.

10. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Посетио село Бабе ради надгледања радова на Епархијској кући;
Посетио Младеновац ради надгледања радова на извођењу живописа у Успенској цркви;
Посетио Међулужје ради надгледања радова на извођењу живописа у цркви Светих Јоакима и Ане;

11. фебруар 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Посетио, у пратњи архитеката и грађевинских стручњака,

манастир Дивостин ради надгледања радова на манастирском конаку;

Служио у лазаревачкој цркви Светог Димитрија опело протојереју ставрофору Живораду Јаковљевићу.

12. фебруар 2016 – Свете Три јерарха:

Служио Литургију у цркви Света Три јерарха у Тополи и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Посетио Винчу ради надгледања текућих радова на цркви Светих жена Мироносица.

13. фебруар 2016:

Служио Литургију у Светоархангелској цркви у Јагодини;

14. фебруар 2016 – Свети великомученик Трифун:

Служио Литургију у цркви Светог деспота Стефана Лазаревића у Смедеревској Паланци и крстио Николину, кћерку паланачког ђакона Александра Јаћимовића;
Посетио Азању ради утврђивања места за изградњу гробљанске капеле;
Посетио у Вранићу Момчила Тришића поводом крсне славе;
Посетио у Крагујевцу протојереја ставрофора Милана Бороту поводом крсне славе.

15. фебруар 2016 – Сретење Господње;

Служио Литургију у Вознесенској цркви у Орашцу и помен учесницима Првог српског устанка (поводом годишњице подизања Првог српског устанка);
Служио помен Карађорђу Петровићу у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу.

16. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.
Освештао у селу Главинцима темеље за нову цркву Вавдења Пресвете Богородице;
Посетио село Коларе ради надгледања текућих радова на цркви Светог Саве.

17. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Примио Господина Пахомија, епископа врањског.

18. фебруар 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Присуствовао у Првој крагујевачкој гимназију представљању књиге *Трактат о фрули* Боре Дугића.

19. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

20. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу и крстио Марту, кћерку лазаревачког ђакона Николе Урошевића.

21. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу и јереја Ратка Адамовића, пароха младеновачког, одликовао достојанством протонамесника; Посетио у Рехабилитационом центру *Селтерс* монахињу Науму из Успенског овчарскокабларског манастира; Посетио село Јагњило ради утврђивања места за подизање нове цркве; Посетио село Рабровац ради надгледања радова на цркви Светог великомученика Георгија; Посетио Белосавце ради надгледања радова на цркви Светог деспота Стефана Лазаревића.

22. фебруар 2016:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и молитве Призива Светог Духа поводом одржавања пленарног заседања Епархијског савета којем је председавао; Посетио манастир Дивостин ради надгледања текућих радова на изградњи манастирског конака.

23. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово; Рад у Епархијској канцеларији.

24. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац; Посетио салон аутомобила *Nissan*.

25. фебруар 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви и у чин ђакон рукоположио мр Бојана Вићевца из Младеновца; Рад у Епархијској канцеларији.

26. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Крстио у Саборној крагујевачкој цркви Анастасију, унуку Милоша Рајовића из Прељине; Посетио Јагодину у којој се састао са председником Скупштине Града Драганом Марковићем, амбасадором Руске Федерације у Србији Александром Чепурином и директором Управе за односе са Црквама и верским заједницама Милетом Радојевићем ради договора о подизању спомен цркве на јагодинском гробљу погинулим руском војницима; Посетио село Кончарево ради надгледања текућих радова на цркви Светог Јована Крститеља.

27. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Николаја Мирликијског у Миросаљцима; Служио у Добрачама годишњи парастос брату Милији Младеновићу.

28. фебруар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Теодора Тирона у Малим Пчелицама и у чин презвитера рукоположио ђакон Бојана Вићовца; Рад у Епархијској канцеларији; Примио др Зорицу Савовић.

МАРТ 2016:

29. фебруар – 3. март 2016:

Лечење на Војномедицинској академији у Београду.

4. март 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад у Епархијској канцеларији.

5. март 2016:

Служио Литургију и парастос монахињи Акилини у манастиру Драчи;

Рад у Епархијској канцеларији.

6. март 2016:

Служио Литургију у цркви Покрова Пресвете Богородице у Вреоцима;

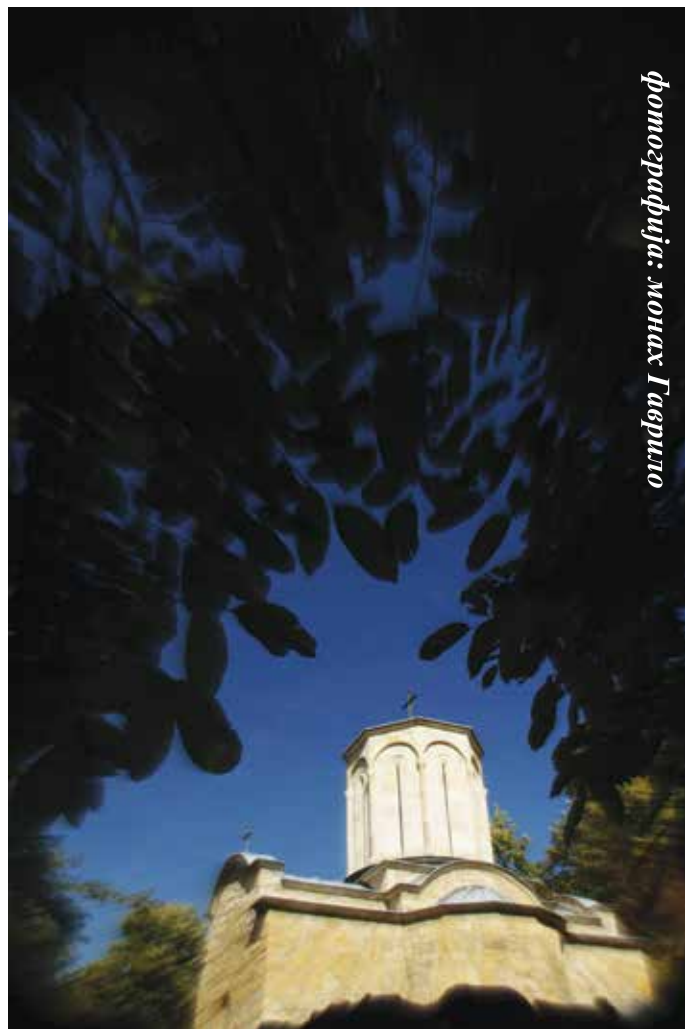
Примио Милету Радојевића, директора Управе за односе са Црквама и верским заједницама, Живорада Бојичића, председника општине Лајковац и Радована Белог Марковића, књижевника.

7. март 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Учествовао у јавном представљању књиге *Дечанске и друге приче* архимандрита Алексеја Богићевића у крагујевачкој Народној библиотеци *Вук Караџић*;

Учествовао у јавном представљању књиге *Који чита да разуме: теме из Светог Писма Новог Завета* др Предрага Драгутиновића у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

фотографија: монах Гаврило

8. март 2016:
Служио Литургију у манастиру Прерадовцу;
Учествовао у свечаном отварању новоизграђеног пута до манастира Прерадовца.

9. март 2016:
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио градоначелника Јагодине Ратка Стефановића, Архијерејског намесника беличког протојереја Небојшу Младеновића и друге чланове црквене општине јагодинске ради договора о изградњи спомен храма на гробљу у Јагодини.

10. март 2016:
Служио у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Посетио Господина Милутина, епископа ваљевског;
Посетио касарну Војске Србије у Ваљеву;
Посетио манастир Пустињу код Ваљева.

11. март 2016:
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио село Бабе ради надгледања радова на Епархијској кући.

12. март 2016:
Служио Литургију у цркви Срећења Господњег у Раљи;

13. март 2016:
Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у Смедеревској Паланци;

Учествовао на прашчалном вечерњу у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром и на покладној вечери са ученицима и професорима Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

14. март 2016 – Почетак Васкршњег поста;
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Читао канон Светог Андреја Критског у Саборној крагујевачкој цркви.

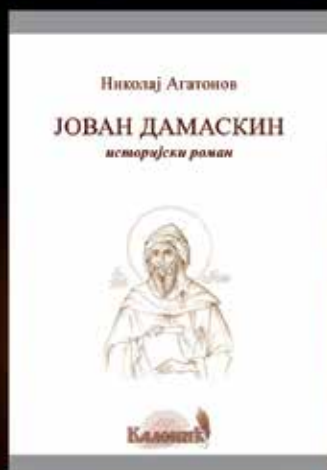
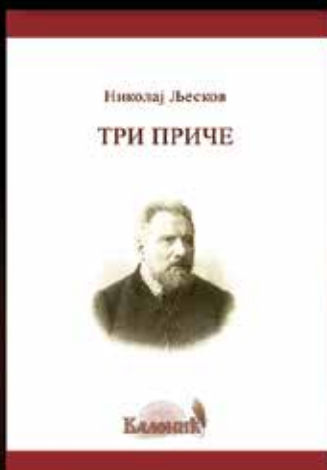
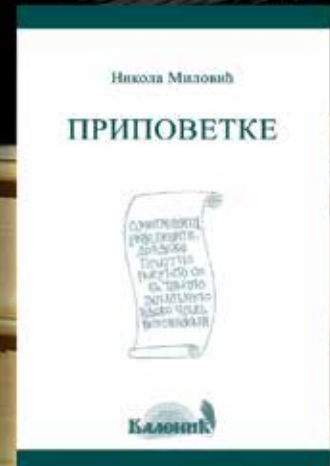
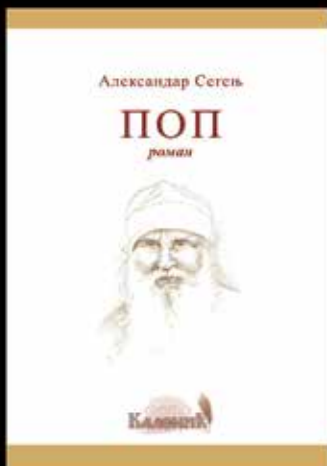
15. марта 2016:
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Читао канон Светог Андреја Критског у Старој крагујевачкој цркви.

16. март 2016:
Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Читао канон Светог Андреја Критског у манастиру Дивостину.

17. март 2016:
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Читао канон Светог Андреја Критског у манастиру Липару.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

18. март 2016:

Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији.

19. март 2016:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Илије у Малим Грбицама;
Посетио новоизграђену цркву Зачећа Светог Јована Крститеља у Поскурицама.

20. март 2016 – Недеља православља:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Служио у Саборној крагујевачкој цркви богослужења посвећена Седмом васељенском сабору и предводио литију кроз Крагујевац у спомен на победу над иконоборачком јереси.

21. март 2016:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Радомира Николића, градоначелника Крагујевца.

22. март 2016:

Служио Пређеосвећену Литургију у манастиру Никољу у Шаторњи.

23. март 2016:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Вознесења Господњег у Рудовцима – исповест свештенства Архијерејског намесништва колубарско-посавског.

24. март 2016:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
У гарнизону Војске Србије у Крагујевцу освештао споменик погинулим у бомбардовању СР Југославије 1999. године;
Посетио село Бабе ради надгледања радова на Епархијској кући;
Посетио манастир Тресије и оболелог архимандрита Јована.

25. март 2016:

Служио Пређеосвећену Литургију у Вознесенској цркви у Голобоку – исповест свештенства Архијерејског намесништва јасеничког.

26. март 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Вишевцу;
Посетио Рачу Крагујевачку ради надгледања текућих радова на Петропавловској цркви.

27. март 2016:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Илије у Брајиновцу.

28. март 2016:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Рад у Епархијској канцеларији.

29. март 2016:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Примио директора Црквених шума Епархије шумадијске.

30. март 2016:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Поповићу – исповест свештенства Архијерејског намесништва космајског.

31. март 2016:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Освештао крстове за цркву Светог Луке кримског и симферополског у Заводу за збрињавање одраслих лица у Малим Пчелицама.

фотографија: монах Гаврило

ДЕЧИЈА СТРАНА

«КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊЕ С ПЕРА»

ХРИСТОВО ВОСКРСЕЊЕ

А пошто мину субота, на ос-
витку првог дана недеље, дођоше
Марија Магдалина и друга
Марија да осмотре гроб. И гле,
земља се затресе веома, јер анђео
Господњи сиђе с неба, и при-
ступивши одвали камен од вра-
та гробних и сеђаше на њему. А
лице његово беше као муња, и
одело његово бело као снег. И у
страху од њега уздрхташе стра-
жари, и постадоше као мртви. А
анђео одговарајући рече женама:

– Не бојте се ви, јер знам да
Исуса распетог тражите. Није
овде, јер устаде као што је казао.
Ходите да видите место где је ле-
жао Господ. И идите брзо и реци-
те ученицима Његовим да устаде
из мртвих; и гле, Он ће пред вама
отићи у Галилеју; тамо ћете га ви-
дети. Ето, казах вам.

И изашавши брзо из гроба,
са страхом и радошћу великом
похиташе да јаве ученицима
Његовим.

А када иђаху да јаве ученици-
ма Његовим, и гле, сретe их Исус говорећи:

– Радуйте се!

А оне приступивши, ухватише се за ноге Његове и поклониле му се.

Тада им рече Исус:

– Не бојте се, идите те јавите браћи мојој нека иду у Галилеју, и тамо ће ме видети.

(Матеј 28, 1-10)

ВЕРОНАУКА НАС УЧИ ДА БУДЕМО БОЉИ ЉУДИ

„Деца су наше највеће благо“, изрека је која говори о вредности и значају деце. Деци је највеће достојанство указао наш Спаситељ Господ Исус Христос, јер она поседују искреност и чисту душу, коју су имали само први људи у Рају, па се зато каже да су деца много ближа Богу од одраслих људи.

У самом васпитању родитељи се сусрећу са разним недаћама, зато је ту веронаука да помогне својим учењем. Да родитељима буде лакше, да деца не лутају. Већ да са веронауком пронађу прави пут.

Све што имамо Бог нам је дао. Он је наш Творац, наш Заштитник и наш добар Отац. Он нас учи да материјалне ствари немају толику вредност колико духовне. Треба своје биће хранити духовном храном васпитањем у духу Православља. Треба што више стицати знања и учити како се постаје добар и праведан човек. Човек је најсавршеније створење Божије. Зато се треба много трудити, учити, помагати људима у добру и у злу. Не треба подлећи зависти, јер Господ Бог вели да је то велики грех. Бог све види и све зна. Казниће безбожнике, зловне и пакосне људе.

Али Он је милостив и добар, даје нам утеху и наду да истрајемо и у добру и у злу.

Веронаука нас учи да треба да слушамо заповести Бога, савете родитеља и пријатеља који нам желе добро. Није нам пријатељ онај ко нас на зло наводи. Ту веронаука има велики задатак да нас научи да распознамо добро од зла, пријатеља од непријатеља и праве вредности живота.

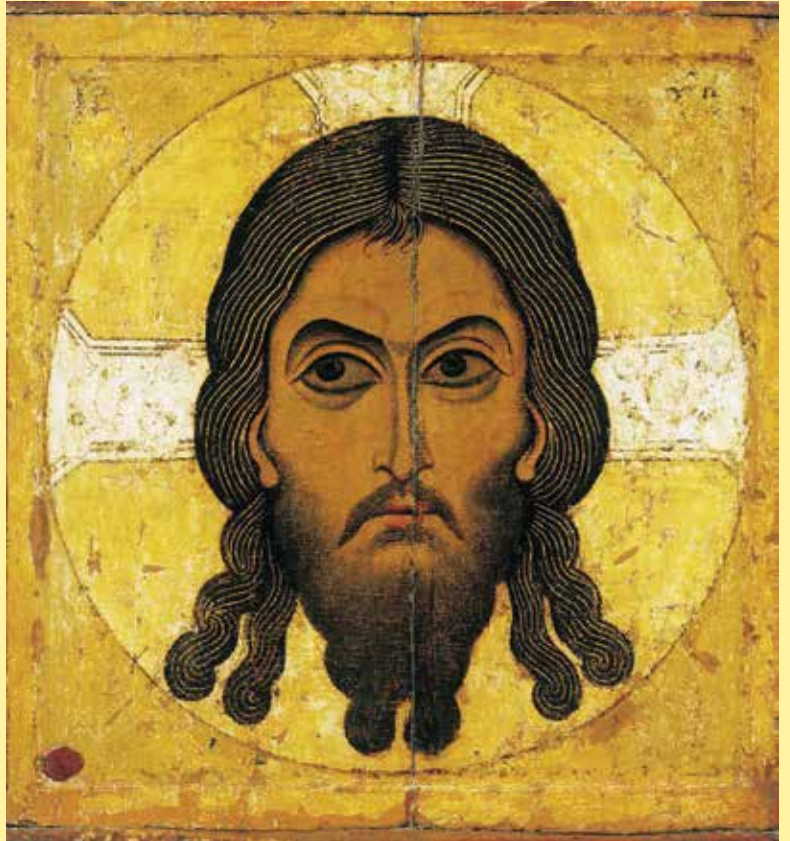
Александра Аврамовић 5/2, ОШ „Радомир Лазич“, Азања

У школи имамо доста предмета. Сваки је на свој начин занимљив и поучан. Неке волимо више, а неке учимо из обавезе. У групу мојих омиљених предмета спада и веронаука.

Наши родитељи нису имали ту срећу да уче веронауку током школовања и тиме су много изгубили. Сазнања о нашој вери слушали су од старијих, што често није било у потпуности тачно. Као мала сам се питала зашто мама са великом пажњом и поштовањем чува једну велику црну књигу. Сада тек то разумем када сам у школи учила о Библији и њеном значењу. Она је саткана највећим људским врлинама милосрђем. Ту се истичу дела наших светих отаца. Учећи веронауку и сами стичемо добре особине и све оно што је вредно и добро. Вера и љубав према Богу путују кроз време и оставиће за собом још многе векове, јер све друго је празно и неважно.

Када одрастемо свако од нас ће кренути својим путем и радиће оно што жели. Свако за својим интересовањима, али једну исту обавезу имаћемо сви да постанемо добри људи јер нас је веронаука томе научила.

Анђела Ђурђевић 5/2, ОШ „Радомир Лазич“, Азања

Пре неколико недеља причала ми је бака како хоће да укину веронауку из школа, кажу да није потребна. Е па греше, и то пуно!

Неки људи мисле да на веронауци учимо само молитве, разне светитеље и још пуно тога што можемо да научимо и код куће, али у нашој школи нас вероучитељ и поред свега овога учи и да будемо људи. Из разних прича и многих дела разних људи које нам он на часу исприча ми можемо извући поуку. Из оних добрих дела учимо шта треба да радимо и на шта треба да се угледамо, а из оних лоших да их се клонимо и да их не чинимо. На том часу учимо да не псујемо, да не говоримо ружне речи, да не вређамо пријатеље и да помогнемо свакоме ако смо у прилици. Да треба прво да очистимо наше срце да бисмо другима нешто причали, јер ћемо само тако постати људи. Често идемо и у цркву. Тамо учимо њене делове, причамо о литургији и причешћу и тако кроз забаву све брже и лакше научимо.

И када одрастемо сви ми завршићемо разне школе, добити посао и многи ће се тиме дичити и хвалити, али цабе све то ако немамо васпитање и чисто срце. А како да очистимо срце учимо на веронауци. Она нас једним делом мења, васпитава, приближава нас Богу, и што је најважније – учи нас да постанемо добри људи.

Александра Јелић 6/1, ОШ „Радомир Лазић“, Азања

Оче наш, Који си на небесима, да се свети име Твоје... Молитва господња. Сваки час веронауке започиње молитвом.

Први разред... Испред мене папир изборног предмета. Имам две могућности: грађанско васпитање или веронаука. Без размишљања сам заокружила веронауку. А зашто?

Зато што сам хришћанка, верујем у Бога. Знала сам да ће ми веронаука бити међу омиљеним, ако не и омиљени школски предмет. Наш вероучитељ је диван човек. Кроз приче из Библије увек нам боље дочара лекцију за тај час. Сваког часа нас приближава Богу. Увек говори да верујемо у Бога, да му се молимо, да идемо у цркву, да читамо свете књиге... Веронаука нас учи да не правимо грехове, да чинимо добро, да помажемо другима, да се међусобно слажемо, да миримо посвађане људе, да ценимо оно што имамо, да постимо и причешћујемо се. Веронаука нам помаже да будемо бољи људи.

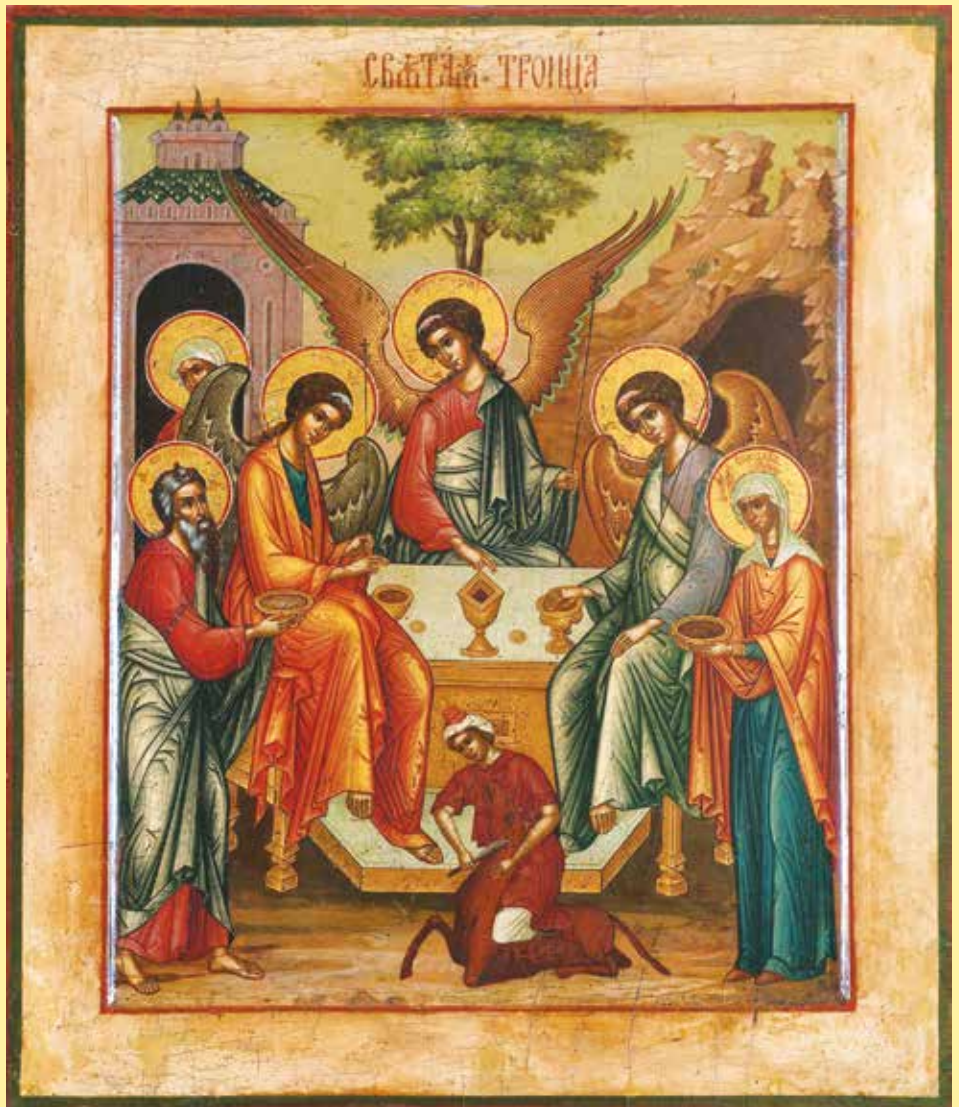
Ових дана често чујем како људи говоре да ће веронауку укинути. Не желим да се то догоди. Ко ће онда следеће генерације учити о Богу? Оно што научимо у школи увек памтимо, увек се сећамо и препричавамо другима. Ни Бог, Отац наш, Творац неба и земље, и свега видљивог и невидљивог не жели да се то догоди. Право на учење веронауке не треба да се одузима, то је Божији дар који се негује, јер Бог све види, чује и зна.

Баш Њега се сетимо када је најтеже, када поклекнемо и када нас живот сатера до зида. Баш њима тражимо помоћ и наду да не посустајемо и да наставимо даље.

Теодора Ћосић 7/2, ОШ „Радомир Лазић“, Азања 11423

ЗАШТО ВОЛИМ ВЕРОНАУКУ?

Шта је то веронаука? Веронаука је наука у којој учимо о нашој православној вери. У њој учимо о Богу, о Исусу Христу, о свим Свецима. Сећам се кад сам први пут видео икону са Исусовим рођењем, тада сам јако заволео веронауку. Често посетимо цркву са вероучитељем, научимо доста тога о Светом Сави, о Јовану Крститељу, о Исусу Христу, о Богородици и о пуно њих. Вероучиел нам пушта по неки пут цртане филмове који су везани за веронауку. Ја на веронауци највише волим да учим о Господу Богу творцу овог света. Учили смо десет Божијих заповести као што су да поштујемо своје родитеље, да будемо праведни и поштени. Волим празнике као што су Божић, Васкрс, Свети Сава и Крсна слава.

Учитељ нас је научио много песама и прича посвећеним Свецима. Учили смо празнике посвећене Пресветој Богородици, а то су: Мала Госпојина, Ваведење, Сабор Пресвете Богородице, Благовести, Велика Госпојина, Покров Пресвете Богородице. Волим да гледам иконе, да слушам приче о Анђелима, да окрећем славски колач и да будем полагањик за Божић. Мени је веронаука један од најомиљенијих часова, јер је посвећена нашој вери и Господу Богу коме се молимо.

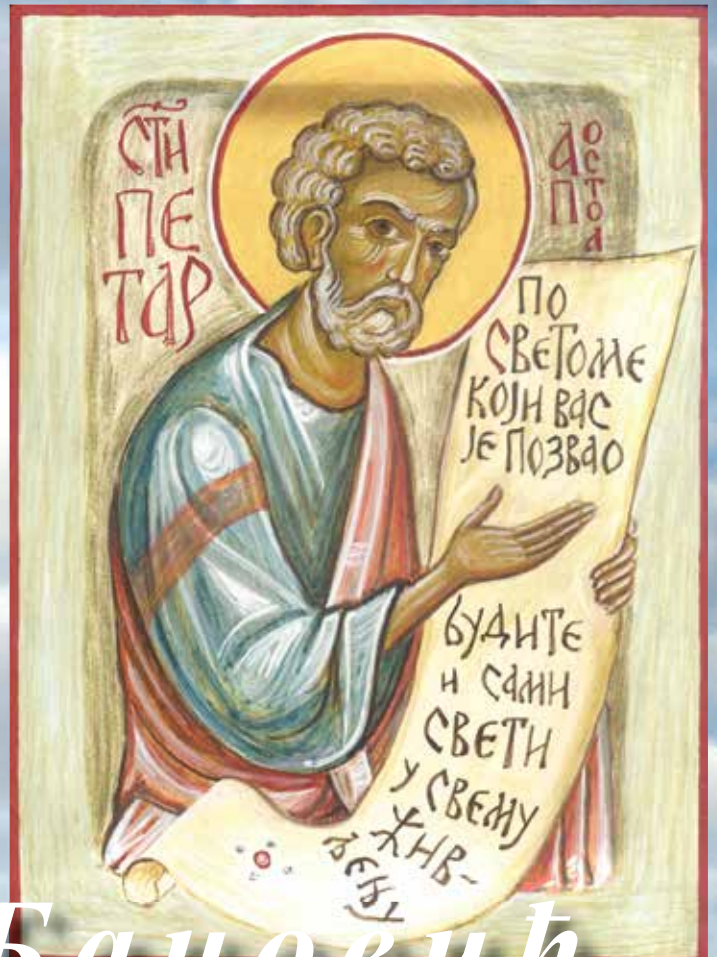
Милан Пантић 4. разред, ОШ „Радомир Лазич“, Азања, Подручно одељење Влашки До

Нама је омиљени предмет веронаука јер ту учимо о Богу. Наш вероучитељ Бојан је веома брижан и све нам објашњава кроз игру. Веронаука је мало повезана и са другим предметима. Сви часови су веома забавни, а најузбудљивији су они на којима гледамо цртаће. На неким часовима бојимо и цртамо, а то је најбоље за четвртаке и трећаке. Некада вероучитељ користи веронауку да певамо неке песме. Те песме су најчешће везане за веронауку. Ми смо захвалне нашем вероучитељу јер ћемо у наредним годинама знати више о Богу. Веронауку волимо зато што је учимо сви скупа.

*Марта Анђелковић и Катарина Анђелковић,
4. разред, ОШ „Радомир Лазич“, Азања, Подручно одечење Влашки До*

ПРАВОСЛАВНА ГАЛЕРИЈА

Бојан Бановић

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

ЈОВАН ФУНДУЛИС –
УЧИТЕЉ ПОБОЖНОСТИ

Каленик

Николај Фомич Красносељцев
ПУТЕВИМА БОГОСЛУЖБЕНОГ
ХОДА ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
КРОЗ ИСТОРИЈУ

Каленик

СВЕШТЕНОСЛУЖБЕ
БОГОСЛОВЉЕ
Огледи из савременог
литургијског богословља

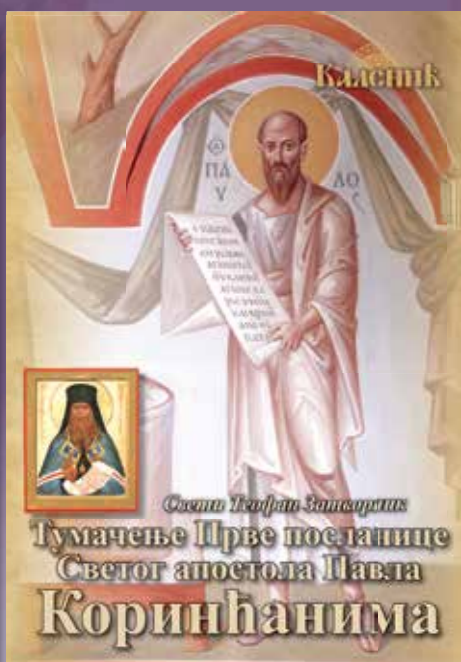

Каленик

ЛЕТОПИСИ ЦРКВЕНОГ И
ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА СЕЛА
ВРАНИЋА КОД БЕОГРАДА

Каленик

Каленик

Свети Павле Апостол

Тумачење Прве посланице
Светог апостола Павла
Коринћанима

потражите
наш нови
каталог

каталог издања

www.kalenic.rs